Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav jazyků a komunikace neslyšících

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Veronika Jungová

Inkluze a integrace dětí se sluchovým postižením v ZŠ hlavního vzdělávacího proudu – vývoj situace v ČR v posledních cca 30 letech

Inclusion and integration of children with hearing impairment in mainstream primary schools – developments the situtation in the Czech Republic in the last 30 years

Praha 2014

Vedoucí práce: Mgr. Andrea Hudáková, Ph.D

Poděkování

Chtěla bych poděkovat paní Mgr. Andree Hudákové, Ph.D za odborné vedení a rady, které mi poskytovala při zpracování této bakalářské práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 19.5.2014

Klíčová slova (česky)

Dítě se sluchovým postižením, integrace, inkluze, škola hlavního vzdělávacího proudu, škola pro žáky se sluchovým postižením

Klíčová slova (anglicky)

Child with hearing handicap, integration, inclusion, a mainstream school, a school for children with hearing handicaps

Abstrakt (česky)

Bakalářská práce se skládá z teoretické a aplikační části. V teoretické části se popisuje vývoj školské integrace a inkluze v České republice během posledních přibližně třiceti letech na základě odborné literatury a legislativy. Zaměřuje se na žáky se sluchovým postižením. Je zahrnutý i krátký popis situace v zahraničí a srovnání České republiky se Švédskem. V aplikační části se zkoumá vývoj školské integrace a inkluze na základě provedených rozhovorů s osobami se sluchovým postižením různého věku, které mají vlastní zkušenosti s integrací a inkluzí na běžné základní škole.

Abstract (in English)

The bachelor thesis consits of a theoretical and practical part. In the theoretical part development of school integration and inclusion in the Czech Republic during the last thirty years based on academic literature and legislation is described. It focuses on children with hearing impairment. It also includes a short description of a situation abroad and a comparison between the Czech Republic and Sweden. In the practical part development of school integration and inclusion based on interviews with people of different age who have hearing impairment and their own experience with integration and inclusion at a common elementary school is researched.

OBSAH

ÚVOD 8

1 ŠKOLSKÁ INTEGRACE A INKLUZE 9

1.1 TERMÍNY INTEGRACE A INKLUZE 9

1.2 LEGISLATIVA 11

2 ŠKOLSKÁ INTEGRACE A INKLUZE ŽÁKŮ SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM 15

2.1 ŽÁCI SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM 15

2.2 PŘÍSTUPY K INTEGRACI A INKLUZI ŽÁKŮ SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM 17

2.3 SPECIÁLNĚ PEDAGOGICKÉ CENTRUM 18

2.4 ASISTENT 18

2.5 INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ PLÁN 19

2.6 POČET ŽÁKŮ SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM V INTEGRACI A INKLUZI 19

3 INTEGRACE A INKLUZE V ZAHRANIČÍ 20

3.1 INTEGRACE, INKLUZE A SITUACE VZDĚLÁNÍ ŽÁKŮ SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH VE ŠVÉDSKU. 21

3.1.1 Mateřská a základní škola Östervangsskolan 22

4 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ 24

4.1 METODOLOGIE 24

4.2 HYPOTÉZY 24

4.3 CHARAKTERISTIKA ZKOUMANÉHO VZORKU 26

4.4 ANALÝZA A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ 27

4.4.1 Kontaktní otázky 27

4.4.2 První hypotéza 32

4.4.3 Druhá hypotéza 34

4.4.4 Třetí hypotéza 37

4.4.5 Zkušenosti, názory a doporučení respondentů 42

4.5 ZÁVĚRY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ 49

ZÁVĚR 50

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ 51

SEZNAM TABULEK 54

SEZNAM GRAFŮ 55

PŘÍLOHY I

4.6 RESPONDENT 1 I

4.7 RODIČ RESPONDENTA 2 V

4.8 RESPONDENT 2 VIII

4.9 RESPONDENT 3 IX

4.10 RESPONDENT 4 XIV

4.11 RESPONDENT 5 XVII

4.12 RESPONDENT 6 XXII

4.13 RESPONDENT 7 XXV

4.14 RODIČ RESPONDENTA 8 XXX

4.15 RESPONDENT 8 XXXIV

4.16 RESPONDENT 9 XXXVIII

4.17 RODIČ RESPONDENTA 10 XLI

4.18 RESPONDENT 10 XLV

4.19 RESPONDENT 11 XLVIII

4.20 RESPONDENT 12 LIII

4.21 RESPONDENT 13 LVII

4.22 SPC 1 LX

4.23 SPC 2 LXIV

ÚVOD

Bakalářská práce se zaměřuje na školskou integraci a inkluzi dětí s postižením obecně a konkrétně žáků se sluchovým postižením na běžné základní škole. Popisuje její vývoj během posledních přibližně třiceti letech až do současné situace v České republice. Práce je rozdělená na teoretickou a aplikační část.

V teoretické části práce také nahlíží na školskou integraci a inkluzi v zahraničí obecně. Podrobněji srovnává situaci ve Švédsku a České republice. Autorka práce byla na studijním pobytu v rámci programu Erasmus na pět měsíců ve Švédsku. Studovala lingvistiku v anglickém jazyce a základy švédského jazyka na Lund University ve městě Lund. Vyhledávala informace v literatuře o školské integraci a inkluzi ve Švédsku, setkávala se s neslyšícími Švédy, navštívila kluby pro neslyšící v Malmö i mateřskou a základní školu pro neslyšící Östervangsskolan v Lundu, kde se také dozvěděla velké množství informací od paní ředitelky a dalších vyučujících do této práce. Naučila se švédskou prstovou abecedu a základní znaky švédského znakového jazyka.

Součástí práce je i pedagogický výzkum v aplikační části práce. Bylo provedeno celkem třináct rozhovorů s osobami se sluchovým postižením různého věku, které byly nebo jsou v současné době ve školské integraci a inkluzi na základní škole, tři rozhovory s rodiči některých respondentů a dva rozhovory s pracovnicemi speciálně pedagogických center. Cílem pedagogického výzkumu bylo zjistit, jaký vývoj proběhl během přibližně posledních třiceti let na základě osobních zkušeností respondentů a literatury v České republice.

Téma si autorka, která je sama sluchově postižená, vybrala i kvůli vlastní zkušenosti se školskou integrací a inkluzí.

1 Školská integrace a inkluze

Vývoj školské integrace a inkluze v běžných základních školách během poslední přibližně třiceti letech v České republice je zachycen v literatuře a v legislativě. V literatuře je také popsána současná situace, různé pohledy na školskou integraci a inkluzi i rozdíly mezi těmito dvěma termíny.

1.1 Termíny integrace a inkluze

„Integrace a inkluze jsou pojmy, které se začaly v našem slovníku ve větší míře prosazovat po roce 1898 v souvislosti s otevřením prostoru pro uplatňování lidských práv a se změnou v chápání a přístupu k postižení, k jinakosti“ (Uzlová, 2010, s. 17). Termín „integrace“ existoval už v polovině 20. století. Termín „inkluze“ se ve slovníku objevil o pár desítek let později. Význam těchto dvou termínů se během let samozřejmě vývojem měnil a stále jejich vývoj pokračuje. Tento vývoj je znatelný v pedagogických slovnících vydaných v průběhu posledních několika desítek let, ve kterých by se měl odrážet vývoj celé společnosti.

V Pedagogickém slovníku z roku 1965 je termín integrace odkazován na termín „interakce“, což je sociálně-psychologický termín pro mezilidské vztahy. Význam termínu „integrace“ se v tomto slovníku výrazně odlišuje od současného významu (Kujal, 1965).

V Pedagogickém slovníku vydaném o tři desítky let později se integrace označuje termínem: „integrované vzdělávání“. Tento termín je popisován takto: *„Přístupy a způsoby zapojení žáků se zvláštními vzdělávacími potřebami do hlavních proudů vzdělávání a do běžných škol. Cílem je poskytnout i žákům s těžkými a trvalými postiženími společnou zkušenost s jejich zdravými vrstevníky a přitom respektovat jejich specifické potřeby. V zahraničí je velmi rozšířeno. Má různé stupně: od oddělených tříd na běžné škole až po individuální zařazení žáka do libovolné školní třídy“* (Průcha, Walterová a Mareš, 1995).

V dalším Pedagogickém slovníku (1998) se poprvé objevuje termín „inkluze“, označovaný termínem: „inkluzivní vzdělávání“, který je popisován tímto způsobem: *„Hnutí usilující o vytváření podmínek pro integrované vzdělávání žáků i těžce postižených (např. s těžkou mentální retardací, s kombinovanými poruchami). Klade velký důraz na proměnu atmosféry a práce celé třídy (školy) tak, aby byly respektovány individuální potřeby každého, nejen postiženého žáka“* (Průcha, Walterová a Mareš, 1998, s. 91).

V roce 2013 byl vydán zatím nejnovější Pedagogický slovník, v kterém je přidána informace o názorech na „integrované vzdělávání“. V současné době se přiklání spíše k integraci než ke vzdělávání ve školách pro děti s postižením. Termín „inkluzívní vzdělání“ zdůrazňuje, že každé dítě má individuální schopnosti a vlastnosti. Pokud jakékoliv dítě, i dítě s postižením, má problémy ve výuce, je chyba v systému výuky (Průcha, Walterová a Mareš, 2013).

Podle dostupných pedagogických slovníků je zřejmé, že největší rozvoj školské integrace a inkluze proběhl v devadesátých letech dvacátého století . Školská integrace ale existovala mnohem dříve, ale nebyla ještě zakotvena v legislativě, společnost na ni nebyla připravená, neexistovala žádná speciálně pedagogická centra pro integraci a inkluzi apod.

Kromě slovníků o existenci integrace a inkluze svědčí Sovákova kniha „Nárys speciální pedagogiky“ (1980), kde Sovák (1980) integraci a inkluzi stupňuje v termínech „integrace“, „adaptace“, „utilita“ a „inferiorita“.

V této knize je termín „integrace“ jako nejvyšší stupeň socializace vysvětlován tímto způsobem: *„Především je to integrace (integer = celý, neporušený), tj. naprosté zapojení a plné splynutí defektního jedince se společností lidí zdravých, a to ve výchově, vzdělání, v pracovním uplatnění i ve společenském soužití. Jedinec se stává zcela nezávislým a samostatným, neboť byl úplně zbaven defektivity, s níž se dokázal i subjektivně vyrovnat“* (Sovák, 1980, s. 22-23). Tato definice termínu „integrace“ je ale v současné době prakticky možná jen u žáků s lehčím postižením.

Druhý nejvyšší stupeň adaptace je popisován následujícím způsobem: *„…přizpůsobení defektního jedince společenskému prostředí, které je však možné pouze za určitých podmínek. Jsou nutné jisté ohledy na individuální vlastnosti, schopnosti i potřeby jedince“*(Sovák, 1980, s. 23). Tato definice termínu „adaptace“ se podobá dnešnímu termínu „inkluze“, kde je ale brán ohled individuální vlastnosti, schopnosti i potřeby na každého jedince ve třídě včetně jedinců s postižením.

Třetí nejvyšší stupeň je utilita, kdy žák s postižením nezbytně potřebuje pomoc jiných, např. asistenta pedagoga nebo osobního asistenta. Nejnižším stupněm je inferiorita. V tomto případě je žák s postižením zcela odkázaný na péči jiných (Sovák, 1980).

Vítková (2004) výstižně charakterizuje vývoj integrace a inkluze. Dříve se při vzdělávání rozdělovaly děti s postižením podle typu postižení do škol pro děti s potižením, specializovaných pro určitý typ postižení. V současnosti ve školách pro děti s postižením zůstávají žáci s těžkým postižením a více vadami, ale žáci s lehkým a středním postižením navštěvují běžnou školu.

V současné době se odborníci stále nemohou shodnout na přesném významu termínů „integrace“ a „inkluze“. Tyto termíny jsou také často zaměňovány. Uzlová (2010) uvádí, že pojmy „integrace“ a „inkluze“ jsou často nesprávně vykládány synonymicky.

Inkluze na rozdíl od integrace bere ohled na individuální potřeby všech dětí, nejen dětí s postižených. Tyto individuální potřeby dětí jsou v dnešní době často přehlíženy, např. u dětí z horšího sociálního prostředí, levorukých dětí, dětí s nesprávnou metodou dvojjazyčné výchovy nebo u nadaných dětí (Lechta, 2010).

Michalová (2012, s. 9) přehledně rozděluje v tabulce základní rozdíly termínů „integrace“ a „inkluze“:

INTEGRACE	**INKLUZE**
Zaměření na jedince s postižením	Zaměření na potřeby všech vzdělávaných
Expertízy specialistů	Expertízy běžných učitelů
Speciální intervence	Dobrá výuka pro všechny
Prospěch pro integrovaného studenta	Prospěch pro všechny studenty
Dílčí změna prostředí	Celková změna školy
Zaměření na vzdělávaného postiženého jedince	Zaměření na skupinu a školu
Speciální programy pro studenta s postižením	Celková strategie učitele
Hodnocení studenta expertem	Hodnocení učitelem, zaměření na vzdělávací faktory

Tabulka 1 – Rozdíly integrace a inkluze (Michalová, 2012, s. 9)

Michalík (2001) se domnívá, že termíny „inkluze“ a „integrace“ se navzájem nevylučují, jak je uvedeno v Tabulce 1, ale doplňují. Aby integrace byla možná, je nutné přijetí dítěte s postižením kolektivem ve třídě.

Můžeme shrnout různé chápání pojmů integrace a inkluze a vztahů mezi nimi jako třídimenzionální pojetí inkluze, které dělí Lechta (2010, s. 28):

1. *„ztotožňovat s integrací, anebo můžeme chápat jako*
2. *jakási vylepšená, „optimalizovaná integrace“, nebo jako*
3. *nová kvalita přístupu k postiženým dětem, odlišná od integrace – jako bezpodmínečné akceptování speciálních potřeb všech dětí.“*

I když v současné době stále není zcela jasné, jak by přesně měla vypadat integrace v praxi, a už se v literatuře mluví o inkluzi. Lze ale poznamenat, jak tvrdí Lechta (2010), že tu momentálně probíhá přechodné období mezi integrací a inkluzí, které nejlépe vystihuje dvojtvar integrace/inkluze.

Integrace může probíhat v několika formách. Nejčastější u nás je individuální integrace, při níž je žák s postižením v přirozeném sociálním prostředí, je ale náročné vedení třídy učitelem. Další formou integrace je skupinová integrace na běžné škole, kterou většinou vede speciální pedagog. Podle Michalíka (2001) tyto třídy mívají i kombinovanou výuku s ostatními třídami, proto nejsou žáci s postižením tolik odříznuté od přirozeného sociálního prostředí jako ve speciálních školách.

Michalová (2012) konstantuje i možnost obrácené integrace. Zdravý žák například s neurotickými potížemi může docházet do speciální školy.

Termíny „integrace“ a „inkluze“ nejsou jen pedagogické termíny, užívají se i v běžném každodenním životě. *„Integrace je začlenění postiženého jedince do společnosti zdravých, kde dovede žít, cítí se přijat a identifikuje se společností“* (Pitnerová, 2010, s. 156). Doležalová a Hricová (2010) uvádí, že naše společnost stále v této oblasti prochází vývojem, to se projevuje i ve škole.

1.2 Legislativa

První zákon, který se zmiňuje o vzdělání žáků s postižením, je **Řád školní o vyučování 1905**. Povoluje zřizování zvláštních pomocných či podpůrných tříd. **Zákon**

o pomocných školách 1929 zařadil pomocné školy do systému škol. **Zákon o jednotném školství č. 95/1948** umožňoval zřízení škol pro žáky s tělesnými a smyslovými vadami a duševně a mravně vadné.

Vyhláška ministerstva školství **České socialistické republiky o výchovném poradenství č. 130/1980** rozlišuje krajské a okresní pedagogicko-psychologické poradny a popisuje jejich funkce. Věnuje se spíše poruchám učení a výběru vhodné školy a povolání. O žácích se zdravotním postižením je tu zmíněno jen jednou. Okresní pedagogicko-psychologická poradna *„při zařazování dětí do škol pro mládež vyžadující zvláštní péči provádí jejich pedagogicko-psychologická vyšetření, zprostředkovává zdravotní a jiná odborná vyšetření a předkládá okresnímu národnímu výboru komplexní podklad pro rozhodnutí.“*

Vyhláška ministerstva školství České socialistické republiky o základní škole č. 123/1984 umožňuje řediteli *„…ze zdravotních a jiných vážných důvodů může být žák zcela nebo zčásti uvolněn žáka z vyučování některého předmětu…“* na základě vyjádření vyučujícího učitele a obvodního dětského lékaře. Tím je prokázáno, že na běžné základní školy chodili i žáci se zdravotními problémy. Pro integraci žáků s postižením do běžné školy je nepříznivá další část vyhlášky znějící, že *„žáka, který neprokáže předpoklady pro plnění povinné školní docházky […] (trvale neuspokojivý prospěch, zdravotní důvody, výchovné důvody apod.), ředitel školy po projednání v pedagogické radě a po oznámení zástupci žáka přeřadí na konci klasifikačního období do příslušné školy (třídy) …“* Rodiče nemohou ovlivnit rozhodnutí, proto nebyla integrace běžná.

Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon č. 29/1984 Sb., o soustavě základních a středních škol (školský zákon) č. 171/1990 zajišťuje neslyšícím a nevidomým právo na vzdělání v jejich jazyce s použitím znakové řeči nebo Braillova písma. Dosud zákon pamatoval jen na mluvený jazyk. V zákoně **České národní rady o státní správě a samosprávě ve školství č. 564/1990** se poprvé objevuje termín integrace. Ministerstvo určuje *„postup při integraci zdravotně postižených dětí do předškolních zařízení, škol, středních škol a školských zařízení jim sloužících.“*

Vyhláška ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky o základní škole č. 291/1991 stanoví, že *„na základě žádosti zástupce žáka a vyjádření příslušného odborného lékaře a pedagogicko-psychologické poradny nebo centra může ředitel školy zařadit žáka smyslově nebo tělesně postiženého nebo žáka s vadou řeči do příslušného ročníku školy. Podle charakteru postižení a po dohodě se zástupcem žáka může ředitel školy tomuto žákovi upravit učební plán.“* Na tyto žáky se také bere ohled při hodnocení a klasifikaci.

„Ředitel může zřizovat speciální třídy pro sluchově postižené žáky, pro zrakově postižené žáky, tělesně postižené žáky, mentálně postižené žáky a pro žáky s vadami řeči.“ Tato vyhláška je zásadní pro vývoj integrace, jako první totiž řeší obě formy integrace: individuální a skupinovou, což je speciální třída na běžné škole.

Další bod vyhlášky určuje, že žák může být přeřazen na jinou školu jen se souhlasem rodičů. Vyhláška je v tomto směru průlomová. Umožňuje rodičům dávat své děti s postižením do integrace v běžné škole.

Vyhláška ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České publiky a speciálních mateřských školách č. 399/1991 určuje poradenská centra specializovaná na žáky se zdravotním postižením, nazvaná speciálně pedagogická centra řízená ředitelem školy. Speciálně pedagogická centra mohou být *„ve speciálních základních školách, speciálních mateřských školách a zvláštních školách pro smyslově a tělesně postižené zřizována jako součást školy …“* Centra mohou značně usnadnit proces integrace.

Vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy o speciálních školách a speciálních mateřských školách č. 127/1997 rozepisuje podrobněji funkce speciálně pedagogického centra. *„Zabezpečuje speciálně pedagogickou a psychologickou péči dětem a žákům se zdravotním postižením a poskytuje jim odbornou pomoc v procesu integrace do společnosti. […] Ve své činnosti se centrum zaměřuje zejména na děti se zdravotním postižením předškolního věku […] a na děti a žáky integrované do škol a školských zařízení a děti osvobozené od školní docházky.“* Centra se obvykle specializují na jeden druh postižení.

Směrnice MŠMT k integraci dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do škol a školských zařízení č.j.: 13 710/2001-24 podrobně rozebírá pojmy: žák se speciálními vzdělávacími potřebami, individuální a skupinová integrace, ekonomické řešení a způsob zpracování individuálního vzdělávacího plánu.

Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) č. 561/2004 shrnuje všechny předchozí vyhlášky a má nové dodatky.

„Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na vzdělávání, jehož obsah, formy a metody odpovídají jejich vzdělávacím potřebám a možnostem, na vytvoření nezbytných podmínek, které toto vzdělání umožní, a na poradenskou pomoc školy a školského zařízení…“ To znamená, že všichni žáci mají právo se vzdělávat v běžné základní škole.

„…Dětem, žákům a studentům, kteří nemohou vnímat řeč sluchem, se zajišťuje právo na bezplatné vzdělávání pomocí nebo prostřednictvím znakové řeči…“ To se ale v integraci na základní škole prakticky nevyužívá. Tlumočníky znakového jazyka si objednávají ke vzdělání převážně absolventi speciálních škol, kteří pokračují na vysoké škole.

Ředitel má možnost v případě potřeby zakládat *„…se souhlasem krajského úřadu v rámci školy jednotlivé třídy, oddělení nebo studijní skupiny s upravenými vzdělávacími programy.“* Ve vyhlášce je také daná možnost asistenta pedagoga a poprvé se zmiňuje o individuálním vzdělávacím plánu.

Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních 72/2005 rozděluje různá střediska zaměřená na různé cílové skupiny.

Vyhláška o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných č. 73/2005 rozlišuje individuální a skupinovou integraci. Při individuální integraci se jeden žák s postižením vzdělává v běžné škole. *„Skupinovou integrací se rozumí vzdělávání žáka ve třídě,*

oddělení nebo studijní skupině zřízené pro žáky se zdravotním postižením v běžné škole…" Obě formy integrace mohou probíhat ve speciální škole určené pro jiné postižení.

V zákonech se mluví jen o školské integraci. O inkluzi zatím nebylo v zákoně zmíněno.

2 Školská integrace a inkluze žáků se sluchovým postižením

Při zaměření na individuální potřeby jen žáků s postižením, v této práci konkrétně se sluchovým postižením, se v odborné literatuře používá termín integrace. O inkluzi se nyní spekuluje v odborné literatuře jen obecně, v praxi se ale pravděpodobně objeví až v budoucnosti.

2.1 Žáci se sluchovým postižením

Základní dělení žáků a obecně osob se sluchovými vadami je na nedoslýchavé, neslyšící a ohluchlé lidi. Nedoslýchavé osoby vždy bez nebo s pomocí sluchadel něco slyší podle stupně nedoslýchavosti. Některé osoby s lehkou nedoslýchavostí ani nepotřebují sluchadla. Naproti tomu osobám s těžkou nedoslýchavostí sluchadla pomáhají při odezírání. *„Umožňují jim totiž rozlišit mezi dvojicemi znělých a neznělých hlásek, které se stejně artikulují, ale jenom v jednom případě znějí současně hlasivky“* (Hrubý, 1999, s. 43).

Neslyšícím osobám sluchadla nepomáhají ani při odezírání. Neslyší s nimi žádné zvuky. Slyšet mohou jen s kochleárním implantátem, pokud jim je voperován včas. Ohluchlé osoby ztratily z různých důvodů sluch později zpravidla po nabytí mateřského jazyka, to znamená českého jazyka. Těmto osobám většinou významně pomůže kochleární implantát.

Terminologie v oblasti sluchového postižení je stále rozporuplná. *„Sami sluchově postižení se totiž nezařazují podle svého audiogramu nebo okamžiku ohluchnutí, ale podle svých osobních preferencí“* (Hrubý, 1999, s. 47-48). Existuje totiž komunita Neslyšících, jejíž členové preferují komunikaci českým znakovým jazykem. Nepovažují se za osoby se sluchovým postižením, ale za jazykovou a kulturní menšinu. Většinou proto nenosí sluchadla a odmítají kochleární implantát.

Osoby se sluchovým postižením používají různé technické pomůcky ke zlepšení poslechu. Nejběžnějšími pomůckami pro nedoslýchavé osoby jsou sluchadla, které zesilují sluch. Kromě sluchadel existuje ještě kochleární implantát, jehož počet uživatelů se v současné době výrazně zvýšil. Kochleární implantát není zesilovač zvuku, ale náhrada sluchu. Skládá se z voperované vnitřní a vnější části, která je tvarem podobná sluchadlu a nosí se za uchem. Operuje se osobám s těžkým sluchovým postižením, kterým nepomáhají ani nejsilnější sluchadla. Pulda (2000) uvádí, že vnitřní část kochleárního implantátu obsahuje elektrody zavedené v hlemýždi stimulující všechny frekvence. Naproti tomu sluchadlo zesílí jen tóny zachovaných zbytků sluchu.

Někteří žáci se sluchovým postižením v integraci a inkluzi používají FM systémy a indukční smyčky fungující na základě rádiových frekvencí, kdy učitel má mikrofon a žák

přijímač. Žák dobře slyší učitele mluvícího do mikrofonu i přes hluk ve třídě, ale neslyší spolužáky.

Sluchové postižení může výrazně ztížit komunikaci mluveným jazykem. U osob s těžkou sluchovou vadou od narození může být vážně ohrožen jejich vývoj v dětství z důvodu nefungující plnohodnotné komunikace. Důsledkem neplnohodnotné komunikace mají osoby se sluchovým postižením nedostatek informací a mohou vypadat jako osoby s mentálním postižením. Je proto důležité už v raném kritickém věku u osob se sluchovým postižením zvolit nejvhodnější komunikaci podle velikosti sluchové vady, využití technických pomůcek apod. Existují tři základní typy komunikace pro osoby se sluchovým postižením: orální, bilingvální a totální komunikace.

Při orální komunikaci osoby se sluchovým postižením mluví a poslouchají bez nebo s pomocí odezírání. Někdy se používají znaky na podporu odezírání. Ve školách pro sluchově postižené s orální komunikací speciální pedagogové mluví vždy tak, aby žáci mohli odezírat. Žáci jsou ve třídách v malém počtu, aby se všichni navzájem dobře viděli a co nejlépe slyšeli. Tento typ škol je vhodný pro nedoslýchavé žáky a žáky s těžkým sluchovým postižením, kteří umí odezírat. Současná technika, zejména kochleární implantát, umožňuje a usnadňuje stále více žákům s těžkým sluchovým postižením vzdělávat se v tomto typu škol.

Při bilingvální komunikaci osoby se sluchovým postižením komunikují českým znakovým jazykem a měly by ovládat psanou formu českého jazyka. *„Bilingvální vzdělávání vychází ze základní úvahy, že k tomu, aby se dítě rozvíjelo normálně a naučilo se později i normálně číst a psát, musí dostat plnohodnotný jazyk co nejdříve“* (Hrubý, 1999, s. 64). Ve školách pro sluchově postižené je ve třídách speciální pedagog a asistent. Speciální pedagog při výuce komunikuje prostřednictvím českého znakového jazyka a asistent mluví v českém jazyce nebo naopak. U starších žáků může využívat tlumočník českého znakového jazyka. Zdůrazňuje se, že při této formě komunikace se musí skutečně používat český znakový jazyk, plnohodnotný jazyk nezávislý na českém jazyce, a ne znakovaná čeština, která využívá gramatiku českého jazyka.

Totální komunikace využívá všechny dostupné komunikační prostředky. Hrubý (1999, s. 63) uvádí, že *„…každé neslyšící dítě by mělo dostat příležitost naučit se jak orální, tak manuální komunikační dovednosti, které by měly zahrnovat mluvu, znaky, přirozené posunky, řeč těla, prstovou abecedu, odezírání, čtení a psaní, stejně jako by se mu mělo dostat maximálního rozvoje všech využitelných zbytků sluchu.“*

Nejčastěji chodí do integrace a inkluze běžné základní školy žáci se sluchovým postižením, u kterých byla zvolena orální komunikace. U bilingvální a totální komunikace je integrace a inkluze také možná. Pokud ovšem žáci se sluchovým postižením kromě českého znakového jazyka, a psané formy českého jazyka, ovládají i mluvenou formu českého jazyka. Český znakový jazyk je pro ně smyslově přístupný a proto snadněji naučitelný.

2.2 Přístupy k integraci a inkluzi žáků se sluchovým postižením

Sovák (1980) se domníval, že by se měli nedoslýchaví žáci i žáci s těžkou sluchovou vadou vzdělávat v běžné základní škole, kde by jim měly být přizpůsobeny nutné podmínky k úspěšné integraci, například moderní sluchadla, místo v předních lavicích, doučování, spolupráce s logopedem a rodinou, atd. Do školy pro nedoslýchavé by měl být nedoslýchavý žák zařazen jen dočasně na zlepšení komunikačních dovedností, pokud má problémy v integraci. Když má žák se sluchovým postižením vážné problémy v běžné škole pro slyšící, je na místě uvažovat o trvalém přestupu do speciální školy.

V současné době stále není jasné, zda je integrace a inkluze vhodná i pro neslyšící žáky. Podle Vítkové (2004, s. 102) se odborníci shodují, že *„kromě nedoslýchavých žáků by tímto způsobem měli být vzděláváni ti neslyšící, kteří vyrůstají v podnětném rodinném prostředí a jejichž inteligence a schopnost odezírání je na velice dobré úrovni.“* V jiné knize ale Vítková (2004) tvrdí, že integrace je vhodná jen pro žáky s lehčími sluchovými postiženími a pro žáky s těžšími sluchovými vadami je vhodnější škola pro děti se sluchovým postižením nebo speciální třída.

V současné době se běžně voperovává prelingválně neslyšícím dětem kochleární implantát, který jim může rozšířit možnosti vzdělání včetně integrace (Pulda, 2000).

Velikost sluchové vady není při rozhodování o vhodnosti integrace a inkluze zcela rozhodující, i když je zásadní. Existuje spousta dalších faktorů ovlivňujících úspěšnost integrace. Souralová (2003) uvádí, že jeden z hlavních faktorů je přijetí žáka se sluchovým postižením kolektivem třídy a učitelem. Tento faktor patří bohužel k těm obtížněji realizovatelným a ovlivnitelným. Je samozřejmě možnost vybrat třídu s učitelem, který má již dostatek zkušeností a úspěšně koriguje dění ve třídě. Učitel by také měl mít pozitivní pohled na začlenění žáka se sluchovým postižením do jeho třídy, bude muset přizpůsobit svoje zvyky při vyučování.

Učitel by se měl seznámit s rodinou žáka se sluchovým postižením, pokud možno před začátkem školního roku. Dále by měl spolupracovat se speciálně pedagogickým střediskem, kde získá informace o vyučování žáka se sluchovým postižením. Na základě získaných informací by učitel měl posadit žáka na vhodné místo, kde bude dobře slyšet a bude moci odezírat. Také by žák měl mít možnost stále vidět na obličej učitele kvůli odezírání, učitel by se například neměl při výkladu otáčet k tabuli nebo dávat před obličej různé učební pomůcky (Vítková, 2004).

Je nutné, aby učitel informovoval ostatní žáky vhodnou formou vzhledem k jejich věku, o jejich spolužákovi se sluchovým postižením. Měl by jim vysvětlit, jakým způsobem se spolužákem se sluchovým postižením mají komunikovat. V případě neakceptování žáka se sluchovým postižením kolektivem ve třídě, se žák se sluchovým postižením může cítit osaměle, vystrčený z kolektivu, v nejhorších případech mu mohou i psychicky nebo fyzicky ubližovat.

Další podmínky jsou neméně důležité, avšak snadněji ovlivnitelné. Mezi ně patří vhodné osvětlení, technická vybavenost, případně akusticky upravená třída a doučování.

Aby se vůbec mohlo uvažovat o integraci, musí být žák se sluchovým postižením připravován už v předškolním věku, zejména rodiči.

2.3 Speciálně pedagogické centrum

Speciálně pedagogické centrum poradí rodičům, jakým způsobem mají pracovat s dítětem se sluchovým postižením od jeho raného věku pro rozvoj jeho komunikace a celkového vývoje. *„Nejen to, SPC může hrát roli i jakéhosi zprostředkovatele mezi rodinou dítěte s vadou sluchu a jeho budoucí školou“* (Hudáková, 2007, s. 17).

Speciálně pedagogická centra pro děti se sluchovým postižením v České republice většinou fungují ve školách pro sluchově postižené. V každém speciálně pedagogickém centru pracuje logopedka, psycholožka a případně další pracovníci.

Janotová a Svobodová (1998) konstantují, že mezi činnosti speciálně pedagogického centra patří i program integrace sluchově postižených do běžných škol. V rámci tohoto programu tým speciálně pedagogického centra doporučuje individuálně pro každého žáka se sluchovým postižením vhodnou formu vzdělávání v integraci nebo ve škole pro děti se sluchovým postižením na základě vyšetření. Pokud je žák se sluchovým postižením v integraci, spolupracuje speciálně pedagogické centrum se školou, s učiteli a rodinou integrovaného žáka. Poskytuje škole informace, kompenzační pomůcky a pomáhá sepisovat individuální vzdělávací plán.

Další činnosti speciálně pedagogického centra jsou podrobně popsány ve **vyhlášce o poskytování poradenských služeb ve školách a ve školských poradenských zařízeních č. 72/2005**.

2.4 Asistent

Asistent může být asistentem osobním jen pro určitého žáka nebo asistentem pedagoga, v tomto případě asistent pomáhá pedagogovi a všem žákům ve třídě. *„Osobní asistent není zaměstnancem školy, ale většinou některé z nestátních neziskových organizací“* (Uzlová, 2010, s. 25). Podle **Zákona o sociálních službách č. 108/2006** rodiče musí na osobního asistenta přispívat. Na rozdíl od osobního asistenta je asistent pedagoga zaměstnancem školy podle **Vyhlášky o vzdělávání dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných č. 73/2005**. *„Ředitel školy současně zažádá kraj o navýšení finančních prostředků (finanční dotace) pro pozici asistenta pedagoga“* (Uzlová, 2010, s. 27).

Podle **Vyhlášky, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách č. 505/2006** mezi činnosti osobního asistenta patří *„doprovázení do školy, školského zařízení, zaměstnání, k lékaři, na zájmové a volnočasové aktivity, na orgány veřejné moci a instituce poskytující veřejné služby a doprovázení zpět“*.

Podle **Vyhlášky č. 147/2011 sb., kterou se mění vyhláška č. 73/2005 sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných** mezi hlavní činnosti asistenta pedagoga patří kromě pomoci pedagogickým pracovníkům školy a všem žákům ve třídě i *„nezbytná pomoc žákům s těžkým zdravotním postižením při sebeobsluze a pohybu během vyučování…“*

Přestože v legislativě je dáno, že osobní asistent pomáhá v běžném životě a do školy jen doprovází. Ve škole by měl fungovat asistent pedagoga. Ve skutečnosti to ale funguje jinak. Uzlová (2010) odhaluje, že ředitelé někdy požadují, aby rodiče pro své dítě s postižením zajistili osobního asistenta, který dítěti zajistí i pedagogickou péči. Škola tak některé svoje povinnosti přesouvá na rodiče.

2.5 Individuální vzdělávací plán

Individuálním vzdělávacím plánem se zabývá **vyhláška o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných č. 73/2005**. Podle této vyhlášky se individuálně vzdělávací plán sepisuje *„…v případě potřeby především pro individuálně integrovaného žáka, žáka s hlubokým mentálním postižením, případně také pro žáka skupinově integrovaného nebo pro žáka speciální školy.“* Ve vyhlášce je také přesně stanoveno, co by měl individuální vzdělávací plán obsahovat, například způsob individuálně pedagogické péče, úprava závěrečných zkoušek, tlumočnické služby, seznam pomůcek, snížení počtu žáků ve třídě, apod.

„IVP mají charakter smlouvy mezi vedením školy, vyučujícím a rodiči dítěte“ Michalík (Muller, 2001, s. 46). Je sepisována ve spolupráci i se speciálně pedagogickým centrem a zákonným zástupcem žáka.

Michalík (1999) uvádí, že individuální vzdělávací plán je důležitá součást školské integrace, která zajišťuje potřebnou speciální podporu.

2.6 Počet žáků se sluchovým postižením v integraci a inkluzi

V grafu sestaveném Hudákovou (2014) podle Statistiky školství, je ukázán vývoj počtu žáků se sluchovým postižením ve školách pro sluchově postižené a v individuální integraci v běžných základních školách v letech 2003 - 2013. Z grafu je zřejmý výrazný pokles žáků se sluchovým postižením ve školách pro sluchově postižené. U žáků se sluchovým postižením v individuální integraci a inkluzi proběhl mírný nárůst.

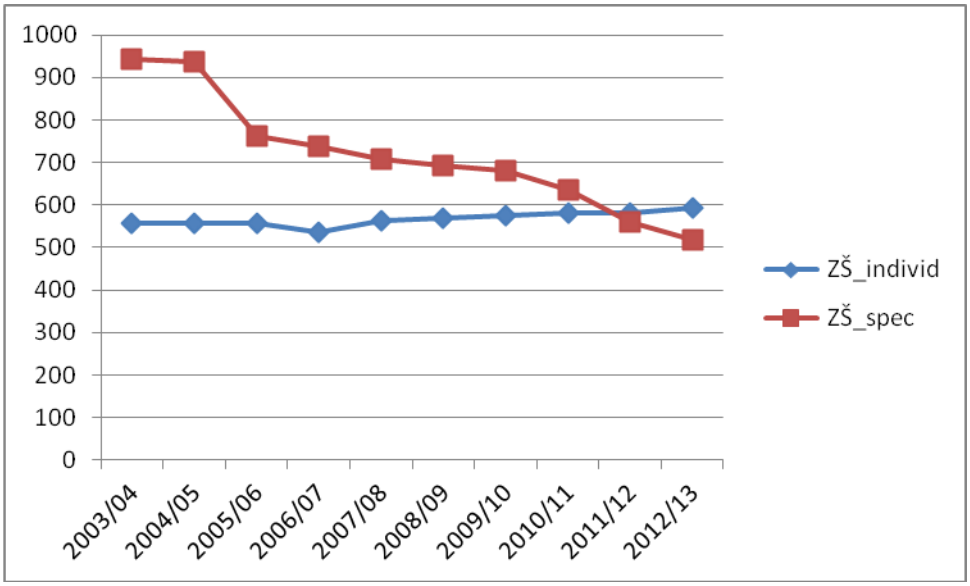

Graf 1 – Počet žáků se sluchovým postižením v integraci a inkluzi (Hudáková, 2014)

Tento graf je ale nepřesný. Komínek (2009) se domnívá, že *„Ročně se […] rodí v ČR 600 až 1 200 dětí se středně těžkou vadou a 100 dětí s těžkou sluchovou vadou.“* O počtu žáků s lehkou sluchovou vadou se nezmiňuje. To znamená, že žáků se sluchovým postižením je v běžných základních školách mnohem více než na grafu. Ve školách pro sluchově postižené jsou zapsané všichni žáci, ale spousta žáků se sluchovým postižením v běžných základních školách není vedena v individuální integraci a inkluzi. Také je to způsobeno tím, že se celkově rodí méně dětí.

3 Integrace a inkluze v zahraničí

„Za spouštěč aktuální diskuze se obecně pokládá rok 1954, kdy v USA začali rodiče dětí s mentálním postižením vést soudní proces proti školským úřadům“ (Leonhardt, 2010, str. 157). Rodiče v tomto procesu zvítězily a poté v USA začal vývoj školské integrace. Poté se rozšířil i do ostatních států.

Školská integrace se rozšířila i v Evropě, což dokazuje následující usnesení: *„…usnesení Rady Evropského společenství a v ní sdružených ministrů vzdělávání ze dne 31. května 1990 O začlenění postižených dětí a mladistvých do obecných vzdělávacích systémů“* (Michalík, 1999, str. 21).

Michalík (1999) rozlišuje státy v Evropě podle tří systémů, které se nazývají „neintegrační“, „integrační“ a smíšený. Mezi státy s „neintegračním“ systémem patří například Belgie a Lucembursko. Itálie, Skandinávie a Řecko jsou státy „integračního“ systému. Jako státy se smíšeným systémem mohou být považovány Francie, Irsko a Portugalsko.

V zahraničí samozřejmě kromě vývoje integrace probíhá také vývoj inkluze. O inkluzi podle Michalové (2012, str. 10) existují dvě teoretické koncepce vzdělávací inkluze:

1. *„…cílem tohoto inkluzivního směrování je respektování práva každého na vzdělání zakotveného v Úmluvě o právech dítěte z roku 1989."*
2. *„Tato koncepce tedy předpokládá, že se školy skutečně otevřou všem dětem a strukturálně se změní tak, aby v rámci svého poskytovaného vzdělání byly schopny začlenit děti a mládež s postižením i bez postižení."*

První koncepce umožňuje vzdělání všem žákům i s postižením, které se předtím nevzdělávaly. Druhá koncepce předpokládá, že se vedle sebe v jedné škole budou vzdělávat žáci bez postižení i s postižením.

3.1 Integrace, inkluze a situace vzdělání žáků se sluchovým postižením na základních školách ve Švédsku.

Autorka práce vybrala na základě vlastních zkušeností jako příklad ke srovnání situaci školské integrace a inkluze na základních školách s Českou repulikou Švédsko, které patří mezi nejvyspělejší státy Evropy. Je vyspělé i v oblasti péče a vzdělání sluchově postižených. Mají rozsáhlou ranou péči. Svartholm (2010) uvádí, že v současné době získá většina dětí kochleární implantát, běžné jsou i kochleární implantáty na obě uši.

Bagga-Gupta in Mattson a Hansen (2009, s. 466) uvádí že: *„Speciální školy a instituce pro děti a mladé lidi byly zavřeny ve Švédsku […], ale kvůli potřebě švédského znakového jazyka, byly školy pro neslyšící vyjmuty z tohoto rozhodnutí."*

Švédsko na počátku osmdesátých let dvacátého století přijalo na základě výzkumů švédský znakový jazyk jako plnohodnotný jazyk a zároveň jako první jazyk neslyšících. Švédsko je v tomto ohledu první zemí na světě. V důsledku tohoto ustanovení tu začala probíhat bilingvální výuka pro neslyšící žáky, kdy se používá švédský znakový jazyk jako hlavní jazyk a psaný švédský jazyk jako druhý jazyk (Doherty, 2012).

Kromě pěti speciálních škol pro neslyšící existují ve Švédsku speciální třídy pro nedoslýchavé žáky v běžných školách. V těchto speciálních třídách se používá jako hlavní jazyk švédský jazyk a jako druhý jazyk švédský znakový jazyk. Brunnberg (2010) tvrdí, že někteří nedoslýchaví žáci umí přepínat mezi švédským jazykem, švédským znakovým jazykem a znaky podporující řeč.

Bilingvální přístup ve vzdělávání se osvědčil, proto někteří rodiče neslyšících dětí i s kochleárním implantátem upřednostňují bilingvální školu pro neslyšící. Přejí si, aby jejich děti ovládaly oba jazyky (Svartholm, 2010).

I přes vývoj techniky, zejména kochleárních implantátů, stále budou navštěvovat děti se sluchovým postižením speciální školy pro neslyšící. Ne všem dětem kochleární implantát pomáhá natolik, aby mohly být vzdělávány v běžné škole v integraci (Bagga-Gupta, 2007).

V České republice, pokud je to možné, dávají rodiče spíš přednost integraci do běžné základní školy. Formy integrace jsou v obou zemích stejné.

Ve Švédsku kromě speciálních škol pro neslyšící a speciálních tříd pro nedoslýchavé žáky, což je skupinová integrace, existuje také individuální integrace s možností podpory asistenta. Svartholm (2010) konstatuje, že v roce 2007 bylo individuálně integrováno v běžném školství 84% dětí se sluchovým postižením v běžném školství.

Ve Švédsku jsou tři pohledy na termín inkluze u žáků se sluchovým postižením. Jádrem prvního pohledu je podle Goransson, Nilholm and Karlsson (2011) škola pro všechny žáky, kde je odlišnost dětí brána pozitivně.

Druhým pohledem je vývoj inkluze z integrace. Inkluze je vlastně zlepšená integrace (Emanuelsson, 1998).

Ve třetím pohledu se inkluze chápe jako pomoc pro nejlepší možný vývoj žáka se sluchovým postižením ve vzdělání i sociálně. Tyto podmínky mohou být poskytnuty žákům se sluchovým postižením jen ve speciální škole (Doherty, 2012).

První a druhý pohled na inkluzi se shodují s pohledy na inkluzi popsané v české literatuře, ale třetí pohled je zatím popsán jen ve švédské literatuře.

3.1.1 Mateřská a základní škola Östervangsskolan

V rámci semestrální studijní výměny do Švédska autorka práce navštívila jednu z pěti základních škol ve Švédsku pro žáky se sluchovým postižením, konkrétně mateřskou a základní školu Östervangsskolan v Lundu. Tato škola má rozdělené třídy pro neslyšící žáky, které mají veškerou výuku ve švédském znakovém jazyce, a nedoslýchavé žáky nebo žáky s kochleárním implantátem, které mají 50% výuky ve švédském znakovém jazyce a 50% výuky v mluveném švédském jazyce. Dále jsou tam speciální třídy pro žáky, které mají kromě sluchové vady ještě jinou vadu. Skoro ve všech třídách jsou žáci z více ročníků. Všichni zaměstnanci včetně kuchařek i žáci ve škole ovládají v různých úrovních švédský znakový jazyk. I když ve Švédsku většina neslyšících dětí získá kochleární implantát, stále jsou tam neslyšící děti, u kterých neslyšící rodiče kochleární implantát odmítají. Další neslyšící děti nenosí vnější část kochleárního implantátu, přestože absolvovaly operaci.

Na úvod návštěvy měla autorka práce setkání s paní ředitelkou školy, paní učitelkou, která organizuje návštěvy v této škole, a neslyšícím pánem, který celý život bojoval za práva neslyšících ve Švédsku, pracoval v organizacích pro neslyšící a nedoslýchavé ve Švédsku a jezdil na mezinárodní konference neslyšících po celém světě. Jako první neslyšící Švéd studoval vysokou školu. Komunikace probíhala přes tlumočnici, která tlumočila mezi švédským nebo anglickým jazykem, švédským znakovým jazykem a mezinárodním znakovým systémem.

V rámci této návštěvy se autorka práce dozvěděla další informace, týkající se integrace a inkluze dětí se sluchovým postižením ve Švédsku. Tyto informace se dozvěděla buď přímo od paní ředitelky, nebo při následné prohlídce školy od pracovníků školy.

Oproti minulým létům vzrostl počet žáků na škole. Rodiče jsou informovanější a více zvažují, kterou školu zvolit pro své dítě se sluchovým postižením. Někteří se rozhodnou pro školu pro sluchově postižené, kde dítě bude mít zajištěnou veškerou speciální péči, které by se mu v běžné škole nedostalo.

Švédsko podporuje integraci a inkluzi dětí se sluchovým postižením v rodině. Internát tu funguje jen pro starší žáky cca od třinácti let v malých domech blízko školy, ve kterých jsou rozdělené po malých skupinkách. Každý žák má svůj pokoj a jsou zapojeny do domácích prací. Žákům se sluchovým postižením v této věkové kategorii se na internátu líbí a většinou se jim nechce na víkendy domů, neboť tu mají bezproblémovou komunikaci se svými vrstevníky.

Mladší žáky vozí taxíky placené státem do školy. Taxikáři se ve škole učí základy švédského znakového jazyka. Každé pololetí pozve škola slyšící sourozence žáků se sluchovým postižením na týden do školy, kde se učí švédský znakový jazyk. Během tohoto týdne mohou tito sourozenci přespávat na internátu. Rodiče dětí se sluchovým postižením také obvykle dochází na bezplatný kurz švédského znakového jazyka. Děti se sluchovým postižením v této škole většinou uváděly, že rodiče umí trochu znakovat.

Budova školy je stará sedmdesát let, proto se bude škola v roce 2016 stěhovat. Plánují postavit velkou školu pro běžnou a speciální školu dohromady. Budou sdílet stejnou budovu, ale při vyučování budou rozdělené. Budou mít větší výběr volitelných předmětů, žák se sluchovým postižením bude moci v rámci volitelného předmětu navštěvovat běžnou třídu s tlumočníkem. Jednu hodinu týdně ze dvou hodin tělesné výchovy budou mít nejspíš společně s intaktními žáky, protože sporty se lépe hrají ve větším počtu žáků. Nebudou tolik izolované od většinové společnosti. Intaktní žáci z části běžné základní školy budou mít v rámci své výuky kurz švédského znakového jazyka. To je forma integrace, kterou se inspirovaly ve Finsku a Dánsku.

4 Výzkumné šetření

4.1 Metodologie

Cílem výzkumu bylo zjistit, jaký vývoj proběhl během posledních přibližně 30 let ve školské integraci/inkluzi žáků se sluchovým postižením. Zjistit také, co se konkrétně změnilo a co by se případně mohlo zlepšit.

Jako výzkumný prostředek byl zvolen polostrukturovaný rozhovor. Otázky byly dopředu připraveny, ale v případě nejasností nebo neúplnosti byly přidány doplňující dotazy. Všechny rozhovory byly anonymní. Respondenti byli zkontaktováni různě. Některé respondenty zná autorka práce osobně a požádala je o rozhovor. Velký počet respondentů také dodala vyhláška na sociální síti. Okruh respondentů byl však dopředu omezen tím, že práce byla zaměřena na integraci/inkluzi žáků se sluchovým postižením na základní škole. Z tohoto důvodu nebylo možné uskutečnit rozhovory s respondenty, kteří byli v integraci/inkluzi například jen na střední nebo vysoké škole.

Rozhovory byly prováděny dvěma způsoby: osobní rozhovor, při kterém byly zapisovány odpovědi na papír, a rozhovor přes chat konkrétně pomocí aplikace Skype. Vzhledem k tomu, že někteří respondenti bydlí daleko, osobní rozhovory by se zřejmě nepodařilo zprostředkovat. V práci je celkem pět osobních rozhovorů. Osobní rozhovory byly provedeny s oběma speciálně pedagogickými centry a třemi respondenty. Zbývajících třináct rozhovorů bylo provedeno on-line pomocí aplikace Skype. Všechny rozhovory proběhly v období od února do listopadu 2013 a jsou v přílohách. V aplikační části byly opravovány jen překlepy v odpovědích respondentů. V přílohách rozhovory nebyly opravovány vůbec kvůli jejich autentičnosti.

4.2 Hypotézy

Na úvod rozhovorů byly připraveny kontaktní otázky k získání základních údajů respondentů:

1. Jste žena nebo muž?
2. V jakém roce jste se narodil?
3. Studujete nebo pracujete (upřesněte)?
4. Jste jediný sluchově postižení v rodině? Už od narození?
5. Jak by jste popsal svůj stav sluchu? Máte spíš těžkou nebo lehkou vadu? Rozumíte bez odezírání? Jak komunikujete (v různých situacích)?
6. Proč jste šel do integrace/inkluze? Pokud jste nedokončil základní školu v integraci/inkluzi, z jakého důvodu? Kdo navrhl přechod do školské integrace/inkluze nebo naopak do základní školy pro děti se sluchovým postižením?

7. Jaké jste měl průměrně známky a vysvědčení ve školské integraci/inkluzi? Pokud jste přešel mezi školami, zhoršily se nebo zlepšily se významně vaše známky?

V rámci výzkumného šetření byly stanoveny tři hypotézy, jejichž cílem je zjištění průběhu vývoje během posledních 30 let ve školské integraci/inkluzi:

I. V posledních třiceti letech je stále více žáků se sluchovým postižením v integraci/inkluzi na základní škole, protože jsou pro to legislativně, organizačně i technicky lepší podmínky.
II. Dnes převažuje u žáků se sluchovým postižením školská inkluze, zatímco v minulých letech převažovala školská integrace.
III. V současné době se žáci se sluchovým postižením díky stále vyvíjející technice a vyspělejší společnosti začleňují do kolektivu ve školské integraci/inkluzi lépe než před dvaceti až třiceti lety.

K potvrzení či vyvrácení pravdivosti všech tří hypotéz byly připraveny otázky. K první hypotéze byly připraveny následovní otázky:

8. V jakých letech jste byl ve školské integraci na základní škole?
9. Podporovalo vás během školské integrace speciálně pedagogické centrum/jiná organizace? Které a jakým způsobem vás podporovalo? Jak hodnotíte přínos této spolupráce? Myslíte, že kdyby jste nespolupracoval se SPC, bylo by něco jinak nebo by to bylo stejné a proč?
10. Používal jste během školské integrace sluchadla, KI, indukční smyčku a další pomůcky pro zlepšení poslechu? Využíval jste služby (asistenta , tlumočníka…)?

K druhé hypotéze byly také sestaveny otázky:

11. Upravila škola vaši třídu tak, aby se zlepšily akustické podmínky?
12. Mohl jste si vybrat místo v lavici, odkud nejlépe slyšíte učitele?
13. Kolik bylo dětí ve třídě na základní škole?
14. Měl jste upravený rozvrh, například pravidelné doučování navíc a odpuštěnou hudební výchovu? Psal jste diktáty?
15. Byli spolužáci informovaní o tom, že jste sluchově postižený a o tom, jak s vámi mají komunikovat?
16. Byla vaše učitelka informovaná o tom, jak se má pracovat se sluchově postižením žákem v integraci/inkluzi sluchově postižených?

Další sada otázek byla vytvořena ke třetí hypotéze:

17. Měl jste ve školské integraci/inkluzi kamarády? Setkával jste se s nimi i po škole a na mimoškolních akcích? Stýkáte se s nimi i dnes?
18. Chodil jste do družiny a na kroužky? Chodil jste tam rád? Měl jste tam kamarády? Bylo to tam nějak přizpůsobené pro vás?
19. Jak se k vám chovali spolužáci? Brali vás jako něco speciálního?
20. Co jste dělal o přestávce?
21. Pomohli vám vždy učitelé, když jste je požádal?

Poslední dvě otázky se týkají zkušeností a doporučení respondentů:

22. Popište mi svou vzdělávací cestu od MŠ až do teď. Zhodnoťte, co bylo dobré a co špatné. Co by jste dnes udělal jinak a proč? Co by jste doporučil se svými dnešními zkušenostmi dalším lidem?
23. Jste rád, že jste byl v integraci/inkluzi? Myslíte, že vám to něco dalo? Popište mi výhody a nevýhody.

Uvedené otázky jsou pro dospělé respondenty mužského pohlaví. Otázky byly připraveny pro obě pohlaví v různých verzích vhodné pro žáky, dospělé respondenty, rodiče, pracovnice speciálně pedagogických center a variantách vykání i tykání.

Pořadí otázek se shoduje s pořadím v analýze. Rozhovory ale proběhly v nepatrně jiným pořadím otázek. Autorka zjišťovala zkušenosti respondentů před kladením otázek k hypotézám, aby zjistila o respondentech co nejvíce informací a mohla případně přizpůsobit další otázky k hypotézám.

První dva rozhovory byly testovací. Po jejich vyhodnocení autorka dospěla k názoru, že získané informace nejsou dostačující, a proto byly přidány další otázky, které byly použity u všech zbývajících respondentů. Respondentům zahrnutých v testovací fázi byly také zpětně dodány tyto doplňující otázky, aby i tyto rozhovory byly kompletní a mohly být využity k výzkumu.

4.3 Charakteristika zkoumaného vzorku

Byli vybíráni respondenti různého věku, kteří jsou nyní v integraci/inkluzi nebo byli v integraci/inkluzi v průběhu posledních třiceti let na běžné základní škole. V práci jsou jen dva respondenti se stejným rokem narození na ukázku toho, že integraci/inkluzi ovlivňuje mnoho faktorů a nezáleží jen na tom, v jaké době proběhla. Byl proveden rozhovor i se třemi žáky, které jsou nyní na základní škole. V těchto případech byly některé otázky vynechány vzhledem k jejich věku. Byl vykonán rozhovor i s jejich rodiči, kteří poskytli doplňující informace. Dále byl proveden rozhovor ve dvou speciálně pedagogických centrech. V jednom speciálně pedagogickém centru se část rozhovoru

týkala jednoho konkrétního respondenta, neboť informace od jeho rodiče nebyly zcela dostačující.

4.4 Analýza a interpretace výsledků

Otázky byly vyhodnocovány dvěma způsoby. Prvním způsobem bylo vyhledávání odpovědí na stejnou otázku od různých respondentů a zjišťování, zda se zcela nebo částečně shodují.

Poté byly vytvořeny kategorie, pro které byla u některých otázek vytvořena tabulka pro přehlednost. Druhým způsobem bylo shrnutí všech odpovědí do jedné výpovědi, pokud se všichni respondenti shodli. K téměř všem otázkám byly přidány citace odpovědí respondentů.

Vždy se také zkoumaly odpovědi z chronologického pohledu, zda proběhly změny v rámci vývoje. Výzkum byl zaměřen hlavně na respondenty, kteří jsou nebo byli v integraci/inkluzi na běžné základní škole, a jejich rodiče. Odpovědi od pracovnic speciálně pedagogických center jsou přidány jen u některých otázek pro lepší pochopení problému a pohledu na problém z druhé strany.

4.4.1 Kontaktní otázky

Prostřednictvím kontaktních otázek byly shromážděny základní informace o respondentech, které pomohly k lepšímu zpracování následujících hypotéz.

1. **Jste žena nebo muž?**

	Respondent	**Rodič**	**SPC**
Muž	3	0	0
Žena	10	3	2

Tabulka 2 – Počet a pohlaví respondentů

Celkem bylo provedeno osmnáct rozhovorů, z toho bylo deset rozhovorů s respondenty, kteří sami zažili integraci/inkluzi v běžné základní škole. Deset respondentek a jen tři respondenti. Výrazná převaha respondentů ženského pohlaví nebyla úmyslná. Navíc proběhly rozhovory s matkami a pracovnicemi speciálně pedagogických center. Respondentky byly ochotnější udělat rozhovor než respondenti, některé z nich se mi samy nabídly autorce práce, že s ní udělají rozhovor do této práce. Respondenty musela autorka práce sama oslovit a požádat o rozhovor do této práce.

2. V jakém roce jste se narodil?

Rok narození respondenta	**Muž**	**Žena**
1970 – 1980		1974, 1977
1981 – 1990	1989, 1994	1981, 1985, 1987, 1990, 1990
1991 – 2000	2005	1997, 1999

Tabulka 3 – Ročníky respondentů

Záměr výzkumu byl získat rozhovory od respondentů různého věku, kteří byli v integraci/inkluzi během posledních zhruba třiceti let. Byly vždy provedeny rozhovory alespoň se dvěma respondenty s ročníky narození z každého desetiletí od roku 1970 do roku 2000 i přes původní obavy při vyhledání vhodného respondenta ve starších ročnících narození 1970-1980.

Nejvíc rozhovorů bylo provedeno s respondenty narozených v létech 1981-1990. Bylo jich celkem pět. Dva respondenti jsou stejného ročníku narození 1990 na ukázku, že integraci/inkluzi ovlivňuje více faktorů kromě ročníku narození. Celkový počet respondentů je třináct.

3. Studujete nebo pracujete (upřesněte)?

V současnosti studují	**ZŠ**	**SŠ s maturitou**	**VŠ**
Muž	1	1	1
Žena	2	1	4
Rodič			1
Nejvyšší ukončené vzdělání (již nestudují)			
Muž			
Žena			3
Rodič		1	1

Tabulka 4 – Vzdělání a povolání respondentů

Tři respondenti dochází v současné době na základní školu a dva na střední školu.

Osm respondentů studuje nebo už vystudovali vysokou školu, z toho čtyři respondenti studují nebo vystudovali obor Čeština v komunikaci neslyšících či obor Speciální pedagogika.

Dva respondenti se ve svém povolání věnují dalším osobám se sluchovým postižením, pracují v organizacích pro osoby se sluchovým postižením.

Z toho vyplývá, že i když respondenti byli v integraci/inkluzi mezi většinovou společností slyšících lidí, stále vyhledávají společnost ostatních osob se sluchovým postižením.

Je možné, že je to částečně způsobeno ztíženou komunikací s osobami ze slyšícího prostředí. Chtějí proto pomáhat dalším osobám, zejména dětem, se sluchovým postižením.

Dva rodiče vystudovali vysokou školu a jeden rodič má středoškolské vzdělání s maturitou.

4. Jste jediný sluchově postižení v rodině? Už od narození?

Jediný sluchově postižení v rodině	**Ano**	**Ne**
Muž	1	2
Žena	8	2
Od narození	**Ano**	**Ne**
Muž	3	0
Žena	4	6

Tabulka 5 – Sluchové postižení respondentů

Dvě třetiny respondentů jsou ze slyšících rodin. To je způsobeno vysokým procentem - 95% dětí se sluchovým postižením rodících se slyšícím rodičům. Zbývající čtyři respondenti mají rodiče nebo sourozence se sluchovým postižením.

Šest respondentů ohluchlo v raném věku maximálně do pěti let z různých důvodů, většinou ještě neměli zcela osvojený český jazyk a sedm respondentů se již narodilo se sluchovým postižením.

5. Jak by jste popsal svůj stav sluchu? Máte spíš těžkou nebo lehkou vadu? Rozumíte bez odezírání? Jak komunikujete (v různých situacích)?

Jak je uvedeno v následující Tabulce 6, všichni respondenti mají těžkou sluchovou vadu. Sedm respondentů rozumí jen s odezíráním, čtyři respondenti si částečně vypomáhají odezíráním při velkém hluku a dva respondenti rozumí i bez odezírání, mají ale už od raného věku voperovaný kochleární implantát.

Jeden z respondentů s kochleárním implantátem uvedl, že zvládá i komunikaci ve skupině. Ostatní respondenti mají v určité míře obtíže v komunikaci ve skupině slyšících, někdo má větší obtíže a někdo menší. Z nich čtyři respondenti mají velké obtíže při komunikaci ve skupině.

Přitom pracovnice z **SPC 1** tvrdí, že do integrace/inkluze chodí převážně žáci s lehčím sluchovým postižením: *„Do integrace chodí většinou děti nedoslýchavé a děti s kochleárním implantátem, které rozumí bez odezírání.“*

Pracovnice z **SPC 2** uvádí myšlenku, která se více shoduje s výsledkem odpovědí respondentů této otázky: *„Důležitá je rozvinutá řeč. Stav sluchu není úplně podstatný.*

Integraci zvládají i děti s těžkou vadou sluchu. Je ale samozřejmý, že když dítě má lepší sluch, tak je to lepší.“

	Muž	**Žena**
Těžká vada sluchu	3	10
Lehká vada sluchu		
S odezíráním	1	6
Částečně s odezíráním (v hlučném prostředí si pomáhá odezíráním)	1	3
Bez odezírání	1	1
Komunikaci ve skupině slyšících zvládá	1	
Komunikaci ve skupině slyšících zvládá při určitých podmínkách		6
Komunikaci ve skupině slyšících moc nezvládá	1	3

Tabulka 6 – Komunikace respondentů

6. **Proč jste šel do integrace/inkluze? Pokud jste nedokončil základní školu v integraci/inkluzi, z jakého důvodu? Kdo navrhl přechod do školské integrace/inkluze nebo naopak do základní školy pro děti se sluchovým postižením?**

Respondenti nejčastěji uváděli, že rodiče nechtěli, aby strávili celé dětství na internátu. Dvakrát respondenti uvedli důvod lepšího vzdělání. U dalších žáků se sluchovým postižením speciálně pedagogické centrum potvrdilo na základě logopedického a psychologického vyšetření, že by integraci/inkluzi mohly zvládnout.

Tři respondenti, kteří nedokončili základní školu ve školské integraci/inkluzi, uvádí důvody:

Respondent 1: *„Před nástupem na druhý stupeň ZŠ, jsem informovala mé učitele, kteří mne měli učit, o mé sluchové vadě a jak se chovat abych rozuměla. Někteří to odmítali, nakonec se shodli, že bych na hodině jen seděla a tiše vše pozorovala, pak o přestávce by mi učitel vše v kabinetě shrnul, co se na hodině probíralo. Takže bych byla izolovaná a navíc se mi to zdálo nespravedlivé. Takže jsem přestoupila do Ivančic, kde jsem byla začleněná mezi ostatními a měla skoro stejné podmínky.“*

Respondent 10: *„Protože v normální škole jsem ke konci měla problémy. Nevycházela jsem se spolužákama a s učitelema, jak by se mělo. Prostě jsem pro ně byla jiná.“*

Respondent 11: *„Jak jsem říkal, bylo to spíš v rukou mých rodičů. Zjistili společně s rodiči mé spolužačky, že všechno stíháme a ostatní jsou pozadu a zbytečně bychom se drželi pozadu. Tak pro mě našli školu v našem okolí a nabídli mi to. Já jsem to přijal. Nedokončil jsem jí po roce na druhém stupni, kde je problém v tom, že na každý předmět je jiný třídní učitel a někteří z těch učitelů se nedokážou přizpůsobit studentovi se specifickými požadavky. Dále byl problém v třídě, kde jsem se necítil na stejné úrovni s ostatními spolužáky, když tam bylo nějak 22 kluků a 4 holky. Cítil jsem se méněcenný v přijímání informací, ale to spíš šlo o komunikační problém. Myslím si, že pokud bych zůstal na té první škole, kam jsem chodil na první stupeň a zůstal tam i na druhý stupeň, tak by to bylo lepší. Znal bych ty spolužáky a bylo by to vše jednodušší. S integrací za mnou přišli rodiče a návrat do Ječné jsem si prosadil já sám.“*

Všichni tři respondenti v odpovědích shodně uvádí, že se cítili izolovaní od spolužáků ve třídě z důvodu komunikačních problémů. Měli také problémy s učiteli, neboť jim nerozuměli při výuce.

Téměř všichni respondenti shodně uvedli, že o integraci/inkluzi rozhodli jejich rodiče. Další respondent uvedl, že jeho rodičům pomohla rozhodnout pracovnice Centra kochleárních implantátů na Mrázovce v Praze.

Jen ve třech případech měli respondenti doporučení od speciálně pedagogického centra, což je přinejmenším trochu zarážející. Posuzování vhodnosti žáka se sluchovým postižením do integrace/inkluze do běžné základní školy je totiž jeden z hlavních pracovních činností speciálně pedagogického centra.

U starších žáků se sluchovým postiženích už rodiče brali ohled na to, co si přejí. Zejména při rozhodování o přechodu z integrace/inkluze běžné základní školy do základní školy pro sluchově postižené vždy rodiče rozhodli na základě přání jejich dítěte, které bylo ve školské integraci/inkluzi velmi nespokojené nebo nešťastné. V těchto situacích rodiče žáka se sluchovým postižením již spolupracovali se speciálně pedagogickým centrem.

7. **Jaké jste měl průměrně známky a vysvědčení ve školské integraci/inkluzi? Pokud jste přešel mezi školami, zhoršily se nebo zlepšily se významně vaše známky?**

Všichni respondenti měli dobrý prospěch, jedničky a pár dvojek. U respondentů, kteří přešli z integrace/inkluze na běžné základní škole do základní školy pro žáky se sluchovým postižením, se prospěch zlepšil z důvodu lehčího učiva.

Jednomu respondentovi se po přechodu z integrace/inkluze na běžné základní škole do integrace/inkluze na osmileté gymnázium zhoršily známky. Měl trojky a jednu čtyřku. Na gymnáziu je učivo náročnější než na základní škole, proto zhoršení známek není tolik překvapující. Je to obvyklé i u intaktních dětí.

4.4.2 První hypotéza

Následující otázky vztahující se k první hypotéze „V posledních třiceti letech je stále více žáků se sluchovým postižením v integraci/inkluzi na základní škole, protože jsou pro to legislativně, organizačně i technicky lepší podmínky."

8. V jakých letech jste byl ve školské integraci/inkluzi na základní škole?

Integrovaný	**Léta v integraci na ZŠ**
1	1997 – 2002
2	Od 2012
3	2002 – 2009
4	1992 – 2001
5	1980 – 1988
6	1993 – 2002
7	1984 – 1991
8	Od 2000
9	1997 – 2006
10	2006 – 2012
11	2002 – 2004
12	1988 – 1999
13	2001-2010

Tabulka 7 – Období v integraci respondentů

Z přehledu v Tabulce 7 je znatelné, že se lépe vyhledávali respondenti z prvního desetiletí jednadvacátého století. Do tohoto období zcela nebo částečně spadá devět respondentů. Jen tři respondenti byli v integraci a inkluzi na běžné základní škole v osmdesátých létech dvacátého století. V této době ještě nebyla integrace/inkluze obvyklá.

Zvyšuje se tedy počet žáků se sluchovým postižením v integraci/inkluzi. Tento trend je potvrzen i v Grafu 1 (Hudáková, 2014), který je v teoretické části této práce.

9. Podporovalo vás během školské integrace speciálně pedagogické centrum/jiná organizace? Které a jakým způsobem vás podporovalo? Jak hodnotíte přínos této spolupráce? Myslíte, že kdyby jste nespolupracoval s SPC, bylo by něco jinak nebo by to bylo stejné a proč?

Kategorie odpovědí	**Počet odpovědí respondentů**
SPC neexistovalo	2
SPC je nepodporovalo	2
SPC je podporovalo jen po formální stránce	3
SPC nijak významně nepomohlo	2
SPC pomohlo	4

Tabulka 8 – Speciálně pedagogické centrum

Speciálně pedagogické centrum u dvou prvních respondentů ještě neexistovalo. **SPC 1** vzniklo roku 1989 a **SPC 2** roku 1991. Je zarážející, že skoro dvě třetiny respondentů se domnívá, že by se nic nezměnilo, kdyby speciálně pedagogická centra nefungovala. Z toho tři respondenti využívají speciálně pedagogická centra maximálně na potřebné formuláře kvůli integraci/inkluzi. Jen čtyři respondenti z třinácti odpověděli, že jim speciálně pedagogické centrum pomohlo. V některých případech pracovnice ze speciálně pedagogických center sice navštěvovaly školy, kde jsou v integraci/inkluzi žáci se sluchovým postižením, situaci ve škole ale nijak neovlivnily k lepšímu.

Respondenti pocházejí z různých měst v České republice, využívají různá speciálně pedagogická centra, proto se autorka práce domnívá, že situace je ve všech speciálně pedagogických centrech podobná. Samozřejmě záleží i na rodičích, jak intenzivně spolupracují se speciálně pedagogickými centry. V následujících odpovědích speciálně pedagogická centra popisují, jak podporují žáky se sluchovým postižením v integraci/inkluzi:

SPC 1: *„Při problémech chodím častěji do škol. Když nejsou problémy, tak tam tak často nechodím, ale zavolám ředitelce, zda je všechno v pořádku. Děti zlobí. Vykřikují při vyučování. Byly pořád motivované, aby mluvily. Byly také zvyklé na pozornost jako třeba u logopeda, proto chtějí všechno říct. Chvíli to trvá, než se naučí, že ve škole se nemluví. Učitelky to moc nechápou.“*

SPC 2: *„Ano, ideálně tady v SPC dvakrát za rok. Řekněme si, co je nového. Můžeme se domluvit, hlavně když je nějaký problém, že půjdu do školy. Promluvím si s učitelkou a podívám se na výuku. Většinou přijdou, když je nějaký problém, ale nechodí pravidelně. Někteří ale chtějí mít jistotu, že je vše v pořádku a docházejí dvakrát za rok.“*

Při rozhovorech obě pracovnice speciálních pedagogických center uvedly, že když je přijdou žáci se sluchovým postižením s jejich rodiči do speciálně pedagogického centra s nějakým problémem v integraci/inkluzi na základní škole, řeší ho. Případně se jdou podívat a řešit problém i přímo do školy, kterou navštěvuje daný žák se sluchovým postižením.

Pracovník ze speciálně pedagogického centra je v telefonickém kontaktu s rodiči a případně se školou pro případ potřeby. Záleží spíš na rodičích, jak často chtějí a potřebují navštěvovat speciálně pedagogické centrum.

Z chronologického hlediska se situace služeb speciálně pedagogického centra nezlepšila. To potvrzuje i šestá otázka v části kontaktních otázek, kde bylo nepřímo zjišťováno, zda rodiče dětí se sluchovým postižením spolupracují výběru základní školy se speciálně pedagogickými centry. Spolupráce nebyla potvrzena ani z chronologického hlediska.

10. Používal jste během školské integrace sluchadla,KI, indukční smyčku a další pomůcky pro zlepšení poslechu? Využíval jste služby (asistenta , tlumočníka…)?

Kategorie odpovědí	Počet odpovědí respondentů
Sluchadla	5
Sluchadla a indukční smyčka	6
Přechod na KI	2
KI	3
Asistent	1

Tabulka 9 – Technické pomůcky a asistenti respondentů

Po chronologické stránce nejdříve používalo pět respondentů jen sluchadla. Později začalo šest respondentů používat ke sluchadlům různé indukční smyčky. Dvěma respondentům byl voperován kochleární implantát v průběhu docházky na základní školu. V posledních letech tři respondenti nastoupili na základní školu již s voperovaným kochleárním implantátem. Technický pokrok je zde vidět. Jeden respondent měl krátkodobě asistenta :

Respondent 13: *„Asistenta jsem používal jen dočasně v 1.tř. na ZŠ, pak jsem měl nějakou dobu FM systém a nyní žádné pomůcky vyjma KI nepoužívám.“*

Závěr první hypotézy: Dvě otázky ze tří potvrdily kladné změny po chronologické stránce školské integrace/inkluze. Na základě otázek této hypotézy a informacích v teoretické části je tato hypotéza potvrzena. Bylo tedy prokázáno zvýšení počtu žáků se sluchovým postižením v integraci/inkluzi na základní škole, technický pokrok v oblasti sluchových pomůcek (sluchadel a kochleárních implantátů) a legislativně lepší podmínky. Byl vyvrácen jen kladný vývoj speciálně pedagogických center, kde je stále stejná situace od jejich vzniku. Bylo to jednoznačně potvrzeno i v rozhovorech, kde se tato oblast více rozebírala.

4.4.3 Druhá hypotéza

Další otázky se vážou k druhé hypotéze „Dnes převažuje u žáků se sluchovým postižením školská inkluze, zatímco v minulých letech převažovala školská integrace.“

11. Upravila škola vaši třídu tak, aby se zlepšily akustické podmínky?

Ani u jednoho respondenta nedošlo k upravení akustických podmínek. Novější školní židle a lavice už nevržou na podlahové krytině z PVC, proto už to není tolik nutné. Jen v jednom případě byla škola už akusticky vybavená:

Respondent 13: *„Na ZŠ jsme měli koberec, záclony také... To bylo ve všech třídách na 1. Stupni“*

12. Mohl jste si vybrat místo v lavici, odkud nejlépe slyšíte učitele?

Všichni respondenti se shodli, že seděli na vhodném místě. Buď si mohli vybrat sami, nebo jim bylo určeno například na základě doporučení speciálně pedagogického centra. Jeden respondent ale popisoval, že situace nebyla ideální:

Respondent 1: *„Spise ne. Jak byva zpravidla u slysicich, kdo driv prijde ten driv mele. Ja sedela uplne vzadu v posledni lavici (celkem 2rady po 5lavicich). Sedela jsem v lavici u ulicky.“*

„Byla jsem presvedcovana at sedim vepredu, ale byla jsem silnejsi postavy a stydlin tak jsem radeji chtela byt neviditelna. Navic se mi lepe sedelo vzadu, videla jsem lepe na tabuli,nemusela jsem "lustit" text zblizka. Jen s tim slysenim to bylo trochu "na stiru".“

13. Kolik bylo žáků ve třídě na základní škole?

Kategorie odpovědí	**Počet odpovědí respondentů**
10 – 15 žáků	5
16 – 20 žáků	4
21 – 25 žáků	2
26 žáků a víc	6

Tabulka 10 – Počet žáků ve třídě

Chronologický vývoj se nepotvrdil. Počet žáků záleží na typu školy, jestli je běžná, soukromá nebo málotřídka ve vesnické škole. V některých případech se počty žáků ve třídě lišily na prvním a druhém stupni, proto je v Tabulce 10 celkem sedmnáct odpovědí místo třinácti odpovědí. Pět odpovědí je v první kategorii 10-15 žáků, čtyři odpovědi jsou v druhé kategorii 16-20 žáků, dvě odpovědi jsou ve třetí kategorii 21-25 žáků a v poslední kategorii 26 žáků a víc je šest odpovědí.

SPC 1 tvrdí, že v současné situaci je více žáků ve třídě než před deseti lety: *„To je různé. Zhruba před deseti lety bylo méně dětí. Školy se na rozdíl od školek nerušily, proto bylo ve třídách méně dětí. To bylo lepší pro sluchově postižené děti. Dnes jsou třídy přeplněné. Pokud má škola peníze, může alespoň ze začátku rozdělit třídu na dvě menší.“*

SPC 2 uvádí, že ideální počet je 18-20 žáků, k tomu se nejvíc přibližuje druhá kategorie 16-20 žáků. V této kategorii jsou čtyři odpovědi. Osm odpovědí patřilo do kategorií 21 a víc. Ideální počet je tedy v téměř polovině odpovědí převýšen.

14. Měl jste upravený rozvrh, například pravidelné doučování navíc a odpuštěnou hudební výchovu? Psal jste diktáty?

Kategorie odpovědí	Počet odpovědí respondentů
Doučování	5
Odpuštěná nebo úlevy při hudební výchově	5
Odpuštěné diktáty nebo přizpůsobené hodnocení či formou doplňovaček	6

Tabulka 11 – Přizpůsobené podmínky

Zde se projevil chronologický vývoj. Je to nejspíš ovlivněno vznikem speciálně pedagogických center. V současné době je běžné doučování v první kategorii odpovědí, které mělo pět respondentů. V druhé kategorii odpovědí má šest respondentů alternativu diktátů, nejčastěji tzv. doplňovačky. V poslední kategorii odpovědí nemusí pět respondentů při hudební výchově zpívat nebo mají hudební výchovu odpuštěnou. V dřívějších letech byla situace značně horší. Odpovědi respondentů, které se vymykají většině zbývajících odpovědí:

Respondent 9: *„Měla jsem všechno stejný jako ostatní, žádný odpuštění nebylo. Na prvním stupni jsem navštěvovala školní logopedii.“*

Respondent 12: *„Ne, měla jsem rozvrh jako ostatní. Hudební výchovu jsem měla i když jsem žádala o prominutí tohoto předmětu.“*

15. Byli spolužáci informovaní o tom, že jste sluchově postižený a o tom, jak s vámi mají komunikovat?

Spolužáci všech respondentů kromě jednoho byli nějakou formou více nebo méně informováni o jejich spolužákovi se sluchovým postižením:

Respondent 1: *„Nepamatuji si, že by speciálně kvůli mě byli spolužáci informování o tom, jak se mnou komunikovat. Myslím, že nikoliv.“*

16. Byla vaše paní učitelka informovaná o tom, jak se má pracovat se sluchově postižením žákem v integraci/inkluzi?

Kategorie odpovědí	Počet odpovědí respondentů
Ano	9
Ne	1
Neví	3

Tabulka 12 – Informovanost učitelů

Kladně odpovědělo devět respondentů v první kategorii odpovědí, že byla jejich paní učitelka informovaná. Tři respondenti z třetí kategorie odpovědí neví a jeden respondent odpověděl negativně v druhé kategorii odpovědí.

Zde je vidět pokrok v informovanosti učitelů. Respondenti, kteří byli v integraci/inkluzi v dřívějších letech, si nejsou jisti, zda byla jejich učitelka dostatečně informovaná. Respondenti v integraci/inkluzi nyní nebo v posledních letech uvádí, že jejich učitelka informovaná byla. Situace se nejspíš změnila díky vzniku speciálně pedagogických center.

Speciálně pedagogická centra potvrzují, že informují učitele:

SPC 1: *„Od SPC před nástupem sluchově postiženého dítěte do školy."*

SPC 2: *„Buď jim posílám materiály, nebo nejlépe máme schůzku tady v SPC, kdy si řekněme to nejdůležitější. Na druhém stupni a na střední škole je lepší schůzka všech učitelů až na konci září, aby se stihli trochu s dítětem seznámit."*

Závěr druhé hypotézy: K této hypotéze se váže celkem šest otázek. Výsledky u tří otázek naznačují, že se situace během posledních třiceti let nezměnila. U jedné otázky záleží na typu školy, nelze ji tedy jednoznačně vyhodnotit z hlediska vývoje. U dvou zbývajících otázek je zřejmé, že vývoj proběhl. Hypotéza byla tedy vyvrácena. Je tímto potvrzeno, že školská inkluze je zatím jen v literatuře (viz. teoretická část). Jen se v praxi projevil vznik speciálně pedagogických center. Stále je tedy v současné situaci spíše školská integrace než inkluze.

4.4.4 Třetí hypotéza

Další sada otázek je určena k vyhodnocení třetí hypotézy: „V současné době se děti se sluchovým postižením díky stále se vyvíjející technice a vyspělejší společnosti lépe začlení do kolektivu ve školské integraci/inkluzi než před dvaceti až třiceti lety."

17. Měl jste ve školské integraci/inkluzi kamarády? Setkával jste se s nimi i po škole a na mimoškolních akcích? Stýkáte se s nimi i dnes?

Kategorie odpovědí	Počet odpovědí respondentů
Ano	8
Ano, ale na 2. stupni už ne	2
Napůl	2
Ne	1

Tabulka 13 – Kamarádi respondentů

Z rozhovorů v obou speciálně pedagogických center vyplynulo, že tato oblast bývá „kamenem úrazu“. Dva respondenti z poslední kategorie odpovědí mají velice negativní zážitky. Museli kvůli špatným sociálním vztahům přejít do školy pro sluchově postižené.

Celkem osm respondentů z první kategorie odpovědí má kamarády. Dva respondenti z třetí kategorie odpovědí však přiznávají, že situace nebyla ideální. Další dva respondenti v druhé kategorii odpovědí uvádí zlepšenou situaci v sociálních vztazích na střední a vysoké škole. Rizikový bývá druhý stupeň základní školy v pubertálním věku. Na prvním stupni většinou ještě nejsou problémy. Z hlediska vývoje neproběhla žádná zásadní změna.

Odpověď respondenta z první kategorie, který měl kamarády:

Respondent 12: *„Ano měla jsem kamarády na ZŠ. S některými jsem se setkávala a setkávám dodnes, ale je jich málo. Školní srazy nevyhledávám. Ze střední ano.“*

Odpovědi z druhé kategorie respondentů, u kterých se situace zhoršila na druhém stupni oproti prvnímu stupni:

Respondent 7: *„ano měla, v MŠ v pohodě, stýkaly jsme se pak ještě dlouho, na ZŠ taky ano, ale pak se to na tom druhém stupni pokazilo, takže dnes nestýkáme, na SŠ a VŠ výborné, dobří přátelé a opory dodnes.“*

Respondent 3: *„Měla jsem, setkávala jsem se s nimi i mimo školu. Dnes občas se s málo kamarády setkávám. Většinou píšu s nimi přes počítač.“*

Respondent 2: *„ano, jsou s detmi v druzine. pozvali jsme celou tridu na jeho oslavu narozenin“*

Odpovědi z třetí kategorie respondentů, kteří sice měli kamarády, ale situace nebyla taková, jakou bys představovali:

Respondent 5: *„Určitě měla. Pravda ne tolik, kolik bych si představovala, ale na druhou stranu mi kamarádka ze zákaldní školy vydržela až do dospělosti. Po odpolednech jsem si spíše hrála s kamarády z ulici, z domu.“*

Respondent 8: *„Moc ne, jen v rámci školy a to jen proto, když potřebují něco ohledně školy, jinak mimo školu ne, každý totiž bydlí jinde-“*

Odpovědi z poslední kategorie u respondentů, kteří kamarády neměli a objevovala se u nich i šikana:

Respondent 1: *„Ne. Semtam se mnou prohodili rec, ale to bylo zridka a vzdy to byly spise kratke otazky ci odpovedi, nejvice posmesky a urazky. Mela jsem jednoho kamarada, spolusousediciho, po mem odchodu do skoly pro SP se s nikym nestykam. Pokud se ve meste setkame tak se maximalne pozdravime, nekdy ani to ne“*

Respondent 10: *„no měla jsem kámošku. Se kterou po přechodu na jinou školu nestýkám. Ale jinak ne. Až v Ječné“*

Zkušenosti speciálně pedagogických center, na základě nichž vysvětluje, že tato oblast patří k nejproblematičtějším v integraci/inkluzi žáků se sluchovým postižením a situace se zhoršuje na druhém stupni oproti prvnímu:

SPC 1: *„To bývá ten největší problém, hlavně na druhém stupni. Situace je lepší u kluků, kteří se kamarádí přes fotbal. U holčiček je to horší. Když se neskamarádí přes společný zájem, je to těžké.“*

SPC 2: *„10% dětí se sluchovým postižením má z běžné základní školy životní přátele. Další skupina dětí má běžné kamarády jen ve škole, ale mimo školu se nestýkají. A pak jsou děti, které jsou ve škole osamělé. Při vyučování to jde, protože tam to řídí učitelka. O přestávce je to horší. Na druhém stupni je to obtížné, co se týče sociálních vztahů. Hlavně u holek, které vytvářejí malé skupinky a šeptají si. Holka se sluchovým postižením je pak trochu ztracená.“*

18. Chodil jste do družiny a na kroužky? Chodil jste tam rád? Měl jste tam kamarády? Bylo to tam nějak přizpůsobené pro vás?

Kategorie odpovědí	Počet odpovědí respondentů
Ano, chodili do družiny	9
Ano, ale nelíbilo se jim v družině	2
Ne, nechodí do družiny	2

Tabulka 14 – Družina a kroužky respondentů

Jedenáct respondentů z první a druhé kategorie odpovědí chodilo do družiny, ale dvěma respondentům z druhé kategorie odpovědí se v družině vůbec nelíbilo. Dva zbylí respondenti z třetí kategorie odpovědí družinu nenavštěvovali.

Z chronologického hlediska vývoj neproběhl, spíše je to individuální záležitost. Nejčastější odpovědi byly podobné následující odpovědi z první kategorie odpovědí:

Respondent 13: *„Do družiny i kroužků jsem chodil a to rád. Podmínky jsem neměl přizpůsobene, když jsem ale nerozuměl, vždy jsem se ozval.“*

Co se týče kroužků, prakticky všichni respondenti chodili na různé kroužky podle jejich zájmů, například na různé sporty, tanec, keramiku a hudební nástroje. Podmínky pro ně většinou nebyly přizpůsobeny, vědělo se ale o nich, že jsou sluchově postižení.

19. Jak se k vám chovali spolužáci? Brali vás jako něco speciálního?

Kategorie odpovědí	**Počet odpovědí respondentů**
Ne, brali je normálně	4
Ano, respondenti si připadali speciálně	7
Ano, spolužáci se jim posmívali	2

Čtyři respondenti z první kategori odpovědí uvedli, že je spolužáci brali normálně. Sedm respondentů v druhé kategorii odpovědí se cítili speciálně v integraci/inkluzi na základní škole. Dvěma respondentům z třetí kategorie se spolužáci posmívali.

Zde se opět potvrzuje, že z hlediska vztahů mezi spolužáky se vývojem nic nezměnilo. Situace se na druhém stupni oproti prvnímu stupni opět trochu zhoršuje.

Odpovědi respondentů z první kategorie, které spolužáci nebrali speciálně:

Respondent 11: *„Nebrali mě jako speciálního, jen věděli, že neslyším a komunikace se mnou je jiná.“*

Respondent 9: *„Nikdy jsem nezažila šikanu. Spolužáci se ke mně chovali dobře. Bavila jsem se všema. Pak jsem byla víc v partě holek, s kterými jsem nejvíc kamarádila.“*

Odpovědi respondentů, kteří si připadali speciálně, z druhé kategorie:

Respondent 5: *„:) asi ano. i když tam pořád to vědomí, že jsem jiná, bylo. Toho se ani nelze zbavit.“*

Rodič respondenta 8: *„je prostě jiná, a je zvláštní, že spíš si povídá s klukama...prý jsou lepší, holky jsou takový střelený.....puberťačky, ona je taková klidnější“*

Respondent 7: *„zpočátku běžně, pak začali vnímat odlišnost a taky myslím měli pocit, že je mi "nadržováno". Nějakou dobu jim trvalo, než zjistili, že ne“*

Odpovědi z třetí kategorie respondentů, jimž se spolužáci posmívali:

Respondent 1: *„Ne. Nekomunikovali se mnou, spise urazeli ci posmivali. Byla jsem silnejsi postavy nez oni, intelektualne chytrejsi a navic neslysici, takze jsem mezi ne nezapadla vubec. Delali mi i naschvaly.“*

Respondent 10: *„No posmívali se mi a dobírali si mě. Dělali mi naschvál a provokovali“*

Doplňující otázka: *„Na prvním stupni se k tobě chovali normálně?“*

„ano, protože na mě byli zvyklí“

Speciálně pedagogická centra na základě zkušeností tvrdí, že je to spíš pocit speciálnosti samotného žáka se sluchovým postižením než jeho spolužáků:

SPC 1: *„To záleží na dítěti i na postoji jeho rodičů."*

SPC 2: *„Ne, spolužáci je neberou jako něco zvláštního. Spíš si to myslí samy děti se sluchovým postižením, že jsou jiný. Je to podobné jako dřív s brýlemi, kdy ještě nebyly obvyklé."*

20. Co jste dělal o přestávce?

Kategorie odpovědí	**Počet odpovědí respondentů**
Běžné aktivity, zapojovali se do kolektivu	6
Četli si nebo učili, nezapojovali se	3
Na 2. stupni už nebyli zapojení do třídy	4

Tabulka 15 – Aktivity o přestávce

Vývoj není znatelný. Šest respondentů z první kategorie odpovědí se běžně zapojilo do kolektivu třídy, například se baví se spolužáky nebo hrají ping-pong. Tři respondenti z druhé kategorie odpovědí uvádí, že si o přestávkách čtou nebo se učí. Nezapojují se tedy příliš do kolektivu třídy. Dva respondenti z třetí kategorie odpověděli, že na prvním stupni byla zapojená do kolektivu, ale na druhém stupni se situace značně zhoršila. V jednom případě se situace zhoršila extrémně, respondent uvádí, že o přestávkách utíkal pryč ze třídy.

Odpověď respondenta první kategorie, zapojující se do společnosti:

Respondent 3: *„Bavila jsem se spolužáky, malovala jsem, učila jsem se na další hodinu, .."*

Z druhé kategorie je tu odpověď respondenta, který trávil čas o přestávkách čtením, případně učením, nezapojuje se tedy příliš do dění třídy:

Respondent 1: *„Smutne se divala jak se ostatni bavi, pripravovala se na dalsi hodinu ci si cetla z domu prinesenou knihu. Kdyz jsem byla v patem rocniku, do te same skoly nastoupila mladsi jsi setra tak jsem obcas zasla k ni ale to bylo malokdy."*

Odpověď z třetí kategorie je od respondenta, který se zapojoval na prvním stupni, ale na druhém stupni už ne:

Respondent 7: *„zhruba do šestí třídy to co ostatní, tedy blbla povídala atd, sedmá osmá jsem se uzavřela do sebe a psala si úkoly, četla si a tak"*

21. Pomohli vám vždy učitelé, když jste je požádal?

Učitelé téměř vždy pomohli. Vývojová změna neproběhla. Jeden respondent popisuje absurdní případ:

Respondent 12: *„Nepomohli. Dokonce jsem málem z českého jazyka propadala díky učitelce, která nedokázala pochopit, že při diktování musí stát u mne, abych jí viděla na ústa.... a protože chodila po třídě, tak jsem nerozuměla všechna slova, tak jsem mívala kvůli tomu horší známky."*

Závěr třetí hypotézy: Ani v jedné otázce z této hypotézy nebyl prokázán vývoj. Hypotéza je tedy jednoznačně vyvrácena. V současné době jsou stále problémy v sociálních vztazích ve třídním kolektivu školské integrace a inkluze, přestože je k dispozici lepší technika a společnost by už také měla být vyspělejší.

4.4.5 Zkušenosti, názory a doporučení respondentů

Autorka práce považuje za velmi důležité, aby respondenti se sluchovým postižením, kteří byli nebo jsou v integraci/inkluzi v základní škole, předali zkušenosti a doporučení dalším generacím zejména rodičům zvažující o vhodné základní škole pro jejich děti se sluchovým postižením.

22. Popište mi svou vzdělávací cestu od MŠ až do teď. Zhodnoťte, co bylo dobré a co špatné. Co by jste dnes udělal jinak a proč? Co by jste doporučil se svými dnešními zkušenostmi dalším lidem?

Životní příběh každého respondenta je jedinečný. Přesto se v různých cestách objevily některé podobnosti, které byly níže shrnuty.

Všichni respondenti, včetně dvou případů s velmi negativními zážitky, se shodli na tom, že je lepší integrace/inkluze, pokud je možná. Doporučují ji. Záleží ale individuálně na každém žákovi:

Respondent 4: *„Pokud to jde, dorozumí se, má slušnou češtinu, je lepší integrace. Když jsou problémy, mělo by přejít na školu pro sluchově postižené a nenechávat zbytečně trápit v integraci, navíc už to pak nedožene češtinu."*

Respondent 6: *„co bych doporucila dalsim, to ani nevim, kazdy clovek/pripad je jiny... asi nebat se integrace a pokud to dite zvlada, tak je to jen dobre, protoze si myslim, ze bezna skola pripravi dite pro zivot ve slysici spolecnosti mnohem lip."*

Respondent 9: *„Měli by to vyzkoušet. Je zbytečné, aby jezdili do školy daleko, když můžou chodit v místě bydliště."*

Respondent 7: *„Integrace ano nebo ne - to hodně záleží na povaze dítěte, rodině a škole - já jsem nakonec ráda, že jsem integrovaná byla, ale ten kontakt mi jednu dobu hodně chyběl, ale pak naši pochopili tuhle chybu a pomohli mi kontakty najít a pak už to bylo mnohem lepší a v pohodě“* (Pozn. Kontaktem je myšlen kontakt s dalšími lidmi se sluchovým postižením.)

Některá doporučení se týkají konkrétních škol pro sluchově postižené a středisek na vysokých školách pro studenty se speciálními potřebami na základě vlastních zkušeností respondentů:

Respondent 3: *„Učit děti mluvit je dobrý nápad. Ale pro mě "neslyšící" se slabými sluchadly pořád není dobré, zvolila bych bilingvální metodu.“*

„Tuto školu v Ječné bych nedoporučila těm, kteří se chtějí dozvědět info. Ta škola je spíš pro "líné". Nejradši bych byla na běžné střední škole s maturitou, kde je málo studentů. Nemusí to být gympl.“

Respondent 6: *„jedine, co bych udelala jinak, by bylo, ze po maturite bych sla do Brna rovnou - to stredisko Teiresias tady je naprosto bozi :)“*

Respondent 11: *„Pokud bych měl porovnat Ječnou a zbývající školy, tak musím říct, že v ječné se opravdu víc zaměřuje na jednotlivé studenty a dostávají víc pozornosti (to je i dáno počtem studentů ve třídě). Zase naopak na normálních školách se tolik neZJednodušuje a pomalejší studenti nebrzdí ty nadanější. Hlavně v Ječné jsem se cítil jako ve svém prostředí a nestyděl se víc vyjadřovat a zapojovat. Tím pádem se mi i víc zlepšila mluva v Ječné než na normální škole. Zase na normální škole jsem se naučil víc odezírat a hodně to využívám teď v životě při komunikaci se slyšícími lidmi. Pokud bych měl doporučovat, tak základní školu v ječné a k tomu se trochu vzdělávat bokem. Jinak záleží spíš na osobních preferencích a důvodech, kterou školu volit.“*

Další individuální doporučení se liší. Každý respondent považuje za důležité něco jiného, co by se mělo udělat pro úspěšnou integraci/inkluzi:

Rodič respondenta 2: *„Z vlastní zkušenosti, že nástup do běžné školky je ideální kolem čtvrtého roku. Dítě je starší a je připraveno do integrace.“*

Respondent 5: *„Jenomže na střední škole byly hodně poslechy z magnetofonů a to byl pro mě neskutečný stres, že mi to trauma svým způsobem zůstalo až dodnes. a jelikož vidím, jak je v současnosti obtížné uspět bez znalosti cizího jazyka, tak v tom bych apelovala na malé - aby se učili cizí jazyk, i kdyby měl být pouze v jeho písemné podobě!“*

Respondent 7: *„no hlavně bych asi doporučila, pokud je dítě v integraci, aby mělo možnost setkávat se i s lidmi se sluchovým postižením už od dětství - vyměňovat si zkušenosti, názory, mít stejné problémy...“*

„zlepšila bych informovanost učitelů na začátku studia, dost lidí nevděla o co jde, jak se chovat, mluvit atd..“

„nebát se na sebe upozornit apod., s tím mám dodnes trochu problém“

Rodič respondenta 10: *„jak jsem se zmínila, určitě čtení. Zpočátku práce s obrázky, poté jednoduché články až po pohádky. Ve škole se postupně učí samo číst, ale rodiče bys měli od dětí nechat převyprávět, zda textu rozumí. A tudíž přirozenou cestou nutí děti i vyprávět. Aby v dospělosti předešli problémům si přečíst jakoukoliv zprávu či článek v novinách, na internetu. Usnadňuje to i studium, v soukromém životě bydlení bez rodičů, ale i podepisování různých smluv či dohod.“*

„Dále se nám osvědčilo navštěvovat spolek sluchově post. dětí i slyšící. Hodně s dítětem komunikovat, netrpělivě vysvětlovat, jde to i formou různých her“

Respondent 12: *„Nedat se, nenechat si to líbit. Bojovat sama za sebe a opravdu“*

Respondent 13: *„Dalším lidem bych doporučil, aby byli aktivní a ptali se co nejvíce zdrojů. Čím víc informací budou mít, tím bude pro ně snadší se rozhodnout.“*

Velký počet respondentů se shodl na tom, že na druhém stupni v pubertálním věku mají problémy se sociálními vztahy. Situace se značně zhoršila oproti prvnímu stupni:

Respondent 5: *„Problémy trochu začaly v pubertě, přestupem na střední školu. Ale tam to souviselo víceméně se sebepřijetím, s tím, že jsem nechtěla být jiná.“*

Respondent 7: *„První stupeň byl v pohodě, bez problémů, měla jsem skvělou třídní učitelku, bylo to v pohodě“*

„Na druhem stupni se učitelé i třídní střídali, už to bylo horší byli různě empatičtí. Nastoupila puberta a už to "růžové" nebylo. Zvažovali jsme chvíli i přestup jinam, ale nakonec jsem to zvládla“

„Na druhém stupni ZŠ bylo asi nejsilnější to období hledání sebe sama, zjišťování, že jsem "jiná" a hledání lidí se stejným problémem, neměla jsem do té doby kontakt na nikoho taky SP“

Respondent 12: *„S přechodem na ZŠ hlavně v období puberty to bylo horší, jak jsem již psala. Začali se mi vysmívat. Pak nastaly problémy s diktáty. I přes mou a matčinu snahu vysvětlit jakto je, tak jsem i tak málem kvůli nevědomosti nebo spíše hlouposti učitelky málem propadala. V této věci by měli být učitelé tolerantní.“*

„Na střední škole to bylo jiné. Spolužáci rozumní, v pohodě. Vše bylo o domluvě a toleranci.“

Následující odpovědi respondentů jsou důkazem toho, že by se žáci se sluchovým postižením neměli být podceňováni. Jeden respondent absolvoval osmileté gymnázium, druhý má maturitu v Německu, třetí úspěšně studuje zdravotnické lyceum a chtěl by jít

na medicínu a čtvrtý je i přes svoji těžkou vadu sluchu instruktorem piloxingu, což je aerobní cvičení při hudbě.

Respondent 4: *„Dva roky jsem byla v Heidelbergu, na střední škole na ekonomce. Chodila jsem tam druhý a třetí ročník, protože první byl moc lehký. Udělala jsem si tam nižší maturitu v Německu. Pak jsem se vrátila do Prahy, kde jsem také udělala maturitu."*

„Teď před státnicemi v roce 2012 jsem vyjela na 4,5 měsíce na stáž v bavorském Eichstättu v rámci Erasmu. Bylo to pro mě zajímavou zkušeností. Cizinci se tam ke mně chovali lépe než Češi, kteří se na mě dívají skrz prsty."

Respondent 13: *„Co se týče vzdělávací cesty, doposud jsem měl to štěstí, že jsem se nesetkal s nijak závažnými problémy. Možná to je i tím, že studium je mým koníčkem. Dnes třeba trochu lituji toho, že nejsem plně součástí třídního kolektivu, ale spíše na pokraji. Stává se, že svým spolužákům nerozumím, když je hlučno. Možná to je dáno i tím, že jsem povahově introvert a mám jiné zájmy. Ale zato jsem rád, že dosahuji poměrně dobrých výsledků ve studiu."*

„Rád bych nějaký paraklinický obor, ve kterém mé SP nebude překážkou - patologie, biochemie a tak"

Respondent 6: *„behem ZS a SS si nepamatuju zadne vetsi problemy, se spoluzaky jsem vetsinou problemy nemela, s ucenim taky ne, jen byla hrozna pruda si porad opisovat jsi seity od spoluzaku :)"*

„ja za ten gympl rada jsem, meli jsme tam docela fajn tridu, fajn ucitele, z hlediska vzdelavani mi to asi dalo vic nez zakladka, ZS mi vubec nechybela.."

„osmilete gymnazium ma pro sluchove postizene deti smysl, pokud jsou chytre, samostatne a nemaji problem s komunikaci.. ale myslim ze to plati pro vsechny deti, at uz slysici ci sluchove postizene"

Na druhou stranu někteří respondenti kvůli špatné sociální situaci v integraci/inkluzi nakonec přešli do školy pro sluchově postižené. Přesto jsou rádi, že byli v integraci/inkluzi alespoň část základní školy:

Respondent 1: *„na ZŠ v integraci jsem se naučila mnoho věcí, jako například tvrdé učení, ale protože jsem nerozuměla skoro nikomu, tak jsem se stala uzavřenou a plachou. A v Ivančicích jsem se cítila jako ryba ve vodě kvůli přístupu, naučila jsem se, že nejsem sama se svojí vadou a nemám se za ni stydět. Naopak tam bylo zredukované učivo, pro mne bylo lehké, tak jsem se moc neučila, zlenivěla jsem."*

Rodič respondenta 10: *„Jsme rádi, že dokud to šlo, chodila do školy mezi slyšící. Naučila se zde hodně poslouchat a nutilo jí být stále připravená, tudíž mezery si doma doplňovala. Velmi oceňuji, že učitelka je přitáhla ke čtení, které dosud vytrvává."*

„Od 7. třídy přešla do ZŠ pro sluch. post., neboť kolektiv jí poslední školní rok nebral mezi sebe. Teď je spokojená a zatím nehodláme měnit. Respondent uvažuje pokračovat v této škole na gymnázium."

Respondent 10: *„Dalším lidem bych doporučovala,abys také nejdřív zkusili život slyšících lidí.Vážím se těch zkušeností,které jsem pochytala u slyšících lídí."*

Speciálně pedagogické centrum vysvětluje, že je důležité brát ohledy na všechny okolnosti a nejlepší je začít v integraci/inkluzi už v mateřské škole:

SPC1: *„Rodiče chtějí, aby děti chodily do školy v místě bydliště a nemusely být na internátu. Více se rozvíjí v češtině."*

„Já beru ohled na všechny okolnosti, které jsou důležité pro úspěšnou integraci – sluch, inteligence, český jazyk, rodina…"

„To je individuální. Nejlepší je ale, aby dítě šlo do integrace už do školky a pak navázalo na základní školu."

23. Jste rád, že jste byl v integraci/inkluzi? Myslíte, že vám to něco dalo? Popište mi výhody a nevýhody.

Všichni respondenti i přes řadu nevýhod shodně odpověděli, že jsou za integraci/inkluzi rádi. I když někteří nedocházeli do běžné základní školy až do konce devátého ročníku, získali cenné zkušenosti se slyšící společností. Lépe ovládají český jazyk a umí lépe komunikovat se slyšícími osobami.

Často popisovanou nevýhodou je ztížená komunikace následkem sluchového postižení, která zapříčiňuje problémy v sociálních vztazích. Na druhou stranu se ale naučili se životem poprat už v dětství, což ocenili později v životě. Zlepšili se i v komunikaci se slyšícími osobami. To obvykle respondenti uvádí jako výhodu:

Respondent 7: *„jsem ráda, myslím, že mi to dalo hodně - musela jsem se s věcmi hodně poprat, umím se pohybovat ve slyšící společnosti atd....Nevýhody - ty kontakty a kamarádi se stejným problém, jak jsem psala výše a taky díky období na druhém stupni ZŠ - naprostá ztráta sebevědomí, které jsem pak pracně hledala a svým způsobem hledám dodnes a stím spojená taková přirozenost a pohoda"*

Rodič respondenta 8: *„jsem ráda, protože se stále pohybuje mezi slyšícími dětmi, to je výhoda"*

„a nevýhoda, je jiná...moc jí neberou, dobře se učí i přes svůj handicap a hlavně jim nestačí.....má jiné zájmy"

Respondent 10: *„Hodně mi to dalo. Hlavně ten první stupeň je důležitý(a tam právě jsem měla velice dobrou učitelku). Horší to bylo na druhém stupni, protože jsem*

přecházela na jinou školu a tam byli puberťáci, kteří odmítali mě přijmout jaká jsem. Ale touhle cestou jsem si získala hodně zkušeností."

„Ale taky hlavně mi to otevřelo oči a zjístila jsem,že ten život není lehký. S každým si nebudu moci vycházet jak bych chtěla a se sluchovou vadou budu muset bojovat(hlavně chci normálním lidem dokázat,že nejsem zvláštní a že dokážu žít stejně jako oni)"

Respondent 11: *„Ano, jsem moc rád. Poznal jsem nějaké nové kamarády, naučil se pohybovat v společnosti slyšících lidí a nejsem tak izolovaný od nich. Hlavně dobře odezírám a lépe mluvím."*

„Pocit uzavřenosti, s nikým nebyla komunikace úplně stoprocentní. Je to dost závislé na přístupu ostatních lidí. A většinou když poznám některé neslyšící, kteří byli v integraci a mezi neslyšící nechodí, tak vidím že mají například kamarády ve své třídě, ale mimo ni už to není tak slavné. Samozřejmě se jedná o individualní případy."

Respondent 12: *„Jsem ráda, že jsem byla v normální škole a nikoliv ve speciální- chtěla jsem být doma, mezi zdravými dětmi a nechtěla jsem si připouštět, že jsem nějak postižená. Což na jednu stranu se dařilo, ale na druhou někdy ne, že potkáváte v životě blbce... Ale paradoxně i díky za ně. Dnes bych nebyla tím, čím jsem a nedokázala to, co jsem dokázala a to mne těší a naplňuje."*

„Záleží na jedinci, jak se s tím dokáží vyrovnat a poprat."

Nevýhodou je také podle některých respondentů také označována neinformovanost učitelů a ostatních slyšících osob v běžné základní škole:

Respondent 3: *„No málokteří učitelé nevěděli, co mají dělat se mnou."*

Respondent 4: *„Výhody - noví lidé, poznání charakterů lidí, větší samostatnost a nezávislost."*

„Nevýhody – slyšící často nevědí, jak s neslyšícími komunikovat, jednají neomaleně, občasné nepochopení ze strany vyučujících."

Respondent 5: *„nevýhody: musíte být neustále ve střehu, aby vám nic neuniklo. V mnoha směrech jste závislí na dobrodiní spolužáků. Většinou se také stavíte do role "průkopníka osvěty."Alespoň v mém případě to tak bylo, protože všude, kde jsem studovala, nikde jsem nenacházela v pedagogickém sboru člověka s osobní zkušeností s neslyšícími. Takže mě to nutilo se snažit ostatní naučit zásady komunikace, ale občas to byl boj s větrnými mlýny."*

„jenomže se pak to, co sjem považovala za nevýhodu, ukázalo jako výhoda v životě. Když jsem po střední škole spadla do života, jen málo mě toho překvapilo."

„dnes již na VŠ existují centra pro studenty se spec. potřebami, kde mohou také neslyšící studenti využít mnoho služeb typu zapisovatelek, kopírování, pokud jsou velké problémy s konkrétním učitelem a jeho akceptací studenta se SP, pak je možnost

konzultace pracovnicemi centra, MU v Brně - ta je vůbec maximálně otevřená studiu neslyšících studentů."

Další respondenti uvádí, že integrace/inkluze v běžné základní škole je náročnější na domácí přípravu, než ve škole pro sluchově postižené kvůli, a to informačnímu úniku při výuce. Přesto jsou rádi, že byli v integraci/inkluzi:

Respondent 1: *„Ano, jsem. Zažila jsem, jak to probíhá mezi slyšícími, učivo mi dalo zabrat. Díky mé sluchové vadě, že jsem nemohla slyšet vše, tak jsem zažívala doma dril, abych dohnala znalosti, které jsou známé, či jsem nepochytila ve škole."*

Rodič respondenta 10: *„Určitě. Jak se říká, má se vše vyzkoušet. Nasadili jsme laťku trošku výš a dle potřeby jsme snižovali. Jsme rádi, že dokud to šlo, chodila do školy mezi slyšící. Naučila se zde hodně poslouchat a nutilo jí být stále připravená, tudíž mezery si doma doplňovala. Velmi oceňuji, že učitelka je přitáhla ke čtení, které dosud vytrvává. Na prvním stupni je většinou jedna učitelka, což je výhoda pro dítě-rodič-učitele. Na 2. stupni je pak učitelů, což je nevýhoda. Ne všichni pochopili problematiku sluch. post."*

S integrací/inkluzí jsou spojené i praktické záležitosti, jak uvádí někteří respondenti, například základní škola v místě bydliště a navazující integrace/inkluze z mateřské školy do základní školy se stejnými spolužáky:

Respondent 2: *„škola a školka mají pozitivní přístup, znají ho už ze školky"*

Respondent 9: *„Jo, protože jsem měla v blízkosti kamarády, s kterými se stýkám doteď. Mám tím pádem kamarády v místě bydliště, které bych jinak nepoznala. Nestrávila jsem dětství cestováním, spaním na internátu, apod."*

Objevují se i názory respondentů, že v integraci/inkluzi na základní škole dosáhnou lepšího vzdělání než ve škole pro sluchově postižené:

Respondent 13: *„Nebýt integrace, neměl bych dnes stejně možnosti jako ostatní. Jsem rád, že nemusím být závislý na ZJ. Dalo mi to do života mnoho zkušenosti."*

Respondent 6: *„urcite jsem rada, myslim ze mi to dalo mnohem vic nez skola pro sluchove postizene - mela jsem to bliz domovu, musela jsem se naucit otrkat se mezi slysicimi a myslim ze i z hlediska vyuky a osnov to bylo kvalitnejsi.. jako jedinou nevyhodu vidim nulovy kontakt s jinymi sluchove postizenymi, coz je vec, ktera muze cloveku taky dat hodne.. ale k tomu jsem se dostala pak pozdeji, takze konec dobry, vse dobre"*

Názory a zkušenosti speciálně pedagogického centra, které se podobají odpovědím respondentům:

SPC 1: *„Ano, i když tam vydrží jen na prvním stupni, je to pro ně přínosem, jak po jazykové tak po sociální stránce. Jsou mnohem samostatnější. Odpoledne se můžou scházet se spolužáky. Jsou doma a ne na internátu. Dát tříleté dítě na internát, kdy potřebuje citové vztahy, není úplně nejlepší. Někdy to ale jinak nejde. Kámen úrazu bývá v sociálních vztazích, hlavně na druhém stupni. Mívají problémy s kamarády a učiteli, kteří se střídají.“*

4.5 Závěry výzkumného šetření

V aplikační části práce proběhl výzkum na základě tří hypotéz. Po provedení a analýze rozhovorů s respondenty byla jedna hypotéza potvrzena a dvě vyvráceny.

První hypotéza potvrdila, že je integrováno více žáků se sluchovým postižením na základních školách hlavního vzdělávacího proudu. Hlavní příčinou zvýšení počtu jsou změny v legislativě umožňující oficiální integraci ve školách hlavního proudu. Stanovují také podmínky školám v hlavním vzděláním proudu, které by měly přizpůsobit pro jejich žáky s postižením v integraci. Proběhl také výrazný pokrok v technice, zejména digitální sluchadla a kochleární implantáty. Vznikla také speciálně pedagogická centra, u kterých ale od jejich vzniku neproběhly žádné změny.

Ve druhé hypotéze se prokázalo, že za posledních třicet let na základních školách hlavního vzdělávacího proudu stále zůstává školská integrace žáků se sluchovým postižením. Hypotéza vyloučila změnu pokrokem na školskou inkluzi, ta v současné době existuje jen v literatuře. V praxi se pravděpodobně objeví až v budoucnosti.

Poslední třetí hypotéza vyvrátila kladné změny ve vývoji v sociálních vztazích žáků se sluchovým postižením v třídním kolektivu v integraci na základní škole hlavního vzdělávacího proudu. Situace v této oblasti je stále podobná během posledních třiceti let. Aby se situace změnila k lepšímu, k tomu musí ještě celá společnost dospět. Teprve pak bude možné, aby se školská integrace začala měnit na školskou inkluzi.

ZÁVĚR

Ačkoliv se stále mluví a píše v odborné literatuře o školské inkluzi dětí s postižením, ve skutečnosti je v současné situaci v praxi stále školská integrace. V legislativě se termín inkluze zatím vůbec neobjevil. V odborné literatuře, zaměřené na žáky se sluchovým postižením, se také píše jen o integraci, nikoliv o inkluzi. Potvrzují to i závěry pedagogického výzkumu v aplikační části. Ve společnosti se pojmy často zaměňují. Lidé často používají termín „inkluze“, ale ve skutečnosti myslí integraci.

V současné době je sice v praxi stále školská integrace, v jejímž rámci ale proběhlo spoustu kladných změn, které postupně přispěly v průběhu posledních třiceti let k posouvání a výraznému přiblížení se k hranici, kdy se v budoucnu integrace plynule přemění na inkluzi.

Nejdůležitější změny proběhly v legislativě, která umožňuje oficiální integraci žáka s postižením ve školách hlavního vzdělávacího proudu a celkově se výrazně změnila ve prospěch školské integrace. Zapříčinila vznik speciálních pedagogických center, individuálních vzdělávacích plánů. Popsala také přesně činnosti osob věnujícím se povoláním asistenta pedagoga, osobního asistenta a tlumočníka českého znakového jazyka. Někteří žáci se zdravotním postižením by bez pomoci těchto osob nezvládli integraci na základní škole hlavního vzdělávacího proudu.

Vznikla speciálně pedagogická centra, některá z nich se zaměřují přímo na žáky se sluchovým postižením. Mezi jejich hlavní činnosti patří posuzování vhodnosti integrace do škol hlavního vzdělávacího proudu u žáků se sluchovým postižením, sepisování individuálních vzdělávacích plánů individuálně pro každého žáka se sluchovým postižením a řešení případných problémů žáka se sluchovým postižením v průběhu školské integrace v hlavním vzdělávacím proudu.

Ve prospěch žáků se sluchovým postižením se velmi zlepšila technika, zejména digitální sluchadla a kochleární implantáty. Tato technika umožňuje a usnadňuje školskou integraci i žákům s těžkou vadou sluchu, kterým poskytuje sluchové vjemy a významně kompenzuje jejich těžké sluchové postižení.

Jako nejproblematičtější se projevily sociální vztahy. Zde bohužel neproběhl příliš znatelný vývoj během posledních třiceti let, i když jsou ve školách hlavního vzdělávacího proudu učitelé v současné době lépe informovaní o této problematice.

Z rozhovorů do aplikační části práce vyplynulo, že respondenti se sluchovým postižením jsou rádi za vzdělávání ve školské integraci celé nebo alespoň části povinné docházky do základní školy hlavního vzdělávacího proudu i přes horší situaci v sociálních vztazích. Získali zde totiž spoustu zkušeností.

Aby se situace zlepšila, k tomu musí ještě celá naše společnost dospět. Až se zlepší sociální vztahy ve společnosti, projeví se to i ve školách. Teprve pak bude možné, aby se školská integrace začala pomalu, ale jistě přeměňovat na školskou inkluzi.

Závěr byl vypracován na základě teoretické i aplikační části této bakalářské práce. V rámci pedagogického výzkumu aplikační části byla jedna hypotéza potvrzena a dvě hypotézy vyvráceny po analýze rozhovorů respondentů.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

BAGGA-GUPTA, S. Aspects of Diversity, Inclusion and Democracy Within Education and Research. *Scandinavian Journal of Educational Research*, February 2007, vol. 51, no. 1, p. 1-22.

BRUNNBERG, E. Hard-of-hearing children´s sense of identity and belonging. *Scandinavian Journal of Disability Research*, September 2010, vol. 12, no. 3, p. 179-197.

DOHERTY, M. T. Inclusion and deaf education: the perceptions and experiences of young deaf people in Northern Ireland and Sweden. *International Journal of Inclusive Education*, August 2012, vol. 16, no. 8, p. 791-807.

DOLEŽALOVÁ, L.; HRICOVÁ, L. Inkluzivní vzdělávání žáků se sluchovým postižením v základní škole. In BARŤONOVÁ, M.; VÍTKOVÁ, M. *Inkluzivní vzdělávání v podmínkách současné české školy*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 143-152.

EMANUELSSON, I. Integration and segregation – inclusion and exclusion. *International Journal of Educational Research*, April 1998, vol. 29, p. 95-105.

GÖRANSSON, K.; NILHOLM, C.; KARLSSON, K. Inclusive education in Sweden? A critical analyjsi si. *International Journal of Inclusive Education*, August 2011, vol. 15, no. 5, p. 541-555.

HAVEL, J. *Inkluzivní vzdělávání v primární škole.* 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010.

HRUBÝ, J. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu. 1. díl.* 2. vyd. Praha: Federace rodičů a přátel sluchově postižených, 1999.

HUDÁKOVÁ, A. Děti s vadou sluchu v základní škole a v nižších ročnících víceletého gymnázia. In MERTIN, V.; CIPROVÁ, J.; BUDÍNSKÁ, M. (eds.). *Pedagogická a psychologická diagnostika*. 11. aktualizace. Praha: Dr. Josef Raabe, 2007, s. 1–37.

HUDÁKOVÁ, A. Graf 1 – Počet žáků se sluchovým postižením v integraci a inkluzi [nepublikováno], 2014.

KOMÍNEK, P. *Screening sluchu – současné možnosti vyšetřování* [online]. c2009 [cit. 2014-03-28]. Dostupný na World Wide Web: <http://www.tribune.cz/clanek/13748>.

KUJAL, B. *Pedagogický slovník*. 1. vyd. Praha: SPN, 1967.

LEONHARDT, A. Srovnání konceptů inkluzivní pedagogiky v různých zemích. In LECHTA, V. *Základy inkluzivní pedagogiky: dítě s postižením, narušením a ohrožením ve škole*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010, s. 155-182.

MATTSON, E. H.; HANSEN A. M. Inclusive and exclusive education in Sweden: principals´ opinions and experiences. *European Journal of Special Needs Education*, November 2009, vol. 24, no. 4, p. 465-472.

MICHALÍK, J. Obecné podmínky školské integrace v České republice. In MÜLLER, O. *Dítě se speciálními vzdělávacími potřebami v běžné škole*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001, s. 10-52.

MICHALÍK, J. *Školská integrace dětí s postižením*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1999.

MICHALOVÁ, Z. *Integrativní speciální pedagogika: (především zaměřena na aktuální legislativu v ČR).* 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2012.

PITNEROVÁ, P. Žáci se sluchovým postižením ve škole. In BARŤONOVÁ, M.; VÍTKOVÁ, M. *Inkluzivní vzdělávání v podmínkách současné české školy*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 153-164.

PRŮCHA, J. *Pedagogický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 1995.

PRŮCHA, J. *Pedagogický slovník*. 2. vyd. Praha: Portál, 1998.

PRŮCHA, J. *Pedagogický slovník*. 7. vyd. Praha: Portál, 2013.

PULDA, M. *Integrovaný žák se sluchovým postižením v základní škole.* 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, 2000.

Řád školní o vyučování 1905 č. 159 ř. z.

Směrnice MŠMT k integraci dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do škol a školských zařízení č.j.: 13 710/2001-24

SOURALOVÁ, E. Integrace sluchově postižených žáků. In VALENTA, M. *Přehled speciální pedagogiky a školská integrace*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003, s. 207-231.

SVARTHLOM, K. Bilingual education for deaf children in Sweden. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, March 2010, vol. 13, no. 2, p. 159-174.

Školský zákon č. 171/1990 sb., o soustavě základních a středních škol.

Školský zákon č. 561/2004 sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

Školský zákon ČSR č. 95/1948 sb., o základní úpravě jednotného školství .

UZLOVÁ, I. *Asistence lidem s postižením a znevýhodněním:praktický průvodce pro osobní a pedagogické asistenty*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010.

VÍTKOVÁ, M. *Integrativní školní (speciální) pedagogika: základy, teorie, praxe: učební text k projektu „Integrované poradenství pro znevýhodněné osoby na trhu práce v kontextu národní a evropské spolupráce“.* 2. vyd. Brno: MSD, 2004.

Vyhláška MPSV ČR č. 505/2006 sb.,ustanovení zákona o sociálních službách.

Vyhláška MŠMT ČR č. 123/1984 sb., o základní škole.

Vyhláška MŠMT ČR č. 127/1997 sb., o speciálních školách a speciálních mateřských školách

Vyhláška MŠMT ČR č. 147/2011 sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.

Vyhláška MŠMT ČR č. 291/1991 sb., o základní škole

Vyhláška MŠMT ČR č. 399/1991 sb., a speciálních mateřských školách

Vyhláška MŠMT ČR č. 72/2005 sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

Vyhláška MŠMT ČR č. 73/2005 sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.

Zákon ČNR č. 564/1990 sb., o státní správě a samosprávě ve školství č. 564/1990

Zákon ČSR č. 86/1929 sb., o pomocných školách.

Zákon MPSV ČR č. 108/2006 sb., o sociálních službách.

Zákon MŠMT ČR č. 130/1980 sb., o výchovném poradenství.

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Rozdíly integrace a inkluze (Michalová, 2012, s. 9) 11
Tabulka 2 – Počet a pohlaví respondentů 27
Tabulka 3 – Ročníky respondentů 28
Tabulka 4 – Vzdělání a povolání respondentů 28
Tabulka 5 – Sluchové postižení respondentů 29
Tabulka 6 – Komunikace respondentů 30
Tabulka 7 – Období v integraci respondentů 32
Tabulka 8 – Speciálně pedagogické centrum 32
Tabulka 9 – Technické pomůcky a asistenti respondentů 34
Tabulka 10 – Počet žáků ve třídě 35
Tabulka 11 – Přizpůsobené podmínky 36
Tabulka 12 – Informovanost učitelů 36
Tabulka 13 – Kamarádi respondentů 37
Tabulka 14 – Družina a kroužky respondentů 39
Tabulka 15 – Aktivity o přestávce 41

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 – Počet žáků se sluchovým postižením v integraci a inkluzi (Hudáková, 2014) 20

PŘÍLOHY

4.6 Respondent 1

Rohovor byl proveden formou chatu dne 25.2. 2013.

1. **Jsi muž nebo žena?**
   Zena
2. **V jakém ročníku jsi se narodila?**
   1990
3. **Studuješ nebo pracuješ? Upřesni.**
   Studuji treti rocnik na ffuk a prilezitostne se zucastnuji ruznych brigad.
4. **Jsi jediná sluchově postižená v rodině? Už od narození?**
   Ano.
   Ohluchla jsem asi priblizne kolem peti let
   Důvod?
   Doposud nevim, nejpravdepodobnejsi moznost je ze jako diteti mesicnimu miminu mi dali silne leky pri tezkem zapalu plic
   Sluch ci jine poskozeni nemam, lekarka mysli ze to muze byt psychickeho razu. Takze pricina zatim neznama
   To znamená, že kromě sluchu nemáš žádné poškození?
   Nene. Ze nevim duvod sve hluchoty. Ze vse mam neporusene, zadny problem jako napr bubinek bo kustky bo tak... Takze nevim proc mi sluch nefunguje. Je to u me komplikovane
   Diky sluchadlu slysim jako nedoslychavy ale bez sluchadla jen zvuky a kdyz je toho na me moc psychicky tak mozek najednou vypne a neslysim nic ani se sluchadlem...az je vse ok podvedome tak mozek jakoby se zapne a zase slysim diky sluchadlu jako oredtim... Tento stav muze trvat ruzne,tyden, mesic, nekdy trval skoro 8mesicu.
5. **Jak bys popsala svůj stav sluchu? Máš spíš těžkou nebo lehkou vadu? Rozumíš bez odezírání? Jak komunikuješ (v různých situacích)?**
   Podle lekaru prakticka hluchota, ja sama spise tezka nedoslychavost az hluchota. Vice odeziram spise. Komunikuji mluvenym jazykem, mezi neslysicimi znakovym jazykem. A pokud slysicim nerozumim tak vyjimecne je pozadam at mi to napisi.
   Pokud jim nerozumim po nekolikanasobnem zopakovani tak pisemna domluva
   Komunikaci ve skupině zvládáš?
   Komunikuji mlivenym jazykem a zalezi na osobe. Kdyz mluvi pomalu ci berou ohled na me tak je to v pohodw ale jinak vetsibou napul stiham... spis se snazim sledovat o co jde a tim padem jsem stranou...
6. **Popiš mi svou vzdělávací cestu od MŠ až do teď, zhodnoť, co bylo dobré a co špatné, co bys dnes udělala jinak a proč? Co bys doporučila se svými dnešními zkušenostmi.**

Z M%S si toho moc nepamatuji, na ZŠ v integraci jsem se naučila mnoho věcí, jako například tvrdé učení, ale protože jsem nerozuměla skoro nikomu, tak jsem se stala uzavřenou a plachou. A v Ivančicích jsem se cítila jako ryba ve vodě kvůli přístupu, naučila jsem se, že nejsem sama se svojí vadou a nemám se za ni stydět. Naopak tam bylo zredukované učivo, pro mne bylo lehké, tak jsem se moc neučila, zlenivěla jsem. Na střední škole mi to sem tam nešlo, dala jsem se na obor, ve kterém moc nevynikám. Učitelé se tam s námi někdy nemazlili, naučila jsem se menší samostatnosti a zodpovědnosti za sebe. Na vysoké škole jsem zprvu „sekala latinu“, pak jsem polevila, ale to záleželo na úspěšnosti v předmětech. Co bych udělala jinak nevím, protože jsem získala zkušenosti. Jedině bych změnila přístup na slyšící škole. Aby se nebránili výuce sluchově postiženého dítěte, a pokud možno vyšli co nejvíce vstříc. Nevím, co bych změnila. Dokonalé to nebylo, ale své plus to má.

7. **Proč jsi šla do integrace/inkluze? Pokud si nedokončila základní školu v integraci/inkluzi, z jakého důvodu? Kdo navrhl přechod do školské integrace/inkluze nebo naopak do základní školy děti se sluchovým postižením?**

   Bylo to prani mych rodicu. Matka me chtela mit pobliz co nejdele a venovat se mi a hlavne abych byla ve svem prostredi (domov) a take dostala dostatecne vzdelani.

   Před nástupem na druhý stupeň ZŠ, jsem informovala mé učitele, kteří mne měli učit, o mé sluchové vadě a jak se chovat abych rozuměla. Někteří to odmítali, nakonec se shodli, že bych na hodině jen seděla a tiše vše pozorovala, pak o přestávce by mi učitel vše v kabinetě shrnul, co se na hodině probíralo. Takže bych byla izolovaná a navíc se mi to zdálo nespravedlivé. Takže jsem přestoupila do Ivančic, kde jsem byla začleněná mezi ostatními a měla skoro stejné podmínky.

   Po domluvě s mou matkou a SPC Ivančice padlo rozhodnutí přechodu do Ivančic.

8. **Jaké jsi měla průměrně známky a vysvědčení ve školské integraci/inkluzi? Pokud jsi přešla mezi školami, zhoršily se nebo zlepšily se významně tvoje známky?**

   Mensi problemy byly ale vetsinou jsem se snazila se vse naucit nazpamet a ukoly poctive plnit.

   Znamky same jednicky, malokdy dvojka, to az spise nejak od 4.tridy matematika atd ale nejvice jednicky

   Ano, měla jsem v podstatě stejné známky. Integraci jsem ukončila přechodem na 2. stupeň do Ivančic, takže v 1. stupni se mi zdálo učivo jednoduché, v druhém stupni mi přibyly těžší předměty jako fyzika, chemie atd., což mi dělalo problémy, ale známky se nijak nelišily od integrace.

9. **Jsi ráda, že jsi byla v integraci/inkluzi? Myslíš, že ti to něco dalo? Popiš mi výhody a nevýhody.**

   Ano, jsem. Zažila jsem, jak to probíhá mezi slyšícími, učivo mi dalo zabrat. Díky mé sluchové vadě, že jsem nemohla slyšet vše, tak jsem zažívala doma dril, abych dohnala znalosti, které jsou známé či jsem nepochytila ve škole.

10. **V jakých letech jsi byla ve školské integraci/inkluzi na základní škole?**

Ms, 1-5.trida
V integraci jsem byla od roku 1997 až do 2002.

11. **Podporovalo vás během školské integrace/inkluze speciálně pedagogické centrum/jiná organizace? Které a jakým způsobem vás podporovalo? Jak hodnotíš přínos této spolupráce? Myslíš, že kdyby jste nespolupracovali se SPC, bylo by něco jinak nebo by to bylo stejné a proč?**
    Dohlizelo na me SPC ze skoly pro sluch postizene IVancice. Jednou za cas(uz si nepamatuji jak casto jezdily (2 psycholozky) prijely k nam domu, poptaly se jak to zvladam ve skole, situace doma a musela jsem ukazat jak to zvladam (nahled do zakovske ci ukazat jsi seit)... Vyjimecne setkani probehlo pred skolou po skonceni me vyuky narychlo.
    Jak me podporovaly ci prinos, to netusim, vice v kontaktu byla moje mama. Ja jsem tehdy tyto veci nevnimala a jako neslysici jsem moc informaci z jejich rozhovoru nepochytila.
    Kdyby SPC neexistovalo, tak myslím, že situace by byla těžší. Musela bych se spoléhat na sebe, stále být v pozoru ohledně komunikace, školu vysokou si neumím ani představit. Kamarádů bych moc neměla. V Ivančicích mi to přišlo mnohem jednodušší kvůli komunikaci, konečně jsem rozuměla a komunikovala. SPC jsem nenavštěvovala, spíše jen se mnou udělali sem tam pár testů, stejně jako s ostatními a tj. vše. V Ivančicích jsem byla spokojená, protože je to škola pro sluchově postižené, nikoli, že v ní je SPC.
12. **Víš, jestli jsi měla individuální plán?**
    Bohužel nevím. Mám ale pocit, že jsem individuální plán neměla.
13. **Používala jsi během školské integrace/inkluze sluchadla, KI, indukční smyčku a další pomůcky pro zlepšení poslechu? Využívala jsi služby?**
    Pouzivala jsem normalne sluchadla ale ve tride jsem pouzivala ruzne typy indukcnich smycek. Jake sluzby mas na mysli?
    Například tlumočník, asistent...
    Ne. Zadne sluzby. Byla jsem zakem jako kazdy jiny, jen rozdil byl ve sluchadlech ci indukcni smycce a nekdy pristupu ucitelu.
14. **Upravila škola tvoji třídu tak, aby se zlepšily akustické podmínky?**
    Ne. Zadna uprava nebyla provedena.
15. **Mohla jsi vybrat místo v lavici, odkud nejlépe slyšíš a vidíš učitele?**
    Spise ne. Jak byva zpravidla u slysicich, kdo driv prijde ten driv mele. Ja sedela uplne vzadu v posledni lavici (celkem 2rady po 5lavicich). Sedela jsem v lavici u ulicky.
    Byla jsem presvedcovana at sedim vepredu ale byla jsem silnejsi postavy a stydlin tak jsem radeji chtela byt neviditelna. Navic se mi lepe sedelo vzadu, videla jsem lepe na tabuli,nemusela jsem "lustit" text zblizka. Jen s tim slysenim to bylo trochu "na stiru"
16. **Měla jsi upravený rozvrh, například pravidelné doučování navíc a odpuštěnou hudební výchovu? Psala jsi diktáty?**

Ne, zadne upravy jsem nemela. Hudebni vychovy jsem se zucastnovala tak jako tak. Maximalne pokud byla vyuka nemeckeho jazyka a byl pusteny magnetofon s vykladem tak ucitelka mi opakovala vyklad.

17. **Byli spolužáci informovaní o tom, že jsi sluchově postižení a o tom, jak s tebou mají komunikovat?**
    Vedeli ze jsem neslysici, bylo nas ve tride celkem 12 vcetne mne, byli jsme specialni trida (deti hyperaktivni, mentalne pomalejsi, socialne slabsi(financne znevyhodneni), spatna mluva (vyslovnost), spatna motorika atd). Byli pouze upozorneni ze maji se mnou komunikovat z oci do oci a pomalu artikulovat, pripadne opakovat co jsem neodezrela a pri osloveni spise se me dotknout.
    Doplňující otázka: Ta speciální třída byla součástí běžné ZŠ?
    Ano.
    Ted vim ze uz je zrusena. Ale za meho studia specialni trida existovala
    Deti ktere by byly v normalni tride "vydedene" ci mely nejaky problem byly v teto tride (trida byla vytvorena podle potreby)
    Co to znamená vydedené?
    Spolecnost je odmitala. Napriklad dite ktere je socialne slabsi nebo je jine z urciteho duvodu nez cela skupina tak ta skupina jej neprijala, odmitala jej mezi sebe zaclenit. (vydědila ho)
18. **Byla tvoje učitelka informovaná o tom, jak se má pracovat se sluchově postižením žákem v integraci/inkluzi sluchově postižených?**
    To netusim ale snazily se vyhovet mym pozadavkum.
19. **Měla jsi ve školské integraci/inkluzi kamarády? Setkávala jsi se s nimi i po škole a na mimoškolních akcích? Stýkáš se s nimi i dnes?**
    Ne. Semtam se mnou prohodili rec ale to bylo zridka a vzdy to byly spise kratke otazky ci odpovedi, nejvice posmesky a urazky. Mela jsem jednoho kamarada, spolusousediciho, po mem odchodu do skoly pro SP se s nikym nestykam. Pokud se ve meste setkame tak se maximalne pozdravime, nekdy ani to ne
20. **Jak se k tobě chovali spolužáci? Brali tě jako něco speciálního?**
    Ne. Nekomunikovali se mnou, spise urazeli ci posmivali. Byla jsem silnejsi postavy nez oni, intelektualne chytrejsi a navic neslysici, takze jsem mezi ne nezapadla vubec. Delali mi i naschvaly.
21. **Chodila jsi do družiny a na kroužky? Chodila jsi tam ráda? Měla jsi tam kamarády? Bylo to tam nějak přizpůsobené pro tebe?**
    Chodila jsem na kroužek keramiky a pak také do družiny, ale družinu jsem využívala jen odpoledne a ne pravidelně. Kamarády jsem tam moc neměla, jedna dívka se mi snažila pomáhat a paní učitelka byla velmi hodná, takže se přizpůsobila mé situaci či se nebránila radám mé matky.
22. **Co jsi dělala o přestávce?**
    Smutne se divala jak se ostatni bavi, pripravovala se na dalsi hodinu ci si cetla z domu prinesenou knihu. Kdyz jsem byla v patem rocniku, do te same skoly nastoupila mladsi jsi setra tak jsem obcas zasla k ni ale to bylo malokdy.
23. **Pomohli ti vždy učitelé, když jste je požádala?**

Vetsinou ano. Ale zalezi co to bylo za prosbu a zda byli ochotni vyhovet.

4.7 Rodič respondenta 2

Rozhovor byl proveden formou chatu dne 21.3.2013.

1. **Jste muž nebo žena?**
   Žena
2. **Jaké je vaše povolání a vzdělání?**
   lektor ZJ
   A vzdělání? SŠ s maturitou nebo VŠ?
   VŠ - Aplikovana telesna vychova
3. **V jakém roce se narodilo vaše dítě?**
   2005
4. **Váš syn je jediný sluchově postižený v rodině? Už od narození?**
   ne , ano je od narozeni
   A kdo je ve vaší rodině ještě sluchově postižený kromě vašeho syna?
   My rodice a jsi setra
5. **Jak by jste popsala stav sluchu svého dítěte? Má spíš těžkou nebo lehkou vadu? Rozumí bez odezírání? Jak komunikuje (v různých situacích)?**
   uplna hluchota - tedy tezkousluchovou vadu. Ano rozumi bez odezirani. Komunikuje mluvenim, mluvenim doprovazenim znaky a ČZJ
   Zvládá komunikaci ve větší skupině slyšících - stíhá to?
   ano
   Jak komunikuje s vámi - rodičemi?
   se mnou mluvení s doprovázením znaků a s otcem ZJ a se slyšícícmi mluvením
6. **Popište mi vzdělávací cestu tvého dítěte od MŠ až do teď. Zhodnoťte, co bylo dobré a co špatné. Co by jste dnes udělala jinak a proč? Co by jste doporučila se svými dnešními zkušenostmi.**
   Synovi byly skoro čtyři roky, když nastoupil do běžné mateřské školky u nás v bydliště.Celkem tři roky navštěvoval školku. Z vlastní zkušenosti, že nástup do běžné školky je ideální kolem čtvrtého roku. Dítě je starší a je připraveno do integrace. Potom do ZŠ a teď je v 1.třídě. Je dobré chodit do školského zařízení v místě bydliště, pokud školka nebo škola má pozitivní přístup k postižením.
7. **Proč šlo vaše dítě do integrace/inkluze? Myslíte si, že váš syn dokončí ZŠ v integraci/inkluzi? Kdo navrhl, aby šel do integrace/inkluze na ZŠ?**
   syn zvladl podminky pred nastupem do skoly, tak mohl nastoupit do bezne zakladni skoly
   v předškolním věku to už bylo jasné, že bude navstevovat školu a ani se nemuselo resit jestli do bezne zs nebo pro neslysici
   on neni v oficialni integraci.
   predpokladdame ze dokonci ZS
   navrh do bezne zs - rodice
   Co to znamená, že není v oficiální integraci?

kdyby ano tak by se muselo redukovat pocet zaku

8. **Jaké má vaše dítě průměrně známky a vysvědčení ve školské integraci/inkluzi?**
   vyborne:)
   same jednicky
9. **Jste ráda, že vaše dítě je v integraci/inkluzi? Myslíte, že mu to něco dá, co by neměl ve škole pro sluchově postižené? Popište mi výhody a nevýhody integrace/inkluze.**
   ano jsme radi ze chodi do bezne skoly,je mezi slysicimi detmi.
   urcite , bohate inforamce, vzdelani, pochopeni mentalitu slysici spolecnosti.
   Nevýhody zatím nic se nestalo. (může se stát,že učitelka nemá zkušenosti s postižením a nemá informace, nemá vzdělání v oblasti handicapu).Mám štěstí,že Syn zvládá běžnou školu ,tak zatím není tam problém. Důležité je pravidelné konzultace mezi rodičem a učitelkou.
   Výhody, ředitelství a vůbec školka a škola mají pozitivní přístup. Další výhoda, že školka a škola je v jednom zařízení,tak škola dřív znala syna ze školky a měli základní info o něm.
10. **V jakých letech je vaše dítě ve školské integraci/inkluzi na základní škole?**
    od září 2012
11. **Podporuje vás během školské integrace/inkluze vašeho dítěte speciální pedagogické centrum/jiná organizace? Které a jakým způsobem vás podporuje? Jak hodnotíte přínos této spolupráce? Myslíte, že kdyby jste nespolupracovala se SPC, bylo by něco jinak nebo by to bylo stejné a proč?**
    Ano SPC spolupracuje s ZS, funguje to dobre. Pokud by byl nejaky problem , mohou se navzajemne ozvat
    Doporučili škole, jak přizpůsobit podmínky vašemu synovi? Pomohli vám domluvit se školou nástup vašeho syna? Už řešili nějaký problém? A jaký? A kde je to SPC?
    SPC hoelckova
    Syn na miste bysdliste na vesnici chodil do MS, tak diky tomu, žen celá skola ho zna, tak byli na to pripraveni, ze prijmou do ZS neslysiciho zaka. V cervnu jsme meli konzultaci s tridnou ucitelkou a vysvetlili jsme na podminky, jak ma komunikovat, kde presne ma sedet v lavici.
    A s tím vám pomáhalo SPC nebo se to zařídili sami?
    sami jsme to zaridili. a podle zakona musi mit skola podepsany nejaky individulani vzdelavani plan, protoze maji postizeneho zaka v ZS,tak SPC podepsuje plan
    Takže SPC vám popsala individuální plán a ještě vám s něčím pomohlo?
    myslim ze ne
    Myslíte, že kdyby jste nespolupracovala se SPC, bylo by něco jinak nebo by to bylo stejné a proč?
    Když jde dítě do integrace, tak je podmínkou mít zprávu z SPC. Aby škola mohla mít oficiální papíry.Ano SPC je to důležité, kdyby byl nějaký problém, tak se mohou obrátit na SPC. A taky SPC poskytuje první kontakt se školkou nebo školou , že rodiče mají zájem o náštěvu školy.

12. **Používá vaše dítě během školské integrace/inkluze sluchadla, KI, indukční smyčku a další pomůcky pro zlepšení poslechu? Využívá vaše dítě služby (asistenta , tlumočení, přepis)?**
    pouze vlastni KI a nic vic a ani zadne sluzby
13. **Upravila škola třídu vašeho dítěte tak, aby se zlepšily akustické podmínky?**
    ne, zaradili jsme syna do lavice tak aby dobre videl na ucitelku , to znamena ze sedi ve druhe rade
14. **Mohlo si vaše dítě vybrat místo v lavici, odkud nejlépe slyší učitele?**
    ne :) na zacatku chtel sedet s nekym a u okna. musela jsem mu vysvetlit, ze ma ousko na levem uchu a ze bude lepsi sedet na miste odkud prijma zvuk
15. **Kolik má spolužáků ve třídě?**
    V 1.třídě první šest měsíců celkme 14 dětí a od března spojili obě třídy celkem 28 dětí a zůstanou do konce školního roku společně.Učitelka z druhé třídy onemocněla.
16. **Má vaše dítě upravený rozvrh, například pravidelné doučování navíc a odpuštěnou hudební výchovu? Píše diktáty?**
    vlasne jsem zapomnela na doucovanim, ano ma doucovani , podle zakona tam je uvedeno ze ma narok na doucovani, tak to vyuziva. vlastne on to nepotrebuje, ale rikala jsem si ze bude dobre mit doucovani.
    on ma normlani rozvrh hodin, pise taky diktaty
    Doučování má na všechno, co zrovna probírají, nebo na nějaký předmět?
    doucovani je trohu jinak, tam si povidaji o vsem mozne, formou her, nebo si vypraveji
    on zatim se nema potrebu doucit z nejakeho prdmetu,potoze je teprve v 1.tride, kterou dobre zvlad
    Kdo s ním dělá to doučování?
    Jedna jiná učitelka ze školy s ním dělá doučování.
17. **Byli jeho spolužáci informovaný o tom, jak mají na vaše dítě mluvit, aby jim rozumělo?**
    ano , hned na zacatku skolniho roku , druhy den ve skole. vysveltila sjem ji co ma jim rict
    Paní učitelce?
    ano
18. **Byla jeho paní učitelka informovaný o tom, jak má pracovat a komunikovat se sluchově postižením s dítětem v integraci/inkluzi?**
    ano vysvetlila jsem ji, ze v pridape dojde vybiti baterek ze potreba hned vymenit baterky behem vyucovaci hodiny. kdyby nemel s sebou baterky , tak musi s tim pocitat, ze bude odezirat a aby s tim pocitala ze nemusi vsechno stihat a taky neuslysi od spoluzaku.
19. **Má vaše dítě ve školské integraci/inkluzi kamarády? Setkává se s nimi i po škole a na mimoškolních akcích?**

    ano, jsou s detmi v druzine. pozvali jsme celou tridu na jeho oslavu narozenin

20. **Chodí do družiny a na kroužky? Chodí tam rád? Má tam kamarády? Je to tam nějak přizpůsobené pro něj?**
    Ano chodí do družiny, taky do kroužku.Ano chodí rád do kroužku, ano má tam své spolužáky. Ne neviděla jsem , že by byly nějaké přizpůsobené.Vím, že v hluku, děti na něj poklepou , když někdo na něj volá.
21. **Jak se k němu chovají spolužáci? Berou ho jako něco speciálního?**
    ja tam nevidim:)
    polovina deti ho znaji ze skolky takze ho znaji a novi spoluzaci jak ho prijmali tak nevim. ucetlka rikala ze je oblibeny mezi spoluzaky
    jen vedi ze je neslysiic a ma sluchadlo
    taky se naucili jak ho zavolat- tj poklepat na rameno , kdyz v hluku neuslysi hlas
22. **Co dělá vaše dítě o přestávkách?**
    povídá si, svačí, hraje si, připravuje se na další hodinu, prohlíží časopisy
23. **Pomůžou vždy učitelé, když je vaše dítě požádá?**
    co napriklad kontretne?
    Když nerozumí, má nějaký problém...
    ano syn se zepta, kdyz nestihne rozumet.

4.8 Respondent 2

Rozhovor byl proveden osobně dne 5.4.2013. Odpovědi byly zapisovány poté okomentovány rodičem.

1. **Kolik ti je?**
   7
2. **Rozumíš dobře spolužákům a paní učitelce ve třídě?**
   Jo
3. **Jaké si měl vysvědčení?**
   Jedničky
4. **Používáš ve škole sluchadla, KI, indukční smyčku a další pomůcky pro zlepšení poslechu? Máš ve škole tlumočníka nebo asistentku?**
   KI
5. **Máš ve třídě koberec?**
   Jo. Vzadu. Skákací panák.
6. **Mohl jsi si vybrat místo v lavici tak, abys dobře slyšel a viděl učitele?**
   Jo. V druhé lavici.
   Doplnění rodiče: Musel si sednout do druhé lavice, aby dobře slyšel, byl proto naštvaný. Ze začátku paní učitelka hodně přesazovala děti (kromě Integrovaného, který vždy zůstával na svém místě), aby ZJistila, jak to bude nejlepší.
7. **Máš doučování?**
   Jo.
   A co tam děláte?
   Povídáme o zvířátkách, dopravě.

Máš ve škole hudební výchovu?
Jo.
Píšeš diktáty?
Jo.

8. **Máš ve škole kamarády?**
   Jo.
   Chodíte ven po škole?
   Jo.
   A kam?
   Na pískoviště.
   Poznámka rodiče: V družině.
   Navštěvujete se? Byl si u spolužáka doma?
   Byl.
9. **Jak se k tobě chovají spolužáci? Jsou hodní?**
   Jo.
10. **Co děláš o přestávkách?**
    Hraju si. Svačím. Čtu knížky.
11. **Pomůže ti vždycky paní učitelka, když ji poprosíš?**
    Ne, spolužáci.
    Je paní učitelka hodná?
    Jo.
    Poznámka rodiče: Paní učitelka mu ze začátku opakovala, když nerozuměl, pak už neměla čas.

4.9 Respondent 3

Rozhovor byl proveden formou chatu dne 1.4. 2013.

1. **Jsi muž nebo žena?**
   žena
2. **V jakém roce jsi se narodila?**
   1992
3. **Studuješ nebo pracuješ? Upřesni.**
   Studuji gymnázium pro SP v Ječné
   Hlásíš se na VŠ a kam?
   Hlásím se na ČZU Fakulta lesnická a dřevařská, UK - Farmaceutická fakulta
4. **Jsi jediná sluchově postižená v rodině? Už od narození?**
   Jsem jediná sluchově postižená, ohluchla jsem se až po narození cca v 7měsících
   Víš z jakého důvodu?
   Měla jsem horečku a brala jsem antibiotika, kvůli těm antibiotikům jsem přišla o sluch
5. **Jak bys popsala svůj stav sluchu? Máš spíš těžkou nebo lehkou vadu? Rozumíš bez odezírání? Jak komunikuješ (v různých situacích)?**

Mám těžkou vadu sluchu, nosím kochleární implantát, slyším dobře, většinou rozumím bez odezírání (v tichém prostředí), v hlučném prostředí spoléhám na odezírání. Komunikuji převážně mluvenou češtinou. S neslyšícími komunikuji znakovým jazykem.

Když je debata více lidí najednou, stíháš vše?

Moc ne

6. **Popiš mi svou vzdělávací cestu od MŠ až do teď. Zhodnoť, co bylo dobré a co špatné. Co bys dnes udělala jinak a proč? Co bys doporučila se svými dnešními zkušenostmi dalším lidem?**

Nejprve jsem chodila asi 3roky do mateřské školy v místě bydliště (v té době jsem měla kapesní sluchadla, ta mi nepomohla), kvůli špatné komunikaci jsem přešla do MŠ v Ječné (vté dostala jsem sluchadla), komunikace byla lepší, vychovatelky mě trénovaly mluvit, ale pořád jsem neuměla pořádně mluvit a nerozuměla jsem každému slovu, spoléhala jsem jen na odezírání, ale to mě unavuje - dnes bych si radši zvolila dvojjazyčnou výuku - mluvená čeština a znakový jazyk, myslím si, že by pro mě bylo lepší i rychlejší chapání.

v té době odkladu do ZŠ jsem byla na operaci KI

Do ZŠ jsem ještě chodila do Ječné (dva roky)

Díky KI jsem slyšela lépe, postupně jsem roZŠířila slovní zásobu, mohla jsem komunikovat s bližšími příbuznými...ale mluvila jsem hrozně pomalu, ve škole jsme se učili pomalu, ale měla jsem častější agramatismy, vynechávala jsem slovesa,...

neuměla jsem časovat slovesa nebo skloňovat slova,... Pak máma mě kvůli nemoci nemohla vozit do školy, tak ve druhé třídě ZŠ jsem zkusila jít do běžné školy v místě bydliště (původně chtěla mě dát až v třetí třídě), ředitelka po měsíční zkoušce mě přijala, naučila jsem hlavně komunikovat se slyšícími spolužáky, učitelkami, učitelky byly moc ochotné mi opravit věty, vysvětlovaly mi "neznámá" slova. Když jsem nepochopila obsahu četby, tak učitelka se spolužáky mi předvedli divadlo. Prostě to byla "rodinná" škola. Jestliže jsem něčemu nerozuměla, tak jsem měla možnost jít na odpolední doučování.

V páté třídě jsem se musela rozhodnout, kam půjdu do školy (na druhý stupeň), totiž škola v místě bydliště byla malá (jenom I.stupeň). Původně jsem chtěla na osmileté gymnázium, ale říkala jsem si, že se tam nedostanu. Tak jsem šla normálně na druhý stupeň do bližší větší školy. Učitelé už dopředu věděli, že tam půjdu, a byli informováni SPC z Liberce.

Bylo sice trochu složitější. Měla jsem hodně učitelů než na prvním stupni. Někteří učitelé nemluvili tak, abych jim rozuměla. Spoléhala jsem stále na odezírání. V hudební výchově jsem měla úlevu. V anglickém jazyce mě učitel nenutil k přesné výslovnosti.

V některých předmětech jsem měla i ústní zkoušení, ale většinou jsem měla písemné zkoušení.

Zapomněla jsem zmínit o diktátu - na prvním stupni i v 6.třídě jsem psala diktáty (měla jsem správně, ale občas se objevily chyby kvůli mému sluchu), pak zbytek na druhém stupni jsem nepsala diktáty, ale doplňovačku.
Taky jsem měla možnost jít na doučování.
Od 7.třídy do 9.třídy jsem chodila pravidelně na dvacetiminutové "mluvení" k jedné učitelce z mat a fy. Šlo o krátké čtení, vysvětlování "neznámých" slov, vyprávění -co jsem dělala o víkendu,... Nevýhoda - učitelka z čj mě nenutila k čtení knih, což jsem opravdu potřebovala, abych měla větší slovní zásobu. V literatuře skoro moc nedávala otázky k porozumění textu.
Výhoda - navázala jsem se lepší komunikaci se slyšícími lidmi, moje čeština byla trochu lepší..
V deváté třídě jsem původně chtěla dát přihlášku na běžnou střední školu, ale paní ze SPC mi nedoporučila kvůli mé slovní zásobě. Doporučila mi gymnázium v Ječné. Tak jsem tam podala přihlášku.
Na gymnáziu jsem rozuměla každým učitelům, mluvili totiž hrozně pomalu a takže jsem nepotřebovala odezírání. Ale je pravda, že někdy narazím na slova, která neslyšela. Vysvětlovali mi neznámá slova.
K tvé vyčerpávající výpovědi jsem připravila malé upřesňující otázky: V první MŠ si byla v integraci v běžné MŠ a kolik tam asi bylo dětí? V MŠ Ječné jsi měla závěsná analogová sluchadla a ta pomáhala více? Kromě MŠ jsi se svou vzdělávací cestou spokojená, dnes bys nic neměnila? Máš na základě těchto svých zkušeností, které si mi teď popsala, nějaké doporučení pro ostatní?
V první integraci v běžné MŠ bylo tak 15-20 dětí.
Ano, v MŠ Ječné jsem měla závěsná analogová sluchadla, ta mě jen trochu pomohla, slyšela jsem jen silné zvuky, ale hlasy jsem moc neslyšela. Učit děti mluvit je dobrý nápad. Ale pro mě "neslyšící" se slabými sluchadly pořád není dobré, zvolila bych bilingvální metodu.
Gympl - opět orální metoda, ale jenže ve třídě jsem měla dva neslyšící spolužáky, několikrát se mě ptali, co říkali učitelé, takže někdy jsem jim přetlumočila do ZJ, což pro mě je vyčerpávající. Většina učitelů vykládají úplně stručně, což pro neslyšící je dobré. Pro mě je též dobré, ale když se zeptám na podrobnosti, tak většinou mi neodpoví a řeknou mi, že mám hledat na netu nebo v odborných knihách. Dokonce jeden učitel vykládal biologii a to bez obrázků. Je to prostě hrůza. Neumím si představit, co myslí nebo jak funguje třeba trávicí soustava.
Teď vidím, že gympl v Ječné už není na dobrém úrovni jako kdysi dřív, jak mi absolventi z Ječné vyprávěli. Mám pocit, že moje slovní zásoba se nezlepšuje. Ve škole o přestávkách komunikuji převážně znakovým jazykem. Ztratila jsem několik slyšících kamarádů. Tady v Praze nemám s kým si popovídat.
Tuto školu v Ječné bych nedoporučila těm, kteří se chtějí dozvědět info. Ta škola je spíš pro "líné".
Takže bys byla radši na běžném gymplu?
No nejradši bych byla na běžné střední škole s maturitou, kde je málo studentů. Nemusí to být gympl.

To znamená, že doporučuješ KI a integraci/inkluzi?
Ano.

7. **Kdo navrhl přechod do školské integrace/inkluze?**
   Máma
8. **Jaké jsi měla průměrně známky a vysvědčení ve školské integraci/inkluzi? Pokud jsi přešla mezi školami, zhoršily se nebo zlepšily se významně tvoje známky?**
   Ve školské integraci jsem měla s vyznamenáním..průměr - nevím přesně. Měla jsem jedničky a dvojky.
9. **Jsi ráda, že jsi byla v integraci/inkluzi? Myslíš, že ti to něco dalo? Popiš mi výhody a nevýhody. Už si psala, že jsi se naučila komunikovat se slyšícími a zlepšila jsi se v češtině. Máš ještě něco na doplnění?**
   Ano, určitě jsem byla ráda. Jinak bych se nemohla domlouvat se slyšícími. To je asi vše.
   A nevýhody nebyly?
   No málokteří učitelé nevěděli, co mají dělat se mnou.
   Ale nakonec se to vždy vyřešilo?
   Moc ne. Ale musela jsem se nějak zvládnout.
10. **V jakých letech (letopočty) jsi byla ve školské integraci/inkluzi na základní škole?**
    2002-2009
11. **Podporovalo tě během školské integrace/inkluze speciálně pedagogické centrum/jiná organizace? Které a jakým způsobem vás podporovalo? Jak hodnotíš přínos této spolupráce? Myslíš, že kdybys nespolupracovala se SPC, bylo by něco jinak nebo by to bylo stejné a proč?**
    Už jsi psala o SPC v Liberci
    Spolupráce - podle mě byla nic moc. Protože paní ze SPC nevysvětlovala pořádně, co potřebuji. Např. při hodinách AJ jsme většinou četli nahlas v učebnici, což pro mě není dobrý. Pro mě by bylo lepší, kdyby hodina aj se dělila na 3části: čtení (nahlas), gramatika, porozumění textu+napsat odpovědi do sešitu.
    Paní ze SPC nevysvětlovala dobře tvojí paní učitelce tvé potřeby? Pochopila jsem také, že ti doporučila gymnázium v Ječné, které ti moc nevyhovuje.
    Ano. A taky.
    Takže kdyby SPC neexistovalo, tak by to vyšlo nastejno?
    Řekla bych, že by vyšlo nastejno.
12. **Už si psala, že během školské integrace/inkluze si používala KI. Používala jsi také indukční smyčku a další pomůcky pro zlepšení poslechu? Využívala jsi služby (asistenta , tlumočníka…)?**
    Nic.
13. **Upravila škola tvou třídu tak, aby se zlepšily akustické podmínky?**
    Neupravila, na prvním stupni učitelky stály blízko mě, na druhém stupni jsem místo, kde by mě vyhovuje. Seděla jsem ve druhé lavici u okna nebo uprostřed.

14. **Mohla jsi si vybrat místo v lavici, odkud nejlépe slyšíš učitele? Na druhém stupni si už psala a na prvním si byla v první řadě?**

Na prvním stupni jsem seděla v předposlední lavici na kraji třídy (byla jsem totiž větší než spolužáci). To mi doporučila spíš učitelka a říkala, že stejně bude stát u mě. Na druhém stupni jsem mohla vybrat místo.

15. **Kolik bylo dětí ve třídě?**

Na prvním stupni jsem chodila do malotřídky, kde byly dvě nebo tři třídy najednou. Celkem v jedné třídy (v jedné místnosti) bylo většinou 10-15. Každý ročník měl 3-6 žáků.

a druhém stupni bylo tak 20-23žáků.

16. **Měla jsi upravený rozvrh, například pravidelné doučování navíc a odpuštěnou hudební výchovu? Psala jsi diktáty? Už jsi psala, že si měla doučování. Týkalo se to jen češtiny, jak jsi psala nebo ti vysvětlovali třeba i něco z nějakého předmětu, čemu jsi nerozuměla? O diktátech jsi už taky psala, že na tebe na prvním stupni brali ohled a na druhém jsi psala doplňovačky, je to tak?**

Neměla jsem upravený rozvrh. O doučování jsem se sama domluvila s vyučujícími. Hudební výchovu jsem neměla odpuštěnou - v hudební výchově jsem na začátku zpívala potichu, pak jsem přestala zpívala, seděla jsem a poslouchala jsem(občas jsem v tajnosti se učila např.chemii, bi,atd.). Někdy v hudební výchově nám učitelka vykládala o historii, hudebních nástrojích. Doučování - netýkalo se jen češtiny, ale i fyzice, dějepisu. Když jsem chyběla, tak jsem šla na doučko z mat, ch. O diktátech - ano, jak jsi psala.

Nevíš, jestli jsi měla individuální plán?

Myslím, že jsem měla, ale nejsem si jistá.

17. **Byli spolužáci informovaní o tom, že jsi sluchově postižená a o tom, jak s tebou mají komunikovat?**

Na prvním stupni byli informovaní o mém postižení i o správném komunikaci. Na druhém byli informovaní jen o mém postižení. O správném komunikaci ne.

18. **Byla tvoje učitelka informovaná o tom, jak se má pracovat se sluchově postižením žákem v integraci/inkluzi?**

Ano.

Jak jsi psala, tak informovalo SPC, ale informace nebyly dostačující, že?

Promiň, teď jsem si vzpomněla, že prvním stupni jsem měla jinou paní ze SPC, ta uměla lépe vysvětlit učitelům. Na druhém stupni na libereckou paní ze SPC.

Nevadí. Ta první paní byla taky z Liberce?

Nebyla, byla z Ječné.

Tvůj názor, kdyby neexistovalo SPC, tak by to vyšlo nastejno, zůstává?

Řekla bych, že ano. Pokud počítáš s vysvětlením mamky.

19. **Měla jsi ve školské integraci/inkluzi kamarády? Setkávala jsi se s nimi i po škole a na mimoškolních akcích? Stýkáš se s nimi i dnes?**

Měla jsem, setkávala jsem se s nimi i mimo školu. Dnes občas se s málo kamarády setkávám. Většinou píšu s nimi přes počítač.

20. **Chodila jsi do družiny a na kroužky? Chodila jsi tam ráda? Měla jsi tam kamarády? Bylo to tam nějak přizpůsobené pro tebe?**
    Jasně, chodila do družiny a na kroužky. Někdy jsem ráda chodila (podle nálady). Měla jsem tam i kamarády.
    Bylo to nějak přizpůsobené pro tebe?
    Tak napůl.
    A co třeba, že učitelé byli informovaní a brali na tebe ohled?
    Byli informováni, ale někteří z nich mě brali jako slyšícího.
    Zvládala si to ale v pohodě?
    Ano.
21. **Jak se k tobě chovali spolužáci? Brali tě jako něco speciálního?**
    Na prvním stupni mě brali jako kamarádku, někteří dokonce byli ochotni vysvětlit neznámá slova. Až na to jednoho spolužáka, který mě šikanoval. Ale pak se vyřešilo. Na druhém stupni mě brali taky jako kamarádku, ale cítila jsem se divně mezi nimi, neznala jsem totiž provokace, legrace. Kvůli tomu jsem byla naštvaná, ale teď bych brala v pohodě.
    Na druhém stupni někteří se stydí se mnou komunikovat (hlavně kluci).
22. **Co jsi dělala o přestávce?**
    Bavila jsem se spolužáky, malovala jsem, učila jsem se na další hodinu, ..
23. **Pomohli ti vždy učitelé, když jsi je požádala?**
    Většinou ano.
    A když nepomohli, jak jsi to řešila?
    Pomohla mi mamka nebo spolužáci.

4.10 Respondent 4

Rozhovor byl proveden osobně dne 15.4.2013. Odpovědi byly zapisovány.

1. **Jsi muž nebo žena?**
   žena
2. **V jakém roce jsi se narodila?**
   1985
3. **Studuješ nebo pracuješ? Upřesni.**
   Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové – Nj, Dějepis
4. **Jsi jediná sluchově postižená v rodině? Už od narození?**
   Jsem jediná neslyšící v rodině. Narodila jsem se jako slyšící. Od 3,5 let jsem přestávala slyšet a v 6 letech jsem ohluchla přes noc.
   Z jakého důvodu se ti zhoršoval sluch?
   Je to asi kvůli genetice.
5. **Jak bys popsala svůj stav sluchu? Máš spíš těžkou nebo lehkou vadu? Rozumíš bez odezírání? Jak komunikuješ (v různých situacích)?**
   Praktická hluchota. Nerozumím bez odezírání. Mluvím.
   Zvládáš i komunikaci ve skupině?

Ve dvou je to v pohodě, ale ve více lidech se musím někoho zeptat.

6. **Popiš mi svou vzdělávací cestu od MŠ až do teď. Zhodnoť, co bylo dobré a co špatné. Co by jsi dnes udělala jinak a proč? Co by jsi doporučila se svými dnešními zkušenostmi.**

   Chodila jsem na běžnou MŠ, ještě jsem slyšela. Na první stupeň jsem chodila na ZŠ na vesnici, kde byly dvě dvoutřídky. Na druhý stupeň jsem chodila na jinou ZŠ, která byla trochu dál a byla to větší škola. Po ZŠ jsem šla na gympl do Ječné v Praze. Dva roky jsem byla v Heidelbergu, na střední škole na ekonomce. Chodila jsem tam druhý a třetí ročník, protože první byl moc lehký. Udělala jsem si tam nižší maturitu v Německu. Pak jsem se vrátila do Prahy, kde jsem také udělala maturitu. Po maturitě jsem nastoupila na vysokou školu ČNES FF UK, kde jsem byla necelý semestr a pak jsem skončila. Pak jsem rok pracovala a přihlásila jsem se na VŠ UHK pedagogickou, kde jsem udělala bakalářské zkoušky a pokračuji na magisterském studiu. Teď před státnicemi v roce 2012 jsem vyjela na 4,5 měsíce na stáž v bavorském Eichstättu v rámci Erasmu.

   Jak by jsi zhodnotila svou cestu?

   Na 2. stupni jsem měla problémy se spolužáky. V Heidelbergu to bylo suprový. Na ČNESU mě to nebavilo a navíc je to zaměřený spíš na slyšící a neslyšící, pro nedoslýchavý to není. Teď v HK je to v pohodě.

   Máš nějaké služby – tlumočníka nebo zápis?

   Pomáhají mi spolužáci, kteří mi dávají svoje zápisky, a vyučujících. Stáž v Eichstättu byla pro mě zajímavou zkušeností. Cizinci se tam ke mně chovali lépe než Češi, kteří se na mě dívají skrz prsty.

   A co bys doporučila?

   Poznat nové lidi, nebát se vycestovat do zahraničí či tam studovat.

   Doporučuješ integraci/inkluzi?

   Pokud to jde, dorozumí se, má slušnou češtinu, je lepší integrace. Když jsou problémy, mělo by přejít na školu pro sluchově postižené a nenechávat zbytečně trápit v integraci, navíc už to pak nedožene češtinu.

7. **Proč jsi šla do integrace/inkluze? Kdo navrhl přechod do školské integrace/inkluze nebo naopak do základní školy děti se sluchovým postižením?**

   Jsem do mých čtrnácti let jedináček a rodiče nechtěli, abych byla na internátu. Na gympl v Ječné jsem chtěla sama, už mě to nebavilo pořád vysvětlovat, že jsem neslyšící a tam jsme na tom byli všichni stejně.

8. **Jaké jsi měla průměrně známky a vysvědčení ve školské integraci/inkluzi? Pokud jsi přešla mezi školami, zhoršily se nebo zlepšily se významně tvoje známky?**

   Na ZŠ jsem měla jedničky a vyznamenání. Na gymplu jsem měla problémy jen s matikou a pc. V Heidelbergu jsem měla ze začátku problémy s němčinou, pak už jsem byla lepší než Němci a odmaturovala jako druhá nejlepší. Na VŠ je to v pohodě

9. **Jsi ráda, že jsi byla v integraci/inkluzi? Myslíš, že ti to něco dalo? Popiš mi výhody a nevýhody.**
   Byla jsem ráda. Poznala jsem zajímavé lidi. Hodně jsem se naučila, jak s lidmi komunikovat.
   Výhody - noví lidé, poznání charakterů lidí, větší samostatnost a nezávislost.
   Nevýhody – slyšící často nevědí, jak s neslyšícími komunikovat, jednají neomaleně, občasné nepochopení ze strany vyučujících.
10. **V jakých letech jsi byla ve školské integraci/inkluzi na základní škole?**
    1992-2001
11. **Podporovalo tě během školské integrace na ZŠ speciálně pedagogické centrum/jiná organizace? Které a jakým způsobem vás podporovalo? Jak hodnotíš přínos této spolupráce? Myslíš, že kdybys nespolupracovala se SPC, bylo by něco jinak nebo by to bylo stejné a proč?**
    Speciální pedagožka ze ZŠ Štefánikova HK, která dvakrát za rok přijela na ZŠ, kam jsem
    chodila. Dívala se i na to, jak probíhá výuka. Já jsem také dvakrát za rok jezdila do SPC za ní. Pomohlo mi to, dozvěděla se od ní o gymplu v Ječné. Bez SPC by to bylo horší.
    V čem pomohla?
    Pomáhala v případě problémů při výuce. Řekla učitelům, co by se mělo změnit ve výuce.
    Měla jsi individuální plán?
    Ne, ani bych nechtěla.
12. **Používala jsi během školské integrace sluchadla, KI, indukční smyčku a další pomůcky pro zlepšení poslechu? Využívala jsi služby (asistenta, tlumočníka…)?**
    Sluchadla a indukční smyčku, kterou ředitelka na ZŠ půjčila z Hradce Králové. Navrhla to sama paní ředitelka.
13. **Upravila škola tvou třídu tak, aby se zlepšily akustické podmínky?**
    ne
14. **Mohla jsi si vybrat místo v lavici, odkud nejlépe slyšíš učitele?**
    Ano, ze začátku jsem seděla v druhý, pak v třetí lavici. Nakonec seděla v poslední (čtvrté) lavici. S indukční smyčkou jsem slyšela v pohodě a bylo to i lepší, protože někteří učitelé se procházeli po třídě.
15. **Kolik bylo dětí ve třídě?**
    1.stupeň – 20, 2.stupeň - 10
16. **Měla jsi upravený rozvrh, například pravidelné doučování navíc a odpuštěnou hudební výchovu? Psala jsi diktáty?**
    Rozvrh jsem měla normální. Doučování jsem měla podle potřeby. Asi v šestý jsem dostala z hudebky 5, ale speciální pedagožka řekla, že já nemůžu být hodnocená, tak jsem nakonec byla uvolněná. Pak už jsem na hudebku nechodila. Diktáty jsem psala, jednou jsem měla učitelku, která měla taky sluchadlo, u té když jsem napsala něco jiného, ale pravopisně jsem to měla správně, dostala jsem 1.

17. **Byli spolužáci informovaní o tom, že jsi sluchově postižená a o tom, jak s tebou mají komunikovat?**
    Byli.
    Kdo jim to řekl?
    Většinou jsem jim to řekla sama.
18. **Byla tvoje učitelka informovaná o tom, jak se má pracovat se sluchově postižením žákem v integraci/inkluzi?**
    Byla od SPC
19. **Měla jsi ve školské integraci/inkluzi kamarády? Setkávala jsi se s nimi i po škole a na mimoškolních akcích? Stýkáš se s nimi i dnes?**
    Měla jsem, po škole jsme se stýkali. Dneska se nestýkáme, protože každý bydlí jinde, ale občas si píšeme.
20. **Chodila jsi do družiny a na kroužky? Chodila jsi tam ráda? Měla jsi tam kamarády? Bylo to tam nějak přizpůsobené pro tebe?**
    Do družiny jsem chodila do 5.třídy. Chodila jsem na gymnastiku a na tenis. Všude to bylo v pohodě. Měla jsem kamarády. Věděli jenom, že špatně slyším a mluvili na mě tak, abych rozuměla.
21. **Jak se k tobě chovali spolužáci? Brali tě jako něco speciálního?**
    1.stupeň byl suprový. Na druhém stupni mě brali jako nafoukanou, protože jsem měla sluchadla.
22. **Co jsi dělala o přestávce?**
    Na prvním, když bylo hezky, chodili jsme ven a na druhým jsem si většinou četla.
23. **Pomohli ti vždy učitelé, když jsi je požádala?**
    Pomohli.

4.11 Respondent 5

Rozhovory byly provedeny formou chatu dne 18.4.2013.

1. **Jste muž nebo žena?**
   žena
2. **V jakém roce jste se narodila?**
   1974
3. **Studujete nebo pracujete? Upřesněte.**
   Pracuji v neziskové organizci, která poskytuje koplex služeb pro osoby se sluchovým postižením. Vedle toho dělám redaktora časopisu pro sp (na malý úvazek). Vystudovala jsem bc obor soc. práce na Univerzitě Hradec Králové.
   ten jsem začala studovat ještě se slcuhadlem, ale končila jsem s KI. :)
4. **Jste jediná sluchově postižená v rodině? Už od narození?**
   jediná a z nikdy neZJištěných důvodů jsme začala přicházet o sluch mezi druhým a třetím rokem mého života
5. **Jak by jste popsala svůj stav sluchu? Máte spíš těžkou nebo lehkou vadu? Rozumíte bez odezírání? Jak komunikujete (v různých situacích)?**

Řekla bych, že po třech letech od zapojení řečového procesoru, bych se klasifikovala do kolonky středně těžká nedoslýchavost.
Bez odezírání rozumím pouze v prostředí, kde nejsou rušivé zvuky a běžným větným spojením. Většinou jsem stále závislá na odezírání, z tohoto důvodu také ještě netelefonuji. Pouze s rodinou a za užití holých vět.
Když mluví skupina lidí, zvládáte to?
jen v tom případě, že mluví jeden po druhém a vzájemně se nepřekřikují.

6. **Popište mi svou vzdělávací cestu od MŠ až do teď. Zhodnoťte, co bylo dobré a co špatné. Co by jste dnes udělala jinak a proč? Co by jste doporučila se svými dnešními zkušenostmi dalším lidem?**
všechno běžné školy. žádné služby pro handicapované studenty, nic takového nikdy nebylo.
Takže jste byla celou dobu v integraci/inkluzi?
jj
na základce to vzheldem k tomu, že jsem měla nedoslýchavost, enbylo až tak obtížné. Problémy trochu začaly v pubertě, přestupem na střední školu. Ale tam to souviselo víceméně se sebepřijetím, s tím, že jsem nechtěla být jiná. Jediný předmět, kde to druhlo, byl cizí jazyk. to mi zůstalo do dnes a toho nejvíce lituji. Že jsem se do cizích jazyků více neopřela. Jenomže na střední škole byly hodně poslechy z magnetofonů a to byl pro mě neskutečný stres, že mi to trauma svým způsobem zůstalo až dodnes. a jelikož vidím, jak je v současnosti obtížné uspět bez znalosti cizího jazyka, tak v tom bych apelovala na malé - aby se učili cizí jazyk, i kdyby měl být pouze v jeho písemné podobě!
Na jaké střední škole jste byla?
střední průmyslová škola textilní
Můžu se zeptat, vy jste sluch ztrácela postupně, na ZŠ a SŠ vám ještě stačili slucahadla?
mě stačila sluchadla do doby zhruba před čtyřmi lety, kdy jsem ztratila slcuh úplně a najednou
Doporučujete integraci/inkluzi obecně?
Obecně ano. Ale samozřejmě se musí vycházet z individuálních schopností každého jednotlivého dítěte.

7. **Proč jste šla do integrace/inkluze? Kdo to navrhl?**
Důvodů bylo asi více: do té doby poměrně bezproblémové zařazení do MŠ, později na základě psychologických a jiných testů v SPC jsem byla uznána jako inteligentní dítě s rychlým chápáním a postavila se za mne má třídní učitelka na prvním stupni ZŠ. Pro rodiče bylo v době, kdy byla jediná spec. škola pro SP v Praze, nemyslitelné, abych již ve věku šesti let, byla umístěna na internátu. Trochu sice museli zabojovat s vedením školy, ale nakonec to dopadlo, jak to dopadlo. Nikdy za to nebudu rodičům a zmíněné paní učitelce dos vděčná!

8. **Jaké jste měla průměrně známky a vysvědčení ve školské integraci/inkluzi?**
vyznamenání po celou dobu docházky. no, možná jednou "velmi dobře"

na průmce už to bylo "velmi dobře," na vejšce si nevzpomínám, ale zkoušky jsme kromě jednoho případu zvládla hned v prvním termínu.

9. **Jste ráda, že jste byla v integraci/inkluzi? Myslíte, že vám to něco dalo? Popište mi výhody a nevýhody.**
   nevýhody: musíte být neustále ve střehu, aby vám nic neuniklo. V mnoha směrech jste závislí na dobrodiní spolužáků. Většinou se také stavíte do role "průkopníka osvěty."Alespoň v mém případě to tak bylo, protože všude, kde jsem studovala, nikde jsem nenacházela v pedagogickém sboru člověka s osobní zkušensotí s neslyšícími. Takže mě to nutilo se snažit ostatní naučit zásady komunikace, ale občas to byl boj s větrnými mlýny.
   jenomže se pak to, co sjem považovala za nevýhodu, ukázalo jako výhoda v životě. Když jsem po střední škole spadla do života, jen málo mě toho překvapilo.
   dnes již na VŠ existují centra pso studenty se spec. potřebami, kde mohou také nesylšící studenti využít mnoho služeb typu zapisovatelek, kopírování, pokud jsou velké problémy s konkrétním učitelem a jeho akceptací studenta se SP, pak je možnost konzultace pracovnicemi centra, MU v Brně - ta je vůbec maximálně otevřená studiu neslyšících studentů.
   Na VŠ jste něco využívala nebo vám pomáhali spolužáci?
   většinou jsem si pomáhala sama, jen v předmětech, ve kterých jsem nebyla s to rozumět přednášejícímu, jsem využívala toho, že jsme si mohla nakopírovat poznámky spolužáků. Ale musím říci, že v našem ročníku fungovala krásná spolupráce, měli jsme svůj třídní e-mail, kam jsme si navzájem posílali materiály, poznámky, zdroje. To jsem hrozně vítala, protože jednak mi to usnadnilo práci, jednak jsem mohla sama vyhledávat informace, zpracovávat a následně je odesílat ostatním. neměla jsem tak pocit, že bych byla něco dlužná.
10. **V jakých letech jste byla ve školské integraci/inkluzi na základní škole?**
    v letech 1980 - 1988
    Jestli jsem to dobře pochopila, po SŠ jste šla do práce a po pár letech jste si dodělala bakalářské studium? Dálkově při práci?
    tak tak. po SŠ do práce, zhruba hned rok na to jsem se přihlásila na Vyšší soc. právní školu v Praze, kombinované čtyřleté studium, nu a ještě později bc studium též kombinovanou formou
11. **Podporovalo vás během školské integrace speciálně pedagogické centrum/jiná organizace? Které a jakým způsobem vás podporovalo? Jak hodnotíš přínos této spolupráce? Myslíte, že kdyby jste nespolupracovala se SPC, bylo by něco jinak nebo by to bylo stejné a proč?**
    Nic takového jsem nevyužívala, kromě výše zmíněného absolvování testů před nástupem na zákaldní školu.
12. **Používala jste během školské integrace sluchadla, KI, indukční smyčku a další pomůcky pro zlepšení poslechu? Využívala jste služby (asistenta , tlumočníka…)?**
    Sluchadla ano, později KI také. Nic jiného.
    Na ZŠ jste se sluchadly rozuměla i bez odezírání?

Tak to ne, vždy jsem si odezíráním vypomáhala. Z toho důvodu bylo třeba informovat učitele, aby omezili procházení po třídě, atd. pamatuji si, že diktáty jsem řešila tak, že jsem vždy vyslechla celou větu, a teprve poté začala psát. Zatímco ostatní spolužáci psali hned po vyřčení prvního slova, já měla stále zvednutou hlavu a koukala na učitelku. :D
ale byl to osvědčený postup

13. **Upravila škola vaši třídu tak, aby se zlepšily akustické podmínky?**
Tak to opravdu ne. Nevím, nakolik taková možnost dříve byla reálná, a popravdě, ani jsme se o to nezajímali. Byli jsme rádi, že nejsem odtržená od rodiny, že mohu studovat v místě ()pokud se bavíme o ZŠ), později jsem nechtěla na sebe upozorňovat a mít nějaká privilegia, proto jsem se snažila co to šlo, abych to všechno zvládla sama,,,
14. **Mohla jste si vybrat místo v lavici, odkud nejlépe slyšíte učitele?**
Učitelé věděli, že bych měla sedět v předních lavicích. tudíž na prvním stupni jsem seděla hned v první lavici u katedry, což mělo tu nevýhodu, že se nedalo moc zlobit. :) Na druhém stupni a dál jsem si sedala tradičně do druhé lavice u okna. Většinou jsem si našla kamarádky /spolužačky, které na tomto potupném místě sedávaly se mnou, ačkoliv by raději volily zadní lavice. Proč u okna? bylo to dáno asi tím, že jsem na druhém stupni odložila svéhlavě jedno sluchadlo (doposud jsem měla korekci dvěma sluchadly), a jelikož už byla vedle mě zeď, tak jsme se vyhnula zvídavým pohledům (sluchadla často pískala, musela jsem si je vždycky různé upravovat v uchu..). Druhá lavice byla zase z toho důvodu, že jsem měla vypozorováno, že když učitelé nakročili při výkladu do třídy, většinou došli jen k té druhé, třetí lavici...
15. **Kolik bylo dětí ve třídě na ZŠ?**
přes třicet určitě...
16. **Měla jste upravený rozvrh, například pravidelné doučování navíc a odpuštěnou hudební výchovu? Psala jste diktáty?**
Diktáty jste psala, to už vím.
jé, vůbec nic takového, žádné úlevy. v hudebce jsem byla tradičně druhý hlas. Ale nedá se říci, ež bych HV nějak milovala.
17. **Byli spolužáci informovaní o tom, že jste sluchově postižená a o tom, jak s vámi mají komunikovat?**
Byli informování tím způsobem, že se to skrýt nedalo. Na prvním stupni se zasadila paní učitelka, která ostatní informovala, jak se mnou mají mluvit. A pak pro mě bylo dost obtížné o mé vadě sluchu hovořit ještě nad rámec. Takže jsem se snažila předcházet situacím, ve kterých bych nemusela rozumět. Ale bylo to vyčerpávající, takže se mi nikdo nemůže divit, že v odpoledních hodinách jsem vyhledávala spíše setkání s jednotlivými kamarády, nikoliv kolektiv.
18. **Byla vaše učitelka informovaná o tom, jak se má pracovat se sluchově postižením žákem v integraci/inkluzi?**
: Tak to já nevím, bohužel. Nevím, nakolik dostupné byly v té době vůbec informace a literatura k daným problematikám. Ono, vzhledem k tomu, že jsem

zase tak zvláštní pozornost nevyžadovala, tak jsem ani na pedagogy nekladla nějaké požadavky.

Přitom jste psala, že vaše paní učitelka informovala vaše spolužáky...

jj, na prvním stupni. ale nevím, odkud ona čerpala informace, kromě toho, co věděla od rodičů.

19. **Měla jste ve školské integraci/inkluzi kamarády? Setkávala jste se s nimi i po škole a na mimoškolních akcích? Stýkáte se s nimi i dnes?**

    Určitě měla. Pravda ne tolik, kolik bych si představovala, ale na druhou stranu mi kamarádka ze zákaldní školy vydržela až do dospělosti. Po odpolednech jsem si spíše hrála s kamarády z ulici, z domu.

20. **Chodila jste do družiny a na kroužky? Chodila jste tam ráda? Měla jste tam kamarády? Bylo to tam nějak přizpůsobené pro vás?**

    Do družiny jsem chodila jen chvíli, tam se mi nelíbilo vůbec. Byl tam velký hluk, hodně dětí, chaos, a já se těžce orientovala. Kroužek jsme měla jeden velký - plavání. Chodila jsme dlouhá léta do plaveckého oddílu u nás ve městě, účastnila se okresních a krajských přeborů a v plavání, ale neptejte se mě, jak to mohlo fungovat, když jsem neslyšela. Sama nevím. Ony děti jsou podle mého více přizpůsobivé, problém z toho dokáží udělat až dospělí. :)

21. **Jak se k vám chovali spolužáci? Brali vás jako něco speciálního?**

    nevybavím si žádný mezník...to by byla spíše otázka na spolužáky

    To je spíš otázka na váš pocit? Jestli vás spolužáci brali stejně jako ostatní spolužáky?

    :) asi ano. i když tam pořád to vědomí, že jsem jiná, bylo. toho se ani nelze zbavit.

22. **Co jste dělala o přestávce?**

    :D

    to je dobrá otázka.

    trpěla jsem .

    ztrácela jsem se v kolektivních hrách. Ale zase na druhou stranu, hrály jsme s kamarádkou různé stolní hry, co se tehdy mezi dětmi těšily oblibě.

    Když vás hrálo víc, bylo to horší, ale ve dvou to bylo dobrý?

    Určitě. Tichá pošta, to je hra, kterou jsem nesnášela. Ale o přestávkách byl víceméně čurbes, děti se vzájemně překřikovaly, ten něco řekl, vzápetí se ozval někdo na druhé straně třídy, a nebylo možné mít všechyn v jednom zorném poli, takže v tomto směru to bylo hodně těžké.

23. **Pomohli vám vždy učitelé, když jste je požádala?**

    Někteří měli problém. Hlavně na střední a vysoké škole. Ne, že by vyloženě nechtěli, ale nevěděli jak. Z přednášek jednoho profesora jsme se musela omluvit, protože ten měl tak strašnou (omlouvám se mu) artikulaci, že byla pro mě účast na hodinách úplně ztraceným časem. Pak můj třídní na střední škole taky nevěděl, jak se k tomu postavit a cítila jsem z něj nedůvěru. takže tam to taky drhlo...

    Kromě cizího jazyka.... když jsem učitelům vysvětlovala, že mám v tomto předmětu logicky ztížené odezírání, tak toto sdělení vesměs považovali za alibismus.

musela jsem až písemnými testy dokázat, že blbá nejsem. pak byli ochotni mi odpustit poslechovou část...

4.12 Respondent 6

Rozhovor byl proveden formou chatu dne 19.4.2013.

1. **Jsi muž nebo žena?**
   ufon! samozrejme ze zena
2. **V jakém roce jsi se narodila?**
   1987
3. **Studuješ nebo pracuješ? Upřesni.**
   oboje - studuju MU v Brne + pracuju jako korektorka pro jedno nakladatelstvi
   Jaký obor studuješ? bc nebo mgr?
   bc
   A obor?
   cesky jazyk se specializaci pocitacova lingvistika
4. **Jsi jediná sluchově postižená v rodině? Už od narození?**
   ano, ne
   Kdy a proč se ti zhoršil sluch?
   ve 2 letech po zanetu mozkovych blan
5. **Jak bys popsala svůj stav sluchu? Máš spíš těžkou nebo lehkou vadu? Rozumíš bez odezírání? Jak komunikuješ (v různých situacích)?**
   ted aktualne uplna hluchota, kompenzovana kochlearnim implantatem na jedne strane, bez odezirani rozumim celkem slusne za idealnich podminek (tzn. zadny hluk a mluvci, ktery mluvi jako clovek, ne jako janevimco), ale vetsinou ty idealni podminky nejsou a navic jsem zvykla na lidi koukat, takze preferuju kombinaci poslech+odezirani
   Jak dlouho máš KI? Zvládáš komunikaci ve skupině lidí?
   uz temer 14 let, skupina lidi neni uplne jednoduchy prostredi.. nekdy se chytam vic, nekdy min
6. **Popiš mi svou vzdělávací cestu od MŠ až do teď. Zhodnoť, co bylo dobré a co špatné. Co bys dnes udělala jinak a proč? Co bys doporučila se svými dnešními zkušenostmi dalším lidem?**
   chodila jsem do bezne MS s logopedickou tridou, tam to bylo fajn, i kdyz si to uz moc nepamatuju, od 5 let jsem chodila rok do pripravky ve skole pro SP v Jecne s tim, ze do 1. tridy nastoupim na beznou ZS kousek od domova. Do ni jsem chodila 5 let, v 5. tride jsem uspesne slozila prijimacky na bezne osmilete gymnazium, kterym jsem zdarne prosla az k maturite. Po ni jsem sla na FSV UK na obor zurnalistika, ktery jsem nedokoncila a radsi jsem "utekla" do Brna..
   behem ZS a SS si nepamatuju zadne vetsi problemy, se spoluzaky jsem vetsinou problemy nemela, s ucenim taky ne, jen byla hrozna pruda si porad opisovat jsi seity od spoluzaku :) jedine, co bych udelala jinak, by bylo, ze po maturite bych sla do Brna rovnou - to stredisko Teiresias tady je naprosto bozi :)

co bych doporucila dalsim, to ani nevim, kazdy clovek/pripad je jiny.. asi nebat se integrace a pokud to dite zvlada, tak je to jen dobre, protoze si myslim, ze bezna skola pripravi dite pro zivot ve slysici spolecnosti mnohem lip..

7. **Proč jsi šla do integrace/inkluze? Kdo navrhl přechod do školské integrace/inkluze?**
   tak za me o tom rozhodli rodice :) asi videli, ze jsem sikovna, mozna jim to i doporucily logopedky, ucitelky ve skolce, vazne nevim..
8. **Jaké jsi měla průměrně známky a vysvědčení ve školské integraci/inkluzi?**
   na prvnim stupni same jednicky, na gymnaziu jsem mela prumer cca kolem 2, znamky vetsinou 1-3, jednou i 4 :)
9. **Jsi ráda, že jsi byla v integraci/inkluzi? Myslíš, že ti to něco dalo? Popiš mi výhody a nevýhody.**
   urcite jsem rada, myslim ze mi to dalo mnohem vic nez skola pro sluchove postizene - mela jsem to bliz domovu, musela jsem se naucit otrkat se mezi slysicimi a myslim ze i z hlediska vyuky a osnov to bylo kvalitnejsi.. jako jedinou nevyhodu vidim nulovy kontakt s jinymi sluchove postizenymi, coz je vec, ktera muze cloveku taky dat hodne.. ale k tomu jsem se dostala pak pozdeji, takze konec dobry, vse dobre
10. **V jakých letech jsi byla ve školské integraci/inkluzi na základní škole?**
    1993-1998 1. stupen zakladni skoly, 1998-2002 nizsi stupen gymnazia, odpovida 6.-9. tride
11. **Podporovalo tě během školské integrace/inkluze speciálně pedagogické centrum/jiná organizace? Které a jakým způsobem vás podporovalo? Jak hodnotíš přínos této spolupráce? Myslíš, že kdybys nespolupracovala se SPC, bylo by něco jinak nebo by to bylo stejné a proč?**
    tak to nevim presne, nejaky kontakt se SPC tam byl, ale nevim, co presne to zahrnovalo.. ale myslim, ze ta spoluprace nijak zvlast aktivni nebyla, hlavne na gymnaziu. na ZS si to prilis nepamatuju, takze nedokazu posoudit.. nevim ani, jake vlastne jsou (resp. byly) moznosti spoluprace se SPC, takze ani nevim, jestli by neco mohlo byt jinak.
    S SPC Ječnou? Zkusím se zeptat trochu jinak. Myslíš, že kdyby SPC neexistovalo, bylo by něco jinak konkrétně u tebe?
    jj, s Jecnou.. myslim, ze kdyby neexistovalo, tak by to asi moc jine nebylo
    K tomu nepotřebuješ vědět jaké služby mohou SPC poskytovat, vycházej z toho, co ti poskytovali...
    mne neposkytovali zadne sluzby, ale nevim jestli treba nejak nekomunikovali se skolou co a jak
    Jestli si měla individuální plán, to asi taky nevíš?
    urcite nemela
    chodila jsem normalne na hodiny a delala totez co ostatni
12. **Používala jsi během školské integrace sluchadla, KI, indukční smyčku a další pomůcky pro zlepšení poslechu? Využívala jsi služby (asistenta, tlumočníka…)?**

na zakladce a v prvnim rocniku na gymnaziu jsem mela sluchadla, od druheho rocniku jsem pak mela KI .. pak asi rok nebo dva na ZS (3.-5. trida, nevim jake presne obdobi) jsem pouzivala nejake FM zarizeni, nevim jak presne se to jmenuje, proste ucitelka mela jednu krabicku s mikrofonem, ja mela druhou krabicku tusim se smyckou.. :)
asistenta ani tlumocnika jsem nikdy nemela

13. **Upravila škola tvou třídu tak, aby se zlepšily akustické podmínky?**
    ne
14. **Mohla jsi si vybrat místo v lavici, odkud nejlépe slyšíš učitele?**
    tak ja jsem si to misto vzdycky obsadila a zadnej problem s tim nebyl :)
15. **Kolik bylo dětí ve třídě na ZŠ?**
    18-20 zhruba
    Na gymnáziu taky?
    tam nas bylo 30
16. **Měla jsi upravený rozvrh, například pravidelné doučování navíc a odpuštěnou hudební výchovu? Psala jsi diktáty?**
    nemela, i na hudebku jsem chodila, ale ucitelka me vetsinou nechala si cist :D na ZS jsem diktaty jeste psala, na gymplu mi ucitelka davala diktat na papire s vynechanymi pravopisnymi jevy
    takze v podstate neco jako doplnovacka
    To je dobrý :), co jsi pak dostala na vysvědčení z HV?
    jednicku :D
    Tak to jsi měla dobře zařízený:).
17. **Byli spolužáci informovaní o tom, že jsi sluchově postižená a o tom, jak s tebou mají komunikovat?**
    informovani byli, zpusob komunikace se nejak vychytal, ale nemeli zadna "skoleni" o tom, co a jak..
18. **Byla tvoje učitelka informovaná o tom, jak se má pracovat se sluchově postižením žákem v integraci/inkluzi?**
    tak to nevim.. na zakladni skole mozna ano, ale na gymplu se to asi vubec neresilo, videli, ze rozumim, ze se domluvim, tak se tim asi moc nezabyvali
19. **Měla jsi ve školské integraci/inkluzi kamarády? Setkávala jsi se s nimi i po škole a na mimoškolních akcích? Stýkáš se s nimi i dnes?**
    ze zakladky se nestykam temer s nikym, v kontaktu jsem jen s jednou kamaradkou.. a to jeste byla z jine tridy :D na gymplu jsem taky par kamaradek mela, obcas se dodneska vidime nebo si napiseme..
20. **Chodila jsi do družiny a na kroužky? Chodila jsi tam ráda? Měla jsi tam kamarády? Bylo to tam nějak přizpůsobené pro tebe?**
    do druziny jsem chodila prvni asi 3 roky na zakladce, krouzek si vybavuju jen jeden, to uz jsem byla na gymnaziu, chodila jsem rok do zakladni umelecke skoly na vytvarku.. prizpusobene to nijak nebylo
21. **Jak se k tobě chovali spolužáci? Brali tě jako něco speciálního?**

ja myslim, ze se ke mne chovali celkem normalne.. vedeli, ze jsem trosku specialni, ale nevybavuju si, ze by mi to nejak davali najevo .. jen mam jednu vtipnou historku, bylo to uz na gymplu, mela jsem KI asi rok, kdyz mi spoluzacka rikala, ze se ji jeden kluk z vedlejsi tridy ptal, co to mam za kravinu na hlave (rofl) mela jsem tenkrat kratke vlasy, takze to bylo videt :)

:D to mě taky pobavilo...

22. **Co jsi dělala o přestávce?**
    psala si domaci ukoly, cetla si, svacila, povidala si se spoluzaky..
23. **Pomohli ti vždy učitelé, když jsi je požádala?**
    ano :)
    Jsi ráda, že jsi přešla na osmiletý gymnázium nebo by jsi radši zůstala na ZŠ? Chtěla jsi tam jít sama, nebo ti to někdo doporučil? Doporučovala by jsi osmiletý gymnázium v integraci/inkluzi dalším žákům se sluchovým postižením?
    ja za ten gympl rada jsem, meli jsme tam docela fajn tridu, fajn ucitele, z hlediska vzdelavani mi to asi dalo vic nez zakladka, ZS mi vubec nechybela..
    uz si nepamatuju, jak to bylo, myslim, ze to navrhli rodice, ze to muzeme zkusit, ze kdyz se dostanu, tak se dostanu, kdyz ne, tak ne..
    osmilete gymnazium ma pro sluchove postizene deti smysl, pokud jsou chytre, samostatne a nemaji problem s komunikaci.. ale myslim ze to plati pro vsechny deti, at uz slysici ci sluchove postizene

4.13 Respondent 7

Rozhovor byl proveden formou chatu dne 23.4.2013.

1. **Jste muž nebo žena?**
   Zena:)
2. **V jakém roce jste se narodila?**
   1977
3. **Studujete nebo pracujete? Upřesněte.**
   Pracuji, jako regionální redaktor a v Aktivačním centru pro rodiny s dětmi se SP
4. **Jste jediná sluchově postižená v rodině? Už od narození?**
   Ano a ano:)
   Respektive přišlo se na to ve dvou letech
   Víte z jakého důvodu - genetika?
   Důvod neznámý, s největší pravděpodobností zánět mozkových blan, který jsem prodělala jako miminko
5. **Jak by jste popsala svůj stav sluchu? Máte spíš těžkou nebo lehkou vadu? Rozumíte bez odezírání? Jak komunikujete (v různých situacích)?**
   Mám těžkou percepční nedoslýchavost, neboli praktická hluchota, v procentech 99%, v decibelech 90_100dB
   Jako dítě to bylo o něco lepší, cca 90%, ale pořád praktická hluchota
   Bez odezírání nerozumíte? Zvládáte komunikaci ve skupině?

Komunikují mluvenou řečí, odezíráním, bez něj nerozumím, ale sluchadla mi při odezírání hodně pomáhají
Taky vím, ze se něco děje, ze se mám dívat, dávat pozor apod
Komunikace ve skupině max. 3-4 lidi, když je znám
Jinak skupina nic moc

6. **Popište mi svou vzdělávací cestu od MŠ až do teď. Zhodnoťte, co bylo dobré a co špatné. Co by jste dnes udělala jinak a proč? Co by jste doporučila se svými dnešními zkušenostmi dalším lidem?**

Moje mamka je logopedka a učitelka v MŠ, takže jsem chodila s ní, i když do jiné třídy, do MŠ běžného typu.
Velké rozhodování bylo před nástupem do ZŠ. Hodně lidí moje rodiče zrazovalo od běžné ZŠ, naši hodně váhali, ale v pedagogicko.psych. poradně řekli, ze by to zkusili na základě testů
Takže jsem nakonec nastoupila do běžné ZŠ
První stupeň byl v pohodě, bez problémů, měla jsem skvělou třídní učitelku, bylo to v pohodě
Na druhem stupni já se učitelé střídali, už to bylo horší byli různě empatičtí
Hlavně se střídali i třídní učitelé, nastoupila puberta a už to "růžové" nebylo
Zvažovali jsme chvíli i přestup jinam, ale nakonec jsem to zvládla a zas bylo rozhodování před střední školou - gymnázium v Ječné nebo gymnázium bežného typu?
Na druhém stupni ZŠ bylo asi nejsilnější to období hledání sebe sama, zjiš´tování, že jsem "jiná" a hledání lidí se stejným problémem, neměla jsem do té doby kontakt na nikoho taky SP
Na střední škole už byl kolektiv zase v pohodě, rozumný - měla jsem fajn spolužáky, kteří mi psali hodiny před kopírák (PC apod. teprve začínaly), ale učeníuž bylo mnohem mnohem těžší, protože už to nebylo "opiš a nauč se z učibnici to a to", ale už si studenti sami museli dělat zápisky z výkladu atd
takže jsem opisova a opisovala atd.
Z jazyků jsem samo nedělala poslechy a ani moc konverzaci - jen jsem válčila s jednou kanadskou lektorkou, ta to mo nepochopila, pak jsem byla z hodin osvobozena

Na jaké střední škole jste byla?

gymnázium pro slyšící
jsem so nakonec vybrala i když jsem váhala
no a nakonec studium na VŠ - tam to ze začátku byla marnost a beznaděj, střediska pro studenty s handicapem začalo vznikat až ke konci studia
velké posluchárny, nemožnost odezírat, ze začátku jsem nikoho neznala a neměla tedy možnost získávat ty přednášky...no prostě problém, první semestr jsem se v tom plácala
pak jsem ale našla skvělé kamarádky a zapisovatelky současně, přestala chodit na přednášky a věnovala se raději přepisování a samostudiu a chodila jen kde to bylo povinné a kvůli udržování kontaktů

taky jsem se naučila více upozorňovat profesory, vysvětlovat co a jak potřebuji a postupně to šlo. ze začátku jsem to moc neuměla

Na jakou VŠ, obor a studium bakalářské či magisterské jste chodila?

Mám odbournou biologii - fyziologii rostlin a pak FTVS - pracovní a tělesná výchova zdravotně psotižených - speciální pedagogika. Magisterské

Na jaké univerzitě?

oboje UK

Co by jste dnes udělala jinak a proč? Co by jste doporučila se svými dnešními zkušenostmi dalším lidem?

no hlavně bych asi doporučila, pokud je dítě v integraci, aby mělo možnost setkávat se i s lidmi se sluchovým postižením už od dětství - vyměňovat si zkušenosti, názory, mít stejné problémy...

Integrace ano nebo ne - to hodně záleží na povaze dítěte, an rodině a škole - já jsem nakonec ráda, že jsem integrovaná byla, ale ten kontakt mi jednu dobu hodně chyběl, ale pak naši pochopilli tuhle chybu a pomohli mi kontakty najít a pak už to bylo mnohem lepší a v pohodě

Co se týká pomoci při studiu, to se dnes už hodně zlepšilo, technika šla strašně dopředu, to nám hodně pomáhá a střediska pro studenty s specifickými potřebami je taky velký krok dopředu

zlepšila bych informovanost učitelů na začátku studia, dost lidí nevděla o co jde, jak se chovat, mluvit atd..

nebát se na sebe upozornit apod., s tím mám dodnes trochu problém

7. **Proč jste šla do integrace/inkluze? Kdo to navrhl?**

   No v podstatě hlavně moji rodiče, věřili, že "na to mám" a že je to ta nejlepší cesta pro mě od střední školy už to byla moje volba

8. **Jaké jste měla průměrně známky a vysvědčení ve školské integraci/inkluzi?**

   ZŠ - jedničky, gymnázium vyznamenání až průměr, to se střídalo

   VŠ - za začátku jsem prolejzala dvojky trojky, jedna jen výjimečně, ale ve čtvrťáku už prospěchové stipendium

   druhá škola jakoby "vyznamenání"

9. **Jste ráda, že jste byla v integraci/inkluzi? Myslíte, že vám to něco dalo? Popište mi výhody a nevýhody. O tom už jste něco psala, chcete ještě něco dodat?**

   teď mě už toho nenapadá o moc víc...jsem ráda, myslím, že mi to dalo hodně - musela jsem se s věcmi hodně poprat, umím se pohybovat ve slyšící společnosti atd....Nevýhody - ty kontakty a kamarádi se stejným problém, jak jsem psala výše a taky díky období na druhém stupni ZŠ - naprostá ztráta sebevědomí, které jsem pak pracně hledala a svým způsobem hledám dodnes a stím spojená taková přirozenost a pohoda

   na toto si myslím, že jsou školy pro SP lepší

   Ale kdo ví, taky hodně záleží na povaze, a třeba by mě to v pubertě potkalo kdekoli

10. **V jakých letech jste byla ve školské integraci/inkluzi na základní škole?**

    musím počítat...:)

:)
vychází mi to 1984-1991

11. **Podporovalo vás během školské integrace speciálně pedagogické centrum/jiná organizace? Které a jakým způsobem vás podporovalo? Jak hodnotíte přínos této spolupráce? Myslíte, že kdyby jste nespolupracovala se SPC, bylo by něco jinak nebo by to bylo stejné a proč?**

o ničem výrazném nevím - to bych se musela zeptat rodičů, jak to přesně bylo na základce, později určitě ne. Vím že PPP sehrála roli při tom rozhodování a přijetí ne běžnou ZŠ, protože to tenkrát moc obvyklé nebylo a jak potom nevím
na to nějak nikdy nepřišla řeč

Nevzpomínáte si, že by jste někdy jela za speciální pedagožkou do školy pro sluchově postižené nebo naopak ona nepřijela za vámi do školy popovídat si, jak se vám líbí ve škole apod.?

vím, že jedno seetkání probehlo v posledním ročníku ZŠ - byli jsme se tehdy podívat i v Ječné, dělala jsem opět nějaké testy, ptali se na to odezírání, jak rozumím nerozumím a tak. ale během ZŠ si nic podobného nevybavuji. Pamatuji si akorát, že mne rádi foniatři používali jako "model" pro mediky, a zkoušeli mě z odezírání a tak
V Ječné nabídli možnost nástupu kdykoli během studia, kdybych chtěla

Takže ve vašem případě, kdyby neexistovalo SPC, nic by se nezměnilo, je to tak?

v podstatě asi ne, no? ale hrálo roli v tom, že mě vůbec přijali na ZŠ pro slyšící tedy myslím, že to bylo tehdy spíše PPP
já zas měla asi výhodu v tom, že moje mamka vlastně byla taky speciální pedagog, takže uměla dost věcí vysvětlit sama...

12. **Používala jste během školské integrace/inkluze sluchadla, KI, indukční smyčku a další pomůcky pro zlepšení poslechu? Využívala jste služby (asistenta , tlumočníka…)?**

sluchadlo
toť vše
jako asistenty-zapisovatele na SŠ a VŠ pak svoje kamarády - ale nic oficiálníhp
a byly to i jejich zápisky

Nyní máte stále sluchadlo nebo vzhledem k vaší ztrátě už máte či uvažujete o KI?

mám sluchadlo, o KI zatím neuvažuji, možná do budoucna...nechávám to otevřené.....vnitřně to aztím encítím že jo

13. **Upravila škola vaši třídu tak, aby se zlepšily akustické podmínky?**

jsem se pobavila, tehdy opravdu ne :)
vím, že dnes už se to dělá docela často

14. **Mohla jste si vybrat místo v lavici, odkud nejlépe slyšíte učitele?**

To ano, seděla jsem v první lavici přímo naproti učitelům, později jsem volila raději druhou lavici

15. **Kolik bylo dětí ve třídě na ZŠ?**

26

16. **Měla jste upravený rozvrh, například pravidelné doučování navíc a odpuštěnou hudební výchovu? Psala jste diktáty?**

diktáty spíše výjimečně, na hudebku jsem sice chodila, ale nezkoušeli mě ze zpěvu - ale chtěli abych znala ty obecné věci, noty jak se zapisují, skladatele apod.

na gymplu už hudebku ne

místo diktátů třeba doplňovačky

doučování ne

Individuální plán jste asi taky neměla?

ne

ani na VŠ ne

17. **Byli spolužáci informovaní o tom, že jste sluchově postižená a o tom, jak s vámi mají komunikovat?**

Hmmm, toť otázka?! Na ZŠ fakt nevím, myslím, že v první třídě asi něco proběhlo, ale pak už nevím???

Na SŠ v úvodu také ano, stručně, ale bylo to hlavně na mě. Na VŚ jenom na mě.

18. **Byla vaše učitelka informovaná o tom, jak se má pracovat se sluchově postižením žákem v integraci/inkluzi?**

Na prvním stupni si myslím, že ano - pak vždy třídní učitelé taky, pokud vím, ale u těch ostatních už to tak asi moc oficiálně nebylo...

19. **Měla jste ve školské integraci/inkluzi kamarády? Setkávala jste se s nimi i po škole a na mimoškolních akcích? Stýkáte se s nimi i dnes?**

ano měla, v MŠ v pohodě, stýkaly jsme se pak ještě dlouho, na ZŠ taky ano, ale pak se to na tom druhém stupni pokazilo, takže dnes nestýkáme, na SŠ a VŠ výborné, dobří přátelé a opory dodnes

20. **Chodila jste do družiny a na kroužky na ZŠ? Chodila jste tam ráda? Měla jste tam kamarády? Bylo to tam nějak přizpůsobené pro vás?**

do družiny ne, kroužky na ZŠ tky moc ne, měla jsem aktivity spíše mimo školu - atletiku ve sportovním klubu, výtvarku v Domě mládeže /umění, přírodovědný kroužek taky v domě pro mládež. Podmínky běžné, individuální přístup

Chodila jste tam ráda? Měla jste tam kamarády?

chodila jsem tam ráda, kamarádi jen tak běžní, tam nevzniklo nic hlubšího, že bysme se vídali dodnes

21. **Jak jste se k vám chovali spolužáci na ZŠ? Brali vás jako něco speciálního? Něco jste už o tom psala...**

zpočátku běžně, pak začali vnímat odlišnost a taky myslím měli pocit, že je mi "nadržováno". Nějakou dobu jim trvalo, než ZJistili že ne

22. **Co jste dělala o přestávce na ZŠ?**

zhruba do šestí třídy to co ostatní, tedy blbla povídala atp, sedmá osmá jsem se uzavřela do sebe a psala si úkoly, četla si a tak

malovala

23. **Pomohli vám vždy učitelé na ZŠ, když jste je požádala?**

většinou ano, ale ne 100proc

záleželo na učiteli a na empatii

4.14 Rodič respondenta 8

Rozhovor byl proveden formou chatu dne 25.4.2013.

1. **Jsi muž nebo žena?**
   tak to je jasné, žena
2. **V jakém roce se narodila tvoje dcera?**
   1997
3. **Jaké je tvoje vzdělání a povolání?**
   mým vystudované gymnázium, pak pomaturitní studium všeobecná zdravotní jsi setra, teď studuji speciální pedagogiku na Palackého univerzitě v Olomouci a jsem zaměstnána jako asistent pedagoga pro autistické děti
   i název školy?? Schola Viva Šumperk
4. **Je tvoje dcera jediná sluchově postižená v rodině? Už od narození?**
   ano, je jediná, nevíme jestli od narození.....v papírech má jako dg. vrozená oboustraná hluchota,
   ale v roce měla zánět mozkových blan....
5. **Jak bys popsala stav sluchu své dcery? Má spíš těžkou nebo lehkou vadu? Rozumí bez odezírání? Jak komunikuje (v různých situacích)?**
   má těžkou vadu, bez odezírání nezvládá, začala na 85% ztráty a pak docházelo k progresy, nejdříve měla sluchadla a loni byla implantovaná
   komunikuje jen orálně, neznakujeme, ale základy umíme, těžko rozumí cizím lidem
   S KI se to zlepšilo?
   zatím se učíme slyšet, jezdíme nastavovat, ale je to čím dál lepší.....
   Komunikaci ve skupině zvládá?
   moc ne.....spíše s jedinci
   nestíhá vnímat
6. **Proč šla tvoje dcera do integrace/inkluze? Pokud tvoje dcera nedokončila základní školu v integraci/inkluzi, z jakého důvodu? Kdo navrhl přechod do školské integrace/inkluze nebo naopak do základní školy děti se sluchovým postižením?**
   do školy nastoupila už do 0. ročníku, škola je soukromá, vycházela vstříc se vším, nyní je v 8. třídě, se školou pro sluchově postižené jsem nikdy neslouhlasila, protože se od malička stále pohybovala jen mezi slyšícími a svoji vadu velice dobře kompenzovala
   každý rok musí projít vyšetřením kvůli integraci, hrůza.....papíry a papíry
   Takže je to běžná základní škola, jen je soukromá, proto jsou ochotnější?
   je to speciální ZŠ, ale jede dle plánu ŠVP, a jsou tam normální děti i integrované
   myslím, že je to o přístupu, jsme tam spokojeni, shodou okolností jsem tam zaměstnaná i já

hlavně je tam méně dětí ve třídě a speciální přístup všech vyučujících, kteří jsou všichni spec. ped.

Jaký je tam poměr "zdravých" dětí a dětí s problémem?

je na této škole jediná s kochlíkem, jsou tam nově děti se sluchadly, v první třídě a v nulťáčku

tak 75 "zdravých" jestli tam patří i poruchy chování, učení a děti s dys

75%

tyhle děti já pasuji na zdravé.....pak tam jsou děti autistického spektra, mám ve třídě integrovaného mentálně postiženého klučinu, tělesné postižení a pak kombi.

7. **Popiš mi vzdělávací cestu své dcery od MŠ až do teď. Zhodnoť, co bylo dobré a co špatné. Co bys dnes udělala jinak a proč? Co bys doporučila se svými dnešními zkušenostmi dalším lidem?**

   do MŠ chodila sem do Scholy, byla tam od 3 let

   To patří k té ZŠ, kam chodí teď?

   ano

   funguje tam přípravka a pak celá Základka

   Myslíš, že to bylo dobré rozhodnutí? Doporučila bys to dalším rodičům?

   za mě ano, doporučila jsem to už několika rodičům, a děti, které chodily k nám do nulťáčku pokračují i na ZŠ

   můj syn navštěvoval nulťáček, ale protože je jinak "zdravý" až moc, tak do ZŠ šel na normální

   Je na té škole i nějaká nevýhoda? Nebo absolutní spokojenost?

   z mého pohledu asi ne, nevím jestli je to objektivní, když jsem tam zaměstnaná.....jako matka jsem absolutně spokojená byla u obou dětí

8. **Jaké má tvoje dcera průměrně známky a vysvědčení ve školské integraci/inkluzi?**

   máme dvě 2

   teď na 3. čtvrtletí jí vychází jen jedna 2

   jinak se učí velice dobře, jen problém matematikou a fyzikou, ale nic velkého, musíme doma procvičovat, ale to je myslím normální jev

9. **Jsi ráda, že tvoje dcera byla v integraci/inkluzi? Myslíš, že jí to něco dalo? Popiš mi výhody a nevýhody.**

   jsem ráda, protože se stále pohybuje mezi slyšícími dětmi,

   to je výhoda

   a nevýhoda, je jiná...moc jí neberou, dobře se učí i přes svůj handicap a hlavně jim nestačí.....má jiné zájmy

10. **Od jakého ruku tvoje dcera ve školské integraci/inkluzi na základní škole? A bude tam ještě tenhle rok a pak devátou třídu? Kam myslíte, že půjde po ZŠ?**

    je tam od roku 2000

    doděláme základku a pak???????? máme představu, ale moc nevíme

    chtěla by jednou pracovat s dětma...

Na střední školu?

nadchla jí škola v Rýmařově, opět soukromá, masérství a welnes, nebo zdravka, nebo sociálně právní.....takže tyto obory, a pak možná jednou i výš?????? uvidíme

ano, střední škola

ale je problém s tím, že ta první škola je v Rýmařově - čekalo by nás buď dojíždění, nebo i nternát, a to nevím, jak by to odloučení zvládla, je hoooooodně fixovaná

11. **Podporuje vás během školské integrace/inkluze speciálně pedagogické centrum/jiná organizace? Které a jakým způsobem vás podporovalo? Jak hodnotíš přínos této spolupráce? Myslíš, že kdybys nespolupracovala se SPC, bylo by něco jinak nebo by to bylo stejné a proč?**

ano speciálně pedagogické centrum v Olomouci

moc jsem nespolupracovala, vše jsem si zařizovala sama.....jen kvůli integraci a zprávám, které potřebuji do školy

jinak jsem si vše obstarávala sama.....i vysílačku prostě vše.....spec. pedagog dojíždí jednou ročně na kontrolu, jak to jde ve škole Hanče, jinak nic

Tam taky děláte každý rok testy kvůli integraci?

ano, každý rok musí být doporučení, což mi celkem vadí.....

je to pořád dokola, teď se naštěstí změnila psycholožka, tak je to lepší, jinak byla hrozná

To vyžadovala psycholožka na ZŠ, kam chodíte? Zatím jsem neslyšela, že by někdo kvůli integraci/inkluzi musel dělat každý rok testy...

ne, to vyžaduje škola a kraj

aby se dostávaly dotace

tak jestli náhodou nezačala slyšet.....

Aha a SPC je podle tebe spíš jen formalita, nebo ti s něčím pomohli?

asi jen formalita pro razítka, jinak vůbec nic, ale speciální pedagog je velice příjemná paní

snaží se pomáhat, ale já jí nepotřebuji

Jak jsi psala o těch dotacích, tak kraj ti tu školu zaplatí?

nene, ale škola dostává dotace.....

na každé postižené dítě, je určitý balíček peněz

A ty k tomu musíš přispět určitou částkou...

jen platíme školené, jinak nic.....

12. **Používá tvoje dcera během školské integrace/inkluze sluchadla, KI, indukční smyčku a další pomůcky pro zlepšení poslechu? Využívá služby (asistenta , tlumočníka…)?**

takže teď už je kochlík

před tím sluchadla, a pak před ohluchnutím sluchadla a vysílačku, asistenta jsme nikdy neměly.....Olomouc nám ho zamítla

Vysílačkou myslíš FM system?

ano
ten jsme pořizovali na vlastní pěst.....rok ho používala a pak ohluchla uplně

13. **Upravila škola třídu tvojí dcery tak, aby se zlepšily akustické podmínky?**
nemusela..nebylo potřeba, třídy jsou malé, takže vyhovující

14. **Mohla si tvoje dcera vybrat místo v lavici, odkud nejlépe slyší učitele?**
ano
nebyl problém musí vidět i na učitele
protože odezírá

15. **Kolik je dětí ve třídě na ZŠ?**
14 dětí

16. **Má dcera upravený rozvrh, například pravidelné doučování navíc a odpuštěnou hudební výchovu? Píše diktáty? Má individuální plán?**
má IVP
jinak upravený rozvrh nemá, má dvě hodiny reedukace a to češtinu a angličtinu, jinak žádné omezení nebo zredukované učivo nemá
jo jen je teď osvobozená z TV
tu reedukaci má navíc z každého hodinu týdně, právě místo TV
jo a diktáty píše.....ale oni píší tak málo, spíše doplňují
ona je nejlepší na češtinu ve třídě
což je paradox
To má individuální jako doučování? Jinak má běžnou výuku jako na běžné ZŠ?
ano tu reedukaci má jako doučko, a jinak je to jak na běžné ZŠ
všechny předměty, prostě vše, jen ty dvě hodiny má navíc
má to v rámci výuky, místo TV
Nemrzí ji, že nechodí na tělák?
ani ne, ona se věnovala tanci, ale jak ohluchla, tak musela přestat.....
Teď nepřešla na jiný sport?
nene, zatím ne
on jí chytl jiný koníček,
Jaký?
háčkování
háčkuje pro malá miminka do porodnic
pro předčasně narozená miminka.....

17. **Byli spolužáci informovaní o tom, že tvoje dcera je sluchově postižená a o tom, jak s ní mají komunikovat?**
ano, byli, zná některé už do školky, takže s ní vyrůstají
byli upozorněni i po implantaci, paní učitelka jim pouštěla i video
o implantaci..takže byli zasvěceni do všeho

18. **Byla paní učitelka tvojí dcery informovaná o tom, jak se má pracovat se sluchově postižením žákem v integraci/inkluzi?**
ano, na prvním stupni měla přímo paní učitelku surdopedku a teď má zas paní

učitelku, která vyučuje logo, takže si vše všichni předali a hlavně spolupracují i se mnou...

19. **Má tvoje dcera ve školské integraci/inkluzi kamarády? Setkává se s nimi i po škole a na mimoškolních akcích?**
    jak jsem psala, moc ne
    jen v rámci školy a to jen proto, když potřebují něco ohledně školy, jinak mimo školu ne, každý totiž bydlí jinde
    Setkává se někdy mimo školu s jinými sluchově postiženími dětmi nebo implantovanými?
    ne, byli jsme na jednom setkání, ale jsou to o dost mladší děti.....
    ale bylo to v rámci rad a diskuze, jinak žádné pravidelné setkání není
20. **Chodí tvoje dcera do družiny a na kroužky? Chodí tam ráda? Má tam kamarády? Je to tam nějak přizpůsobené pro ni?**
    ne, teď momentálně nikam nechodí.....
    jinak chodila skoro 7 let tancovat
    To zvládala, i když byla těžce sluchově postižená?
    ano, bylo to krásný.....vždycky jsem brečela
    ona to odkoukala, bylo to moc hezký
21. **Jak se k dceři chovají spolužáci na ZŠ? Berou ji jako něco speciálního? Už jsi o tom něco psala, máš ještě něco na doplnění?**
    asi ne, je prostě jiná, a je zvláštní, že spíš si povídá s klukama.....prý jsou lepší holky jsou takový střelený.....puberťačky, ona je taková klidnější
    Na prvním stupni to bylo lepší - před pubertou?
    moc ne, vždy tíhla k těm klukům, nevím proč
22. **Co dělá dcera o přestávce na ZŠ?**
    pravdu????????
    učí se.....
    Vždycky nebo jen před testem?
    převážně vždy, nebo si dělá domácí úkoly, které jím zadali
23. **Pomůžou tvojí dceři vždy učitelé na ZŠ, když je požádá?**
    ona moc neřekne, stydí se,
    ale když je problém, nikdy neodmítli
    kopírují látku dopředu, snaží se jí usnadnit tu výuku, aby byla nachystaná.....

4.15 Respondent 8

Rozhovor byl proveden formou chatu dne 26.4.2013.

1. **Jsi kluk nebo holka?**
   Jsem holka
2. **V jakém roce jsi se narodila?**
   1997
3. **Co bys chtěla dělat po ZŠ?**
   být učitelkou v Mateřské školce

4. **Jsi jediná, kdo špatně slyší v rodině? Už od narození?**
   Ano jsem jediná
   Už jsi se tak narodila nebo se zhoršil sluch až později?
   Já nevím,ale už to mám od mala.
   Vím, že jsem měla v roce horečky. Ale neví se to přesně od té doby.
5. **Jak bys popsala svůj stav sluchu? Máš spíš těžkou nebo lehkou vadu? Rozumíš bez odezírání? Mluvíš nebo znakuješ?**
   Hodně špatný
   těžkou
   něco málo spíš s odezíráníma jenom mluvím
   Radši mluvíš nebo bys radši znakovala?
   Radši mluvím.
6. **Maminka mi popisovala, jak chodíš do speciální školy. Začala jsi tam už ve školce a teď tam pokračuješ na základce... Popsala bys, co je tam dobré a co je špatné? Doporučila bys dalším dětem, které špatně slyší, aby do té školy také chodily?**
   Ano ,začala jsem ve školce. Celá škola se mi líbí.Jsem tam spokojená.
   Já bych doporučila tu školu, kteří špatně slyší.
   Jsi tam úplně spokojená, není tam ani nic malého, co bys chtěla změnit?
   Děcka.
   Myslíš spolužáky?
   Ano
   Kluci jsou v pohodě, ale holky moc ne.
   Co ti vadí na holkách?
   Že mají jiný chování, blbnou a to se mi nelíbí.
   To asi bude pubertou, za chvíli je to přejde:)
   Snad jo
7. **Víš, proč jsi šla do téhle školy a ne do školy kam chodí jenom děti, které špatně slyší?**
   Je to daleko.
   A kdyby byla blízko, chodila bys radši tam?
   Nevím.
   To by jsi si musela vyzkoušet, že jo:)
   Asi ano.
8. **Jaké máš známky?**
   Myslíš vysvědčení nebo normálně.
   Obojí
   1.pololetí jsem měla na vysvědčení 2 dvojky a samý jedničky
   od února mám pár dvojek a jedničky
9. **Myslíš, že v téhle škole se toho naučíš víc než na škole, kam chodí jenom ti, co špatně slyší?**
   Ano, naučím se toho víc než na škole.

Myslíš, že na škole pro sluchově postižené děti mají něco, co ti v téhle škole chybí?
Nevím, byla jsem se podívat v Olomouci.
Líbilo se ti tam?
Popravdě ne.
A proč ne?
Cizí lidi a moc veliké.
Teď jsi v osmé třídě, že? Chodila jsi i do nulťáku - mi psala mamka. Pamatuješ si, co jste dělali v nulťáku?
Ano, chodila jsem. Něco jo.
A co?
Malovali, hráli si.
Takže to ještě byla spíš školka
Povídání s paní učitelkou. To byla.

10. **Mamka mi psala, že každý rok jezdíš dělat testy do Olomouce (do školy pro sluchově postižené děti). Jaké jsou ty testy?**
Poznat správný obrázky, počítání,čísla, písmenka, tvary.
Baví tě to? Připadá ti to těžké?
nebaví a něco je těžké
Paní z té školy z Olomouce za tebou občas i jezdí do školy? Povídáte si a o čem?
Ano jezdí,povídáme o škole, jak se mám. Jak mi to jde ve škole,jak se mi vede ve škole. Jaké mám známky
Povídáš si s ní ráda?
Ano.
11. **Používáš ve škole sluchadla, KI, FM system - vysílačku? Máš asistenta nebo tlumočníka?**
Používám KI, Fm systém už nepoužívám. Asistenta jsem nikdy neměla.
Jak dlouho máš KI? Jak s ním slyšíš?
Byla jsem implantovaná v roce 2012. Mám ho rok a slyším s tím dobře.
Rozumíš někdy i bez odezírání?
Když je to krátké.
Ale určitě je to lepší než předtím sluchadlo?
Je to lepší.
12. **Máš ve třídě na zemi koberec, aby nevrzaly židle nebo je ve třídě něco upraveného, aby tě to nerušilo a lépe jsi slyšela?**
Jsme úplně v nové budově, nic mi neruší. Třída je malá.
Škola se přestěhovala?
přestavěla
Aha
Byla stará
13. **Mohla jsi si vybrat místo v lavici, odkud nejlépe slyšíš učitele?**

Ano

14. **A kde sedíš?**

Sedím ve třetí řadě a vidím naproti učitelé.

Máme každou lavici pro sebe.

Jsi ráda, že máš lavici pro sebe?

jsem ráda

Na učitele dobře vidíš, slyšíš nebo i vidíš všechny spolužáky při vyučování?

Dobře vidím na učitelé i na spolužáky při vyučování.

A slyším spolužáky ale navzájem se překřikují.

Takže vždycky všem dobře rozumíš nebo se stává, že někdy něco nerozumíš?

Někdy něco nerozumím.

Jak to řešíš?

Zeptám se spolužačky kterou mám vedle sebe.

15. **Kolik je vás ve třídě?**

Nás je 14.

16. **Máš upravený rozvrh? Chodíš na hudební výchovu? Máš doučování? Píšeš diktáty?**

Mám reedukaci 4j a AJ, doučování nemám.

Baví mě diktáty

Pomáhá ti reedukace - co tam děláte?

Pomáhá mi to. Aj děláme slovíčka, cvičení, čtení. čj taky cvičení, opakování látky

Od mamky vím, že máš reedukaci místo těláku. Nemrzí tě, že nechodíš na tělák?

Ano

nemrzí

A hudebka?

v hudebce posloucháme písničky

Slyšíš dobře písničky? Nezpíváte?

Nezpíváme a slyším hudbu

I slova písničky rozumíš?

rozumím české písničky

když jsou s textem

To těm písničkám rozumíš, i když neznáš text a jen posloucháš?

Ne text tam musí být

17. **Říkala paní učitelka spolužákům, jak na tebe mají mluvit, aby ti rozuměli?**

říkala i na 1.stupni

Dodržují to?

Ne

A rozumíš jim?

něco jo

Připomínáš jim někdy sama, jak by na tebe měli mluvit?

Ne

Proč ne? Nepomohlo by to?
asi ne

18. **Paní učitelky ví, jak mají na tebe mluvit od mamky... Dodržují to?**
    Ví
    A dodržují?
    ano dodržují
19. **Máš ve škole kamarády? Chodíš s nimi i po škole ven?**
    Nechodím, jen málo
    Máš kamarády ve škole?
    jen málo
20. **Chodila jsi do družiny a na kroužky? Chodila jsi tam ráda?**
    nechodila jsem do družiny a chodila jsem tancovat
    jj bavilo mě to
21. **Jak se k tobě chovají spolužáci? Berou tě jako něco speciálního?**
    slušně a berou že jsem jiná
    hlavně holky
22. **Co děláš o přestávkách?**
    učím se a dělám úkoly
    Se spolužáky se nebavíš?
    moc ne
    Dokázala bys popsat, v čem jsou holky jiné?
    asi ne prostě jiné
23. **Pomůžou ti vždy učitelé, když je poprosíš?**
    neprosím, se stydím
    řeknu mamince doma

4.16 Respondent 9

Rozhovor byl proveden osobně dne 28.4.2013. Odpovědi byly zapisovány.

1. **Jsi kluk nebo holka?**
   Holka
2. **V jakém roce jsi se narodila?**
   1990
3. **Studuješ nebo pracuješ? Upřesni.**
   Studuju Češtinu v komunikaci neslyšících na FF UK.
4. **Jsi jediná sluchově postižená v rodině? Už od narození?**
   Od narození, s bráchou.
   Brácha byl také v integraci/inkluzi? Pokud ne, do jaké školy chodil?
   Brácha chodil nejprve do Radlic, a pak mu doporučili Ječnou, že v Radlicích to na něj bylo lehké.
5. **Jak bys popsala svůj stav sluchu? Máš spíš těžkou nebo lehkou vadu? Rozumíš bez odezírání? Jak komunikuješ (v různých situacích)?**

Bez sluchadel slyším jen rámus. Slyším taky, když mi někdo povídá do ucha – takhle jsme s mámou, když jsem byla menší, trénovaly sluch. Podle lékařů mám na levém uchu těžkou nedoslýchavost a na pravém praktickou hluchotu. Bez odezírání rozumím, když je ticho. Mluvím i znakuji, podle toho s kým se bavím. Ve skupině slyšících, záleží na tom, jaká skupina to zrovna je, mám občas problémy všechno stíhat a vadí mi příliš hlučné prostředí.

A třeba ve třídě při vyučování jsi všechno rozuměla i spolužákům, kteří seděli vzadu?

Záleželo, jak moc nahlas mluvili. Někdy jsem taky nerozuměla.

6. **Popiš mi svou vzdělávací cestu od MŠ až do teď. Zhodnoť, co bylo dobré a co špatné.**

   V mateřské škole i na základní škole jsem byla v integraci. Na gympl jsem šla do Ječné. Pak jsem šla vysokou školu na obor ČNES. Dva roky jsem chodila dálkově i na zemědělku na obor Provoz a ekonomika.

   Proč jsi na střední nepokračovala v integraci/inkluzi?

   Chtěla jsem zkusit jiný svět, v tý době se mi líbila znakovka, a cítila jsem, že by mě ten svět neslyšících mohl být v určitých ohledech směrovat někam a vyhovovat☺.

   Proč jsi nedokončila tu zemědělku?

   Vzhledem k cestování, je to pro mě daleko, a tím mě to přestávalo bavit. A chtěla jsem mít volný víkendy. A taky kvůli matice, nemohla jsem se k ní dokopat, dělala jsem úkoly na ČNES a bylo toho na mě moc. Stačila jedna škola.

7. **Co bys dnes udělala jinak a proč? Co bys doporučila se svými dnešními zkušenostmi dalším lidem?**

   Nic bych neměnila, protože jsem si vyzkoušela obojí a vím, co to obnáší. Doporučuji, aby vyzkoušeli všechno a vybrali, co se jim líbí.

   Integraci/inkluzi obecně doporučuješ?

   Měli by to vyzkoušet. Je zbytečné, aby jezdili do školy daleko, když můžou chodit v místě bydliště.

   Proč jsi šla do integrace/inkluze?

   Protože se rodiče rozhodli, že to zkusí. Měla doporučení, že to zvládnu.

   Kdo jim to doporučil?

   Zoja Šedivá (Ječná) a logopedka z Mrázkovky.

8. **Jaké jsi měla průměrně známky a vysvědčení ve školské integraci/inkluzi?**

   Byla jsem šprtka – vyznamenání.

9. **Jsi ráda, že jsi byla v integraci/inkluzi? Myslíš, že ti to něco dalo? Popiš mi výhody a nevýhody.**

   Jo, protože jsem měla v blízkosti kamarády, s kterými se stýkám doteď. Mám tím pádem kamarády v místě bydliště, které bych jinak nepoznala. Nestrávila jsem dětství cestováním, spaním na internátu, apod.

   Žádná nevýhoda nebyla?

   Ani ne, měla jsem tam kamarády, měla jsem to blízko domu. Jen jsme měli

drmolícího vyučujícího, ale tomu nerozuměli ani slyšící. Co mi vadilo, tak byl asi velký počet žáků ve třídě, což se nedá sluchem stíhat.

10. **V jakých letech jsi byla ve školské integraci/inkluzi na základní škole?**
    1997-2006
11. **Podporovalo tě během školské integrace/inkluze speciálně pedagogické centrum/jiná organizace? Které a jakým způsobem vás podporovalo? Jak hodnotíš přínos této spolupráce? Myslíš, že kdybys nespolupracovala se SPC, bylo by něco jinak nebo by to bylo stejné a proč?**
    Nikdo mě nepodporoval. V blízkosti mé školy žádné SPC není, a nikam jsme nedojížděli.
12. **Používala jsi během školské integrace/inkluze sluchadla, KI, indukční smyčku a další pomůcky pro zlepšení poslechu? Využívala jsi služby (asistenta , tlumočníka…)?**
    Sluchadla
13. **Upravila škola tvou třídu tak, aby se zlepšily akustické podmínky?**
    Ne
14. **Mohla jsi si vybrat místo v lavici, odkud nejlépe slyšíš učitele?**
    Na začátku školního roku jsem si vybrala. Pak nás rozsazovali, ale mě nechávali vepředu. Na konci devátý třídy, když už jsme měli po přijímačkách na střední školu, jsem seděla úplně vzadu.
    Proč?
    Protože jsem všechno uměla a nezlobila jsem.
    A to jsi všechno rozuměla i vzadu?
    Já jsem tam seděla jen na jeden předmět - na matiku a tam to nevadilo. Byla jsem i ráda, že nejsem tak vidět ☺ a dalo se tam dobře opisovat.
15. **Kolik bylo dětí ve třídě?**
    25-30
16. **Měla jsi upravený rozvrh, například pravidelné doučování navíc a odpuštěnou hudební výchovu? Psala jsi diktáty?**
    Měla jsem všechno stejný jako ostatní, žádný odpuštění nebylo. Na prvním stupni jsem navštěvovala školní logopedii.
    Ta byla i pro slyšící?
    Nevím, asi i pro poruchy řeči.
17. **Byli spolužáci informovaní o tom, že jsi sluchově postižená a o tom, jak s tebou mají komunikovat?**
    Asi byli v první třídě, pak už jsem jim sama říkala, co mají dělat.
18. **Byla tvoje učitelka informovaná o tom, jak se má pracovat se sluchově postižením žákem v integraci/inkluzi?**
    Věděli o mém individuálním plánu, myslím, že s ním musí být seznámeni, ale otázka je, jestli ho četli. Ale vzdělání (speciální pedagogika) asi neměli, takže mě brali jako „slyšící“.
    Co bylo v tom v individuálním plánu?

Nevím, ani mamka už si to nepamatuje. Akorát jsem měla prý logopedickou výchovu v 1. a 2.třídě, kde jsem měla hodiny s paní učitelkou ze školy.

19. **Měla jsi ve školské integraci/inkluzi kamarády? Setkávala jsi se s nimi i po škole a na mimoškolních akcích? Stýkáš se s nimi i dnes?**
    Jo, s částí doteď.
20. **Chodila jsi do družiny a na kroužky? Chodila jsi tam ráda? Měla jsi tam kamarády? Bylo to tam nějak přizpůsobené pro tebe?**
    Chodila jsem do družiny i na kroužky - flétna, malování, sportovní hry. V družině jsem měla většinou spolužáky. Na kroužky jsem chodila ráda, ale nemám z kroužků dlouhodobé kamarády, s kterými bych se vídala doteď. Asi to bude tím, že jsme se vždy viděli jen tam, a pak už jsme nijak nescházeli.
21. **Jak se k tobě chovali spolužáci? Brali tě jako něco speciálního?**
    Nikdy jsem nezažila šikanu. Spolužáci se ke mně chovali dobře. Bavila jsem se všema. Pak jsem byla víc v partě holek, s kterými jsem nejvíc kamarádila.
22. **Co jsi dělala o přestávce?**
    Dopisovali úkoly, povídali, svačili a dělali blbosti. Přecházeli jsme do tříd.
23. **Pomohli ti vždy učitelé, když jsi je požádala?**
    Záleží na učiteli. Jedna byla nepřístupná i k ostatním, taková moc nesympatická, jeden vyučující drmolil, nerozuměl mu skoro nikdo, a další ochotná, krásně vyslovovala (sice tuším ráčkovala, ale zato uměla dobře mluvit a vysvětlovat).
    První stupeň byl skvělý, tam bylo méně učitelů, takže mě znali lépe a nebyly problémy s ničím.

4.17 Rodič respondenta 10

Rozhovor byl proveden formou chatu dne 3.5.2013.

1. **Jste muž nebo žena?**
   žena
2. **V jakém roce se narodila vaše dcera?**
   1999
3. **Jaké je vaše vzdělání a povolání?**
   střední s maturitou, knihovnice
   Jaká střední a obor konkrétně? Pro sluchově postižené?
   gymnázium pro sluch. post.
4. **Je vaše dcera jediná sluchově postižená v rodině? Už od narození?**
   ne, má ještě dvě jsi setry se sluch. vadou. Od narození
   A vy jako rodiče?
   oba sluch. post.
5. **Jak by jste popsala stav sluchu své dcery? Má spíš těžkou nebo lehkou vadu? Rozumí bez odezírání? Jak komunikuje (v různých situacích)?**
   od narození neslyšící. Díky CI rozumí bez odezírání, bez sluchadel odezírá

znakovou řeč se naučila až v tomto školním roce v nové škole v Ječné

Jak dlouho má CI?

CI má od 2let

Zvládá i komunikaci ve skupině slyšících - stíhá to?

komunikaci ve skupině slyšících nejlépe v menším kolektivu

6. **Popište mi vzdělávací cestu své dcery od MŠ až do teď. Zhodnoťte, co bylo dobré a co špatné. Co by jste dnes udělala jinak a proč? Co by jste doporučila se svými dnešními zkušenostmi dalším lidem?**

   Od tří let speciální MŠ. Protože měla půl roku implantát, uvítali jsme to. Menší počet dětí ve třídě a hlavně k dispozici logoped. Protože jako rodiče jsme sluch. postižení, nemohli jsme dceru moc opravovat. Chodili jsme ještě na logopedii k pí. Roučkové do Holečkovy ul. Ta nám zajisté nejvíc pomohla. Poté od 1. do 6. třídy běžná ZŠ v místě bydliště. Jsme rádi, že dokud to šlo, chodila do školy mezi slyšící. Naučila se zde hodně poslouchat a nutilo jí být stále připravená, tudíž mezery si doma doplňovala. Velmi oceňuji, že učitelka je přitáhla ke čtení, které dosud vytrvává. Od 7. třídy přešla do ZŠ pro sluch. post., neboť kolektiv jí poslední školní rok nebral mezi sebe. Teď je spokojená a zatím nehodláme měnit. Dcera uvažuje pokračovat v této škole na gymnázium.

   Mohla by jste ještě doplnit na jakou speciální MŠ konkrétně chodila a na jakou ZŠ pro sluchově postižení chodí?

   Speciální MŠ v Praze 4-Hodkovičky, Na Lysinách 6. ZŠ pro sluchově post. Ječná 27, Praha 2

   Ta speciální MŠ je na něco zaměřená? Na sluchově postižené?

   ne, je speciální

   To znamená na všechny druhy postižení?

   Do Mateřské školy speciální jsou přijímány děti s nerovnoměrným a opožděným psychomotorickým vývojem, obtížemi v řeči, autismem, dětmi se zdravotním oslabením a dietními potřebami, problémovými dětmi po odkladu školní docházky

   Co by jste doporučila se svými dnešními zkušenostmi dalším lidem?

   jak jsem se zmínila, určitě čtení. Zpočátku práce s obrázky, poté jednoduché články až po pohádky. Ve škole se postupně učí samo číst, ale rodiče bys měli od dětí nechat převyprávět, zda textu rozumí. A tudíž přirozenou cestou nutí děti i vyprávět. Aby v dospělosti předešli problémům si přečíst jakoukoliv zprávu či článek v novinách, na internetu. Usnadňuje to i studium, v soukromém životě bydlení bez rodičů, ale i podepisování různých smluv či dohod. Dále se nám osvědčilo navštěvovat spolek sluchově post. dětí i slyšící. Hodně s dítětem komunikovat, netrpělivě vysvětlovat, jde to i formou různých her

   Jaký spolek sluch. dětí i slyšících konkrétně?

   Navštěvujeme Klub maminek ve Stodůlkách a docházíme i na různé akce vedené FRPSP ve Stodůlkách. U slyšící většinou s matky a jejich dětmi venku na hřišti

7. **Proč šla vaše dcera do integrace/inkluze? Kdo to navrhl? Pokud vaše dcera nedokončila základní školu v integraci/inkluzi, z jakého důvodu? Kdo navrhl přechod do základní školy děti se sluchovým postižením?**
   Respondent nechodila do školy integrovaně. Nastoupila jako ostatní děti do běžné ZŠ a Speciální pedagogický centrum nám dodalo doporučení. ZŠ v místě bydliště nedokončila z důvodu kolektívu dětí, kteří si jí už k sobě nebrali. My, rodiče, jsme navrhli dát dceru do ZŠ pro sluch. post. v Ječné, kde jsme sami zdejší školu absolvovali.
8. **Jaké měla vaše dcera průměrně známky a vysvědčení ve školské integraci/inkluzi? Pokud vaše dcera přešla do speciální školy, změnily se významně známky?**
   Do šesté třídy měla jedničky a dvojky s vyznamenáním. Ve speciální škole se známky významně změnily k lepšímu
9. **Jste ráda, že vaše dcera byla v integraci/inkluzi? Myslíte, že jí to něco dalo? Popište mi výhody a nevýhody.**
   Určitě. Jak se říká, má se vše vyzkoušet. Nasadili jsme laťku trošku výš a dle potřeby jsme snižovali. Jsme rádi, že dokud to šlo, chodila do školy mezi slyšící. Naučila se zde hodně poslouchat a nutilo jí být stále připravená, tudíž mezery si doma doplňovala. Velmi oceňuji, že učitelka je přitáhla ke čtení, které dosud vytrvává. Na prvním stupni je většinou jedna učitelka, což je výhoda pro dítě-rodič-učitele. Na 2. stupni je pak učitelů, což je nevýhoda. Ne všichni pochopili problematiku sluch. post.
   Podle toho co jste psala, jsem pochopila, že integraci/inkluzi obecně doporučujete?
   ano, doporučuji
10. **V jakých letech byla vaše dcera ve školské integraci/inkluzi na základní škole?**
    2006-2012
11. **Podporovalo vás během školské integrace speciálně pedagogické centrum/jiná organizace? Které a jakým způsobem vás podporovalo? Jak hodnotíte přínos této spolupráce? Myslíte, že kdyby jste nespolupracovala se SPC, bylo by něco jinak nebo by to bylo stejné a proč?**
    Ano, podporovalo nás Speciální ped. centrum. A určitě hodnotíme kladně. Skvělý přístup logopeda k dítěti, konzultace s rodiči při problémech, rady, zkušenosti, doporučení škol. Kdyby jsme s nima nespolupracovali, inforamcí bychom měli daleko méně a přes SPC je spolupráce snadnější pro rodiče. Ukázka logop. cvičení ve školce, doporučen přístup učitele k dítěti se sluch. post. v běžné škole apod.
    A které SPC vás podporovalo?
    SPC sídlí: Střední škola, základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené Holečkova 4, 150 00 Praha 5, Praha-Smíchov
    A proč jste si vybrali Holečkovu a ne Ječnou, když jste tam chodili a dcera tam teď také chodí?

začalo to s doporučením logopeda od mojí kamarádky. A až později jsme se dozvěděli, že dělá pro SPC. V té době byla i školka PipanS Ječnou jsme začali spolupracovat až v loňském roce v červnu 2012

Měla dcera individuální plán?

ne

12. **Upravila škola třídu vaší dcery tak, aby se zlepšily akustické podmínky?**

    ne

13. **Mohla si vaše dcera vybrat místo v lavici, odkud nejlépe slyší učitele?**

    ano, na doporučení SPC byla v druhé řadě uprostřed

14. **Kolik bylo dětí ve třídě na ZŠ?**

    20

15. **Měla dcera upravený rozvrh, například pravidelné doučování navíc a odpuštěnou hudební výchovu? Psala diktáty?**

    neměla upravený, odpuštěnou HV neměla. Někdy psala diktáty, někdy měla doplňovačky

    A doučování měla?

    ne

16. **Byli spolužáci informovaní o tom, že vaše dcera je sluchově postižená a o tom, jak s ní mají komunikovat?**

    ano. Domnívám se, že s dcerou komunikovali běžně jako s ostatníma. Pokud nerozuměla, zopakovali znova

    Kdo je informoval - učitelka?

    ano, učitelka

17. **Byla paní učitelka vaší dcery informovaná o tom, jak se má pracovat se sluchově postižením žákem v integraci/inkluzi?**

    ano, SPC a námi rodiči

18. **Měla vaše dcera ve školské integraci/inkluzi kamarády? Setkávala se s nimi i po škole a na mimoškolních akcích? Stýká se s nimi i dnes?**

    ano, měla a scházela se s nima i po škole. V dnešní době už ne

19. **Chodila vaše dcera do družiny a na kroužky? Chodila tam ráda? Měla tam kamarády? Bylo to tam nějak přizpůsobené pro ni?**

    Dcera chodila do družiny a ve škole i na kroužky. Chodila tam ráda a nebylo to nějak přizpůsobené pro ní

20. **Jak se k dceři chovali spolužáci na ZŠ? Brali ji jako něco speciálního?**

    Řekla bych, že zpočátku ne. Až jak odešly děti z 5. tříd na gymnázia, pak už ano

    Psala jste, že neměla úplně nejlepší vztahy se spolužáky, jak se to projevovalo?

    už ji nebraly k sobě do kolektivu a dělaly jí problémy o přestávkách, po škole i v hodině

21. **Co dělala dcera o přestávce na ZŠ?**

    povídala si se spolužačkou, jedla svačinu, četla si knížku, připravovala se na hodinu

22. **Pomohli vaší dceři vždy učitelé na ZŠ, když je požádala?**
    na prvním stupni ano, na druhém jak kdo

4.18 Respondent 10

Rozhovor byl proveden formou chatu dne 21.6.2013.

1. **Jsi kluk nebo holka?**
   Holka
2. **V jakém roce jsi se narodila?**
   1999
   Do jaké třídy chodíš?
   7.B.
3. **Jaké máš plány do budoucna?**
   Zatím ještě nevím,ale chtěla bych v 9.třídě zkusit Gymnázium v Ječné
   Máš nějaké vysněné povolání?
   Každým měsícem se to mění,takže nevím.Ale možná asi pracovat v kanceláři
4. **Jsi jediná sluchově postižená v rodině? Už od narození?**
   Ne nejsem jediná.Ano jsem od narození sluchově postižená.Moji rodiče jsou také sluchově postižení a ještě mám sluchově postiženou jsi setru.
5. **Jak bys popsala svůj stav sluchu? Máš spíš těžkou nebo lehkou vadu? Rozumíš bez odezírání? Jak komunikuješ (v různých situacích)?**
   Od narození mám těžkou sluchovou vadu.Ve dvou letech jsem dostala kochleární implantát,který mi hodně pomáhá.Komunikace:když mám kochleární implantát,tak se snažím mluvit a neodezírat.Ale větší problém nastane,když tomu člověku nerozumím(se zeptám ještě jednou a furt mu nerozumím,v tomto případě odezírám).Když mám sundání kochleární implantát,tak komunikuji pomocí odezírání(když opravdu nerozumím,tak ukázat tu činnost nebo předmět).
   A když máš KI, tak zvládáš komunikaci i ve skupině více lidí najednou?
   V menších skupinách a v klidu ano,ale když je okolo ruch a ten dotyční mluví potichu tak to nezvládám.Ve velké skupině 10 lidí a víc to je pro mě obtížné rozeznat kdo mluví a ke komu se mám obrátit
   Maminka psala, že jsi teď v Ječné naučila český znakový jazyk, je to tak?
   ano ,ale jsou to zatím jen slabé znalosti. Ale hlavně jsem se to naučila kvůli spolužákům,kteří hodně špatně slyší(aby měli jistotu ,že mi dobře rozumí).Komunikuji s nima tak ,že mluvím a do toho mávám rukama(znaková řeč)
6. **Maminka mi už popisovala, že jsi chodila do speciální MŠ, pak jsi šla na běžnou základní školu, kde jsi byla až do šesté třídy a teď od sedmé třídy jsi v Ječné.**
   Zhodnoť, co bylo dobré a co špatné. Co by jsi dnes udělala jinak a proč? Co bys doporučila se svými dnešními zkušenostmi dalším lidem?

Já bych to neměnila.Prostě to nechám bejt jak to je.Protože jsem takhle získávala zkušenosti a viděla ten běžný život mezi slyšícíma.Nutilo mě to mluvit a poslouchat(slyšela jsem nějaká těžká slova,...).A teď jak chodím do Ječné mám možnost srovnání.Dalším lidem bych doporučovala,abys také nejdřív zkusili život slyšících lidí.Vážím se těch zkušeností,které jsem pochytala u slyšících lídí.

Do jaké školy chodí tvoje jsi setra?

Do speciální mš v Hodkovičkách.

Tam si chodila i ty?

ano

7. **Pokud jsi nedokončila základní školu v integraci/inkluzi, z jakého důvodu? Kdo navrhl přechod do základní školy pro sluchově postižené?**

   Protože v normální škole jsem ke konci měla problémy.Nevycházela jsem se spolužákama a s učitelema ,jak by se mělo.Prostě jsem pro ně byla jiná.Moje mamka mi nabídla přechod s tím,že by mě v Ječné chápali a i učení tam jde pomalejc.Tak jsem souhlasila

   Byla to moje vlastní volba

   Nikdo mě nenutil

8. **Jaké jsi měla průměrně známky a vysvědčení ve školské integraci/inkluzi? Pokud jsi přešla mezi školami, zhoršily se nebo zlepšily se významně tvoje známky?**

   známky,jsem měla 1,2.Ale ve v 6.třídě jsem se pohoršila(protože jsem byla v Ječné na zkoušku a neměla jsem možnost si napsat závěrečné testy).Měla jsem poprvé na vysvědčení 3

   A když jsem přešla do Ječné,tak jsem se výrazně zlepšila.To díky tomu,že z normální školy jsem byla zvyklá se učit a také díky tomu,že jsem měla dobré základy

9. **Jsi ráda, že jsi byla v integraci/inkluzi? Myslíš, že ti to něco dalo? Popiš mi výhody a nevýhody. Už jsi psala, že ano.**

   Hodně mi to dalo.Hlavně ten první stupeň je důležitý(a tam právě jsem měla velice dobrou učitelku).Horší to bylo na druhém stupni,protože jsem přecházela na jinou školu a tam byli puberťáci ,kteří odmítali mě přijmout jaká jsem.Ale touhle cestou jsem si získala hodně zkušeností.

   Ale taky hlavně mi to otevřelo oči a ZJístila jsem,že ten život není lehký.S každým si nebudu moci vycházet jak bych chtěla a se sluchovou vadou budu muset bojovat(hlavně chci normálním lidem dokázat,že nejsem zvláštní a že dokážu žít stejně jako oni)

   Jen pro upřesnění: byla jsi na stejné ZŠ od první až do šesté třídy nebo jsi po ukončení páté třídy šla na ZŠ do integrace/inkluze a pak do sedmé do Ječné?

   Od 1 až do páté třídy jsem chodila 1 školy.Potom v 5.třídě přešla na jinou školy(přestěhovali jsme se).Ale protože mě spolužáci nebrali,tak do 7. třídy jsem šla do Ječné.

10. **V jakých letech jsi byla ve školské integraci/inkluzi na základní škole?**

Ježiši já si to nepamatuju,moment já to spočítám.V roce 2006 jsem šla do 1.třídy a v roce 2012 jsem šla do Ječné

11. **Maminka mi psala, že jsi chodila k paní Roučkové do Holečkovy a poslední rok chodíš k paní Svobodové v Ječné. Co spolu děláte? Chodíš za nimi ráda?**
    Já nechodím ani k jedné logopédce
    jedině máme jednu hodinu Lg s p. učitelkou Novákovou
    Ale chodila jsi k nim dřív na logopedii a řešili jste s nimi přechody mezi školami?
    U Svobodové jsem byla jen jednou ohledně přestupu a k paní Roučkové jsem chodila až do 1.třídy
12. **Používala jsi během školské integrace/inkluze sluchadla, KI, indukční smyčku a další pomůcky pro zlepšení poslechu? Využívala jsi služby (asistenta , tlumočníka…)?**
    Ano,používala jsem KI.A paní asistentku jsem neměla.
13. **Upravila škola tvou třídu tak, aby se zlepšily akustické podmínky?**
    Nn
    nemám o něčem takovém tušení
14. **Mohla jsi si vybrat místo v lavici, odkud nejlépe slyšíš učitele?**
    ano seděla jsem ve druhé lavici
15. **Kolik bylo dětí ve třídě?**
    okolo 20
    Okolo 20 dětí ve třídě bylo v obou školách?
    Ano v obou třídách bylo okolo 20 dětí
16. **Měla jsi upravený rozvrh, například pravidelné doučování navíc a odpuštěnou hudební výchovu? Psala jsi diktáty?**
    diktáty jsem psala jen když byly lehké věty.Na druhém stupni jsem byla omluvená z Hv a místo toho doučování
    a psala diktáty i těžké věty
    Doučování jsi měla na co?
    No jeden kluk tam měl asistentku a ta pomáhala všem dětem,ale patřila tomu klukovi.tak ta asistentka mě doučovala, protože jsem na druhém stupni bojovala s matikou
    Takže doučování na matematiku. Jaký problém měl ten kluk?
    Tan kluk měl problémy s chováním a vady učení.
17. **Byli spolužáci informovaní o tom, že jsi sluchově postižená a o tom, jak s tebou mají komunikovat?**
    A spolužáci moc dobře věděli že špatně slyším a učitelé jim ukazovali jak se mnou maj komunikovat
    Dodržovali to spolužáci?
    No byla jsem pro ně taková ta zvláštní ,takže se mnou moc nekomunikovali.
    Ale komunikovali se mnou jako s každým jiným
    Na prvním stupni to ještě byla dobrá komunikace, zhoršila se až po přechodu

na druhém stupni?
Ano,je to tak.

18. **Byla tvoje učitelka informovaná o tom, jak se má pracovat se sluchově postižením žákem v integraci/inkluzi?**
    Ano byla o tom informovaná.
19. **Měla jsi ve školské integraci/inkluzi kamarády? Setkávala jsi se s nimi i po škole a na mimoškolních akcích? Stýkáš se s nimi i dnes?**
    no měla jsem kámošku.Se kterou po přechodu na jinou školu nestýkám.Ale jinak ne.Až v Ječné
20. **Chodila jsi do družiny a na kroužky? Chodila jsi tam ráda? Měla jsi tam kamarády? Bylo to tam přizpůsobené pro tebe?**
    Ano chodila do družiny,ale nenáviděla jsem jí.Kroužky jsem chodila,ale mimo školu a tam jsem nějaké kamarády měla.Brali mě tam jaká jsem
    Proč jsi nenáviděla družinu?
    No protože tam byli starší děti a ty mě zesměšovali
21. **Jak se k tobě chovali spolužáci? Brali tě jako něco speciálního? Už jsi psala, že na druhém stupni to bylo horší, mohla bys to víc popsat?**
    No posmívali se mi a dobírali si mě. Dělali mi naschváli a provokovali
    Na prvním stupni se k tobě chovali normálně?
    ano,protože na mě byli zvyklí
22. **Co jsi dělala o přestávce?**
    bavila s kámoškou nebo si četla. A ve druhé škole jsem utíkala pryč ze třídy
    Kam? Na záchod?
    třeba nebo dolů do šatny
    chtěla jsem bejt sama
    Toto bylo tak strašný?
    jj
    Mohla by jsi napsat konkrétně, co ti třeba provedli?
    No posmívali se mi a dobírali si mě. Dělali mi naschváli a provokovali.prostě zesměšovali mě.
23. **Pomohli ti vždy učitelé, když jsi je požádala?**
    Učitelé mi pomáhali ,ale bylo to horší.Pak jsem byla pro všechny spolužáky žalobníček.Jinak s učením mi hodně učitelé pomáhali

4.19 Respondent 11

Rozhovor byl proveden formou chatu dne 26.6.2013.

1. **Jsi kluk nebo holka?**
   Kluk
2. **V jakém roce jsi se narodil?**
   1989

3. **Studuješ nebo pracuješ? Upřesni.**
   Studuju
   Jakou VŠ a jaký obor? Bakalářské nebo magisterské studium?
   Studuju obor Aplikovaná informatika na Masarykově univerzitě, jsem v druhém ročníku bakalářského studia.
4. **Jsi jediný sluchově postižený v rodině? Už od narození?**
   Nejsem jediný, mám 2 nedoslýchavé a 1 neslyšícího sourozence.
   Víte, čím je to způsobeno? Genetikou?
   Ano, určitě to bylo genetikou, protože v rodokmenech obou rodičů se nenachází nikdo s sluchovou vadou a pak najednou 4 děti. ☺
   Byli sourozenci v integraci/inkluzi?
   Nejstarší jsi setra chodila celou základní a střední školu do ječné. Druhá společně s bráchou jsou nedoslýchaví a můžou i normálně volat, tak ti chodili do normální školy.
   Byli jste v integraci/inkluzi na stejné základní škole, potkávali jste se ve škole?
   Ne, každý jsme byli v jiné.
5. **Jak by jsi popsal svůj stav sluchu? Máš spíš těžkou nebo lehkou vadu? Rozumíš bez odezírání? Jak komunikuješ (v různých situacích)?**
   Jsem praktický neslyšící. Už od narození velká ztráta sluchu. Odezírat jsem se naučil, když jsem byl chvíli v integraci v normální základní škole. Komunikuju přirozeně znakovým jazykem, a když musím nebo je to vhodné, tak mluvenou řečí, kterou jsem v dětství trénoval s logopedkou.
   Takže bez odezírání nerozumíš?
   Nerozumím.
   Když mluví skupina lidí, stíháš vše?
   To už nejde, hlavně kvůli tomu odezírání. Navíc než stihnu otočit hlavu k dalšímu člověku, co začal mluvit, tak už mi kus řeči uteče.
6. **Popiš mi svou vzdělávací cestu od MŠ až do teď. Zhodnoť, co bylo dobré a co špatné. Co bys dnes udělal jinak a proč? Co bys doporučil se svými dnešními zkušenostmi dalším lidem?**
   První jsem chodil do Bilingvální mateřské školy Pipan a později jsem šel do mateřské školy v Ječné, kde jsem byl až do poloviny čtvrté třídy, kdy se pro mě stala výuka lehčí a zbytečně mě brzdila. Pak jsem se s rodičema domluvil na integraci v normální ZŠ, kde jsem byl do konce prvního stupně. V druhém stupni jsem se hlásil do třídy zaměřené na informatiku na jiné ZŠ. Tam jsem to po problémech s některými učiteli, studenty a svojí nespokojenosti ukončil a od 7 do 9 třídy jsem byl v Ječné. Tam jsem pak ještě pokračoval na gymnáziu v studiu střední školy.
   Pokud bych měl porovnat Ječnou a zbývající školy, tak musím říct, že v ječné se opravdu víc zaměřuje na jednotlivé studenty a dostávají víc pozornosti (to je i dáno počtem studentů ve třídě). Zase naopak na normálních školách se tolik

neZJednodušuje a pomalejší studenti nebrzdí ty nadanější. Hlavně v Ječné jsem se cítil jako ve svém prostředí a nestyděl se víc vyjadřovat a zapojovat. Tím pádem se mi i víc zlepšila mluva v Ječné než na normální škole. Zase na normální škole jsem se naučil víc odezírat a hodně to využívám teď v životě při komunikaci se slyšícími lidmi. Pokud bych měl doporučovat, tak základní školu v ječné a k tomu se trochu vzdělávat bokem. Jinak záleží spíš na osobních preferencích a důvodech, kterou školu volit.

7. **Proč jsi šel do integrace/inkluze? Pokud jsi nedokončil základní školu v integraci/inkluzi, z jakého důvodu? Kdo navrhl přechod do školské integrace/inkluze nebo naopak do základní školy děti se sluchovým postižením?**

   Jak jsem říkal, bylo to spíš v rukou mých rodičů. Zjistili společně s rodiči mé spolužačky, že všechno stíháme a ostatní jsou pozadu a zbytečně bychom se drželi pozadu. Tak pro mě našli školu v našem okolí a nabídli mi to. Já jsem to přijal. Nedokončil jsem jí po roce na druhém stupni, kde je problém v tom, že na každý předmět je jiný třídní učitel a někteří z těch učitelů se nedokážou přizpůsobit studentovi se specifickými požadavky. Dále byl problém v třídě, kde jsem se necítil na stejné úrovni s ostatními spolužáky, když tam bylo nějak 22 kluků a 4 holky. Cítil jsem se méněcenný v přijímání informací, ale to spíš šlo o komunikační problém. Myslím si, že pokud bych zůstal na té první škole, kam jsem chodil na první stupeň a zůstal tam i na druhý stupeň, tak by to bylo lepší. Znal bych ty spolužáky a bylo by to vše jednodušší. S integrací za mnou přišli rodiče a návrat do Ječné jsem si prosadil já sám.

   Proč jsi nezůstal na té první základní škole v integraci/inkluz, když to tam bylo dobrý, ale přešel jsi na jinou?

   Protože jsem chtěl zkusit něco náročnějšího, hlásil jsem se i na víceleté gymnázium Jana Keplera, kde jsem se ale nedostal. Tak jsem šel na tu speciální třídu zaměřenou na informatiku, na kterou se též dělaly přijímačky.

   Proč jsi se vrátil do Ječné a ne do té předchozí základní školy, kde jsi byl v integraci/inkluzi?

   Tak jsem předpokládal, že budu pak studovat na střední škole v Ječné. Navíc mi chyběli kamarádi z Ječné a ten pocit, že jsem mezi svými lidmi, kteří jsou na tom stejně.

8. **Jaké jsi měl průměrně známky a vysvědčení ve školské integraci/inkluzi? Pokud jsi přešel mezi školami, zhoršily se nebo zlepšily se významně tvoje známky?**

   Na prvním stupni jsem školu v integraci pořád zvládal s jedničkami a pár dvojkami. Na druhém stupni to bylo pořád stejné, kromě biologie, kde jsem měl problém s učitelkou a štítil jsem se biologie. Když jsem se pak vrátil do ječné, bylo vidět, že učení je lehčí a ani jsem se nic nemusel učit.

9. **Jsi rád, že jsi byl v integraci/inkluzi? Myslíš, že ti to něco dalo? Popiš mi výhody a nevýhody.**

Ano, jsem moc rád. Poznal jsem nějaké nové kamarády, naučil se pohybovat v společnosti slyšících lidí a nejsem tak izolovaný od nich. Hlavně dobře odezírám a lépe mluvím.

A nevýhody?

Pocit uzavřenosti, s nikým nebyla komunikace úplně stoprocentní. Je to dost závislé na přístupu ostatních lidí. A většinou když poznám některé neslyšící, kteří byli v integraci a mezi neslyšící nechodí, tak vidím že mají například kamarády ve své třídě, ale mimo ni už to není tak slavné. Samozřejmě se jedná o individualní případy.

10. **V jakých letech jsi byl ve školské integraci/inkluzi na základní škole?**

    Od poloviny čtvrté třídy do šesté třídy.

    To znamená 2002 – 2004?

    ano

11. **Podporovalo tě během školské integrace/inkluze speciálně pedagogické centrum/jiná organizace? Které a jakým způsobem vás podporovalo? Jak hodnotíš přínos této spolupráce? Myslíš, že kdybys nespolupracoval se SPC, bylo by něco jinak nebo by to bylo stejné a proč?**

    Žádnou takovou organizaci jsem nevyužíval. Vše zařizovali moji rodiče. Jen jsem dál chodil na logopedii do Ječné.

    Nevíš, jestli rodičům při vyřizování integrace/inkluze nepomáhala Ječná? Vyptávala se tě logopedka na školu? Byla se za tebou někdy podívat na základní škole?

    Ano, určitě nám pomáhali z Ječné. Psycholožka, učitelé a logopedka. Logopedka se mnou trénovala mojí řeč a ano ptala se mě občas, jak se mi tam líbí. Myslím, že se nemuselo nic nějak řešit pří průběhu integrace, protože nebyly žádné komplikace.

    Měl jsi individuální plán?

    Inviduální plán jsem neměl, jen jsem nemusel psát diktát a mluvit anglicky slovíčka jako spolužáci.

12. **Používal jsi během školské integrace/inkluze sluchadla, KI, indukční smyčku a další pomůcky pro zlepšení poslechu? Využíval jsi služby (asistenta, tlumočníka…)?**

    Nic takového jsem nepoužíval, jen jsem nosil sluchadla, která u mě ale moc nepomáhají.

    Co s nimi slyšíš? Nesrozumitelnou řeč? Zvuky?

    Ano přesně jak říkáš. Slyším pouze nesrozumitelnou řeč a nějaké zvuky.

13. **Upravila škola tvou třídu tak, aby se zlepšily akustické podmínky?**

    Nic takového nebylo potřeba.

14. **Mohl jsi si vybrat místo v lavici, odkud nejlépe slyšíš učitele?**

    Ano, samozřejmě mi hned dali vybrat místo v druhé lavici uprostřed abych neměl učitelku hned před sebou, ale zas ani daleko od sebe a viděl trochu okolo na třídu.

    Rozuměl jsi odpovědím spolužáků? Pokud ne, jak jsi to řešil?

Ze začátku moc ne, ale postupně jsem si zvykal a našel jsem si kamaráda, s kterým jsem trávil svá odpoledne, a rozuměli jsme si bez problémů. Myslím, že se spolužáci snažili volit jednoduché odpovědi a taky to není takový problém, vzhledem k tomu co řeší menší děti. ☺

15. **Kolik bylo dětí ve třídě na základní škole?**
    Něco mezi 25-30 dětmi
16. **Měl jsi upravený rozvrh, například pravidelné doučování navíc a odpuštěnou hudební výchovu? Psal jsi diktáty?**
    Na prvním stupni se hodně snažili mi vyjít vstříc, nemusel jsem v angličtině mluvit. Diktáty jsem taktéž nepsal, jen jsem dostal místo nich jiné cvičení. Hudební výchovy jsem se normálně účastnil, akorát jsem nemusel zpívat nebo něco takového.
    Doučování jsi neměl?
    Ne, nic takového jsem nepotřeboval. Školu jsem zvládal studovat sám.
17. **Byli spolužáci informovaní o tom, že jsi sluchově postižený a o tom, jak s tebou mají komunikovat?**
    Ano, byli hned na začátku při představení. Na prvním stupni mi hodně ulehčila třídní učitelka, která mě do všeho zapojovala a snažila se o to abych zapadl do třídy, což se později stalo a všichni se mnou byli kamarádi. Na druhém stupni na jiné škole, už to bylo jen takové konstatování. Byl bych spíš rád, kdyby se vždy při představení Na prvním stupni se hodně snažili mi vyjít vstříc, nemusel jsem v angličtině mluvit. Diktáty jsem taktéž nepsal, jen jsem dostal místo nich jiné cvičení. Hudební výchovy jsem se normálně účastnil, akorát jsem nemusel zpívat nebo něco takového.
    udělala malá přednáška, kde by se slyšící dozvěděli jak komunikovat s neslyšícím, že jsou mezi neslyšícími rozdíly a odstranit nějaké předsudky o neslyšících.
    Snažili se spolužáci na prvním stupni, aby jsi jim rozuměl? Co pro to dělali?
    Ano, snažili se.. Někteří více, někteří méně. Věděli, že na mě musí mluvit rovně, odezírat atd. To vše jim vysvětlila učitelka. Na druhém stupni vzhledem k střídání učitelů a počtu kluků huberťáků, to bylo jiné. Tam záleželo na tom, kdo jaký je.
18. **Byla tvoje učitelka informovaná o tom, jak se má pracovat se sluchově postižením žákem v integraci/inkluzi?**
    Měl jsem perfektní třídní učitelku, která mě hodně zapojovala a hlavně se o mě moc hezky starala a každý ji měl rád. Myslím, že v mém případě šlo o štěstí. Pak dokonce vyhrála nějakou cenu díky tomu všemu se mnou.
    Mohl bys popsat, jak tě třídní učitelka zapojovala a jak se o tebe starala?
    Třeba se nebála se mě zeptat a když mi nerozuměla, tak místo toho aby to nechala být se snažila porozumět, co se snažím říct a často brala ohled na mě. Ptala se mě, jestli je všechno ok a hlavně celá třída jí měla ráda a respektovala ji. Díky tomu jsem to taky měl ulehčené.
19. **Měl jsi ve školské integraci/inkluzi kamarády? Setkával jsi se s nimi i po škole a na mimoškolních akcích? Stýkáš se s nimi i dnes?**

Ano, měl jsem kamarády se kterýma jsem po škole trávil čas nebo se s nimi navštěvoval. Bohužel co jsem se vrátil do Ječné, už se s nimi skoro nevídám. Jen jsme v kontaktu na Facebooku.

20. **Chodil jsi do družiny a na kroužky? Chodil jsi tam rád? Měl jsi tam kamarády? Bylo to tam nějak přizpůsobené pro tebe?**
    Chodil jsem do družiny v Ječné a na kroužky do stodůlek. Všechno to bylo pro neslyšící, tak samozřejmě že jsem se cítil dobře a mezi svýma.
21. **Jak se k tobě chovali spolužáci? Brali tě jako něco speciálního?**
    Nebrali mě jako speciálního, jen věděli, že neslyším a komunikace se mnou je jiná.
22. **Co jsi dělal o přestávce?**
    Hrál ping pong s kluky. Občas prováděl lumpárny nebo to co se právě naskytlo. Byl jsem zapojený do třídy. Na druhém stupni to už bylo horší.
    Jak jsi trávil přestávky na druhém stupni?
    Taky hrával ping pong, nebo seděl v třídě a sledoval co se děje.
23. **Pomohli ti vždy učitelé, když jsi je požádal?**
    Ano, pomohli mi. Kromě jedné učitelky z Biologie. Ale to byl asi spíš problém v její neochotě.
    Měli s tou učitelkou problémy i ostatní?
    To už nevím, ale spíš jsem s ní měl problém sám a získal jsem postupem času k ní averzi.

4.20 Respondent 12

Rozhovor byl proveden formou chatu dne 11.10.2013.

1. **Jste muž nebo žena?**
   žena
2. **V jakém roce jste se narodila?**
   1981
3. **V jakých letech jste byla ve školské integraci/inkluzi na základní škole?**
   1988-1999
4. **Studujete nebo pracujete? Upřesněte.**
   Momentálně na mateřské dovolené. Jinak pracuji jako knihovnice v Knihovna města Olomouce
   V tom článku jsem se dočetla, že pracujete ještě jako instruktorka aerobiku - to mě zaujalo...
   to dělám ve volném čase
   jako ve fitku na dohodu
   ano, v současné době hlavně jako instruktorka Piloxingu
   S hudbou nemáte problém?
   mám

záleží na více faktoru-zda cvičím ve fitku-tam mám svoji aparaturu-silnější
co tělocvična-to jiný zvuk pro mne...
hudba prostě jiným pomáhá je pomůcka, pro mne ne
musím si počítat dobu
Lidi, kteří tam chodí, to ví, že jim předvičujete vy sluchově postižená?
ti, kteří chodí dlouho a postupně se stali známými, kamarády...tak ano....ale třeba nováčci, co mám téměř na každé hodině, tak asi ne pokud nečetli článek
A ani to nepoznají?
když mám vlasy v culíku, tak si všimnou, že nosím sluchadla
někteří asi ne
Jak s vámi komunikují? Nemáte problém s komunikací?
když jsem úplně někde poprvé, tak se představím a jen tak mimochodem řeknu, že se může stát, že díky svému postižení pojedu "mimo" tak, aby věděly holky
I tak máte cvičence, kteří chodí pravidelně na Vaše hodiny, že?
ano to mám
jsou to zlatíčka

5. **Jste jediná sluchově postižená v rodině? Už od narození?**
   ano
   jsem jediná v rodině
   tohle není dědičné
   bylo mi řečeno že to mám po příušnicích od mých tří let
   pro jistotu dělali i vyšetření mým dětem jak se narodili
   a jsou v pořádku
   za což jsem moc vděčná
6. **Jak by jste popsala svůj stav sluchu? Máte spíš těžkou nebo lehkou vadu? Rozumíte bez odezírání? Jak komunikujete (v různých situacích)?**
   asi těžká vada, když mám ztrátu sluchu přes 90procent
   nerozumím bez odezírání-bez toho to nejde
   horší komunikace je třeba ve větším kolektivu
   A ve skupině lidí?
   s tím mám problém
   když mluví víc lidí je to pro mne rušivý element
   a samozřejmě telefonování nelze-nevidím na ústa-sice v tel díky sluchadlům slyším, ale nerozumím
   slova
   tudíž si mozek pak automaticky hledá slova jím podobná či podobně znějící
7. **Popište mi svou vzdělávací cestu od MŠ až do teď. Zhodnoťte, co bylo dobré a co špatné. Co by jste dnes udělala jinak a proč? Co by jste doporučila se svými dnešními zkušenostmi dalším lidem?**
   Do mateřské školky jsem nastoupila se sluchadly, které v té době byly – z koncovek trčely šňůrky a ty byly zavěšené na krabičce, kterou jsem nosila . Co si pamatuju, děti to braly v pohodě.

S přechodem na ZŠ hlavně v období puberty to bylo horší, jak jsem již psala. Začali se mi vysmívat. Pak nastaly problémy s diktáty. I přes mou a matčinu snahu vysvětlit jakto je, tak jsem i tak málem kvůli nevědomosti nebo spíše hlouposti učitelky málem propadala.
V této věci by měli být učitelé tolerantní.
Na střední škole to bylo jiné. Spolužáci rozumní, v pohodě. Vše bylo o domluvě a toleranci.
Např. u jednoho kantora, kterému bylo špatně rozumnět, tak ten věděl, že mi třeba dost věcí unniká, tak pak před maturitou mě téměř každou hodinu vyvolával...
Jak to pokračovalo na vysoké škole? Vše bez problémů?
Na VŠ téměř bez problémů. Kromě výuky cizího jazyka. Šlo o španělštinu a angličtinu. Překvapilo mne, že jsem nebyla z těchto předmětů osvobozena. Protože kvůli výslovnosti a dorozumívání to byl pro mne opravdu problém.
Co by jste doporučila dalším lidem ohledně integrace/inkluze?
Nedat se, nenechat si to líbit. Bojovat sama za sebe a opravdu

8. **Proč jste šla do integrace/inkluze? Kdo to navrhl?**
   protože jsem nechtěla
   nechtěla jsem být postižená
   nepřipouštěla jsem si to
   necítila jsem se dobře mezi postiženýma
   i když jsem jí sama-chtěla jsem být prostě "normální"
   Tak jste byla v integraci/inkluzi v mateřské škole a celou základní školu?
   jj i střední
   chodila jsem celý život do "normálních"škol
   Do mateřské školy to za vás museli rozhodnout rodiče?
   jen mamka-protože od mých tří let byli naši rozvedení
   to ano ale myslím, že ani neměla v úmyslu mě dávát do speciální školky
   já se vlastně s ní ani o tom nebavila jakto bylo
   prostě si myslím, že to brala automaticky, že půjdu do normální školky
9. **Jaké jste měla průměrně známky a vysvědčení ve školské integraci/inkluzi?**
   Na ZŠ jsem patřila mezi svědomité a pečlivé studenty. Mívala jsem většinou vyznamenání. I když mnohdy mě to stálo více úsilí a práce než "normálnímu"studentovi. Jelikož slyší normálně, neunikají jim slova, mě ano... tak jsem musela převážně studovat z knih....a tady nestačilo, že bych pochytila něco z přednášky.
10. **Jste ráda, že jste byla v integraci/inkluzi? Myslíte, že vám to něco dalo? Popište mi výhody a nevýhody.**
    Jsem ráda, že jsem byla v normální škole a nikoliv ve speciální- chtěla jsem být doma, mezi zdravými dětmi a nechtěla jsem si připouštět, že jsem nějak postižená. Což na jednu stranu se dařilo, ale na druhou někdy ne, že potkáváte v životě blbce... Ale paradoxně i díky za ně. Dnes bych nebyla tím, čím jsem a nedokázala to, co jsem dokázala a to mne těší a naplňuje.

Doporučujete integraci/inkluzi?
Záleží na jedinci, jak se s tím dokáží vyrovnat a poprat.

11. **Podporovalo vás během školské integrace/inkluze speciálně pedagogické centrum/jiná organizace?**
    Nepodporoval mne nikdo.
    Nemusela jste ani k psycholožce nebo absolvovat podobné vyšetření kvůli přijetí do integrace/inkluze?
    Ne nemusela.
12. **Používala jste během školské integrace/inkluze sluchadla, KI, indukční smyčku a další pomůcky pro zlepšení poslechu? Využívala jste služby (asistenta , tlumočníka…)?**
    Sluchadla užívám nepřetržitě- takže ano, ve škole bez sluchadel by to nešlo.Služby tlumočníka nikoliv.
13. **Upravila škola vaši třídu tak, aby se zlepšily akustické podmínky?**
    Neupravovali vůbec nic. Jen jsem seděla kvůli diktátům v první lavici.
14. **Mohla jste si vybrat místo v lavici, odkud nejlépe slyšíte učitele?**
    Ano mohla.
15. **Kolik bylo dětí ve třídě na základní škole?**
    Jestli mě paměť neklame, bylo nás kolem 25.
16. **Měla jste upravený rozvrh, například pravidelné doučování navíc a odpuštěnou hudební výchovu? Psala jste diktáty?**
    Ne, měla jsem rozvrh jako ostatní. Hudební výchovu jsem měla i když jsem žádala o prominutí tohoto předmětu.
    Proč vám neprominuli hudební výchovu? Odůvodnili vám to nějak?
    Pokud si pamatuji dobře, tak nijak.
17. **Byli spolužáci informovaní o tom, že jste sluchově postižená a o tom, jak s vámi mají komunikovat?**
    Nepamatuji si, že by speciálně kvůli mě byli spolužáci informováni o tom, jak se mnou komunikovat. Myslím, že nikoliv.
    Neměla jste problémy s nimi komunikovat?
    Jak kdy. Problém v komunikaci byl hlavně ve větším kolektivu, kdy jsem nestíhala a nerozuměla jim.
18. **Byla vaše učitelka informovaná o tom, jak se má pracovat se sluchově postižením žákem v integraci/inkluzi?**
    Určitě nebyla, protože mne klasifikovala normálně a díky tomu jsem málem propadala z českého jazyka.
19. **Měla jste ve školské integraci/inkluzi kamarády? Setkávala jste se s nimi i po škole a na mimoškolních akcích? Stýkáte se s nimi i dnes?**
    Ano měla jsem kamarády na ZŠ. S některými jsem se setkávala a setkávám dodnes, ale je jich málo. Školní srazy nevyhledávám. Ze střední ano.
20. **Chodila jste do družiny a na kroužky na ZŠ? Chodila jste tam ráda? Měla jste tam kamarády? Bylo to tam nějak přizpůsobené pro vás?**

Chodila jsem do družiny jako každé normální dítě. V té době moc mimoškolských aktivit nebývalo. Když byl naposledy školní sraz, nebyla jsem. Jednak mne to nelákalo vidět spolužáky, kteří dříve se mi posmívali a jednak jsem nemohla (výstava psa v Praze).

21. **Jak jste se k vám chovali spolužáci na ZŠ? Brali vás jako něco speciálního?**
    Na prvním stupni to bylo bez problémů. Na druhém stupni se mi někteří spolužáci posmívali.
    Jak jste řešili posmívání spolužáků?
    Upínala jsem se ke knize. Kniha se stala takovým mým tichým dá se říct, psychologem, tichým přítelem.
22. **Co jste dělala o přestávce na ZŠ?**
    O přestávkách jsem se někdy zapojovala do konverzace. ALe radši jsem si četla bo připravovala na další hodinu.
23. **Pomohli vám vždy učitelé na ZŠ, když jste je požádala?**
    Nepomohli. Dokonce jsem málem z českého jazyka propadala díky učitelce, která nedokázala pochopit, že při diktování musí stát u mne, abych jí viděla na ústa.... a protože chodila po třídě, tak jsem nerozuměla všechna slova, tak jsem mívala kvůli tomu horší známky.
    Psala jste, že maminka se snažila tuhle situaci nějak vyřešit, ale moc se nedařilo. Mohla by jste víc popsat, jak to probíhalo a jak to dopadlo?
    Šla do školy si popovídat s učiteli. Největší problém byl na základní škole. Na střední nikoliv.
    Ostatní učitelé na vás brali ohled?
    Na střední škole byl úplně jiný přístup než na ZŠ. Větší tolerance, ohleduplnost.

4.21 Respondent 13

Rozhovor byl proveden formou chatu dne 29.11.2013.

1. **Jsi kluk nebo holka?**
   muž
2. **V jakém roce jsi se narodil?**
   1994
3. **Studuješ nebo pracuješ? Upřesni.**
   V současnosti studuji 4. rokem obor Zdravotnické lyceum na střední zdravotnické škole v Opavě. Před tím jsem absolvoval ZŠ Waldorfskou v Ostravě.
4. **Jsi jediný sluchově postižený v rodině? Už od narození?**
   Ano, jsem jediný v rodině se sluchovou vadou. Mám ji od narození.
5. **Jak bys popsal svůj stav sluchu? Máš spíš těžkou nebo lehkou vadu? Rozumíš bez odezírání? Jak komunikuješ (v různých situacích)?**
   Používám výhradně KI. S komunikací vtěšinou problém nemám, pokud je ale hlučno, tak samozřejmě hůře rozumím a musím se víc soustředit na to co druzí

řikají.

6. **Popiš mi svou vzdělávací cestu od MŠ až do teď. Zhodnoť, co bylo dobré a co špatné. Co bys dnes udělal jinak a proč? Co bys doporučil se svými dnešními zkušenostmi dalším lidem?**
   Co se týče vzdělávací cesty, doposud jsem měl to štěstí, že jsem se nesetkal s nijak závažnými problémy. Možná to je i tím, že studium je mým koníčkem. Dnes třeba trochu lituji toho, že nejsem plně součástí třídního kolektivu, ale spíše na pokraji. Stává se, že svým spolužákům nerozumím, když je hlučno. Možná to je dáno i tím, že jsem povahově introvert a mám jiné zájmy. Ale zato jsem rád, že dosahuji poměrně dobrých výsledků ve studiu.
   Dalším lidem bych doporučil, aby byli aktivní a ptali se co nejvíce zdrojů. Čím víc informací budou mít, tím bude pro ně snadší se rozhodnout
   Byl jsi v integraci už od MŠ?Jak dlouho máš KI? Co plánuješ po maturitě?
   Integrován jsem už byl od mateřské školky. KI nosím již 16 let a po maturitě bych chtěl jít na medicínu.
   Jsi se vším kromě společenské situace v e třídě spokojený? Nic bys neměnil? A jaký obor v medicíně tě láká?
   jj, se vším jsem spokojen. Bez KI bych si už dnes neuměl představit život Zatím žádný, ale rád bych nějaký paraklinický obor, ve kterém mé SP nebude překážkou - patologie, biochemie a tak
7. **Proč jsi šel do integrace/inkluze?**
   Do integrace jsem šel na přání moji mámy, která chtěla, abych měl stejné možnosti jako ostatní.
8. **Jaké jsi měl průměrně známky a vysvědčení ve školské integraci/inkluzi?**
   Na ZŠ jsem měl průměr 1 a nyní na SŠ něco kolem 1,15
9. **Jsi rád, že jsi byl v integraci/inkluzi? Myslíš, že ti to něco dalo? Popiš mi výhody a nevýhody.**
   Nebýt integrace, neměl bych dnes stejně možnosti jako ostatní. Jsem rád, že nemusím být závislý na ZJ. Dalo mi to do života mnoho zkušenosti.
   Takže žádné nevýhody, ZJ neovládáš?
   Znakovku neovládám, i když bych se do budoucna pár znaků docela rád naučil. Nevýhody integrace v mém případě žádné nejsou.
   Doporučuješ integraci/inkluzi?
   Ano, jsem jednoznačně pro integraci. Samozřejmě není to pro všechny vhodná cesta.
10. **V jakých letech jsi byl ve školské integraci/inkluzi na základní škole?**
    2001 - 2010
11. **Podporovalo tě během školské integrace speciálně pedagogické centrum/jiná organizace? Které a jakým způsobem vás podporovalo? Jak hodnotíš přínos této spolupráce? Myslíš, že kdybys nespolupracoval se SPC, bylo by něco jinak nebo by to bylo stejné a proč?**
    Ano, po celou dobu integrace jsem byl v kontaktu se SPC při ZŠ pro SP v

Ostravě. Logopedky z tamního centra mi vždycky vyšly vstříc při tvorbě IVP, takže tato pomoc ze strany SPC byla pro mě důležitá.

Takže si měl IVP? Co v něm bylo? Co jsi sám požadoval? Pomohli i jinak než při tvorbě IVP?

Požadoval jsem zohlednění mého SP v případě ústního zkoušení, možnost individuálních konzultací, zasílání prezentací aj.

Dodržuje škola IVP? Jinak nepomáhali?

Ano, dodržuje. S učiteli mám domluvu, že když nebudu něčemu rozumět např. během diktování zápisu, hned se ozvu.

12. **Používal jsi během školské integrace/inkluze sluchadla, KI, indukční smyčku a další pomůcky pro zlepšení poslechu? Využíval jsi služby (asistenta, tlumočníka…)?**

    Asistenta jsem používal jen dočasně v 1.tř. na ZŠ, pak jsem měl nějakou dobu FM systém a

    nyní žádné pomůcky vyjma KI nepoužívám.

13. **Upravila škola tvou třídu tak, aby se zlepšily akustické podmínky?**

    To nevím, myslím že ne.

    např. koberec, záclony...

    Na ZŠ jsme měli koberec, záclony také... To bylo ve všech třídách na 1. stupni

14. **Mohl jsi si vybrat místo v lavici, odkud nejlépe slyšíš učitele?**

    Ano, po celou dobu školní docházky sedím v 1. lavici.

15. **Kolik bylo dětí ve třídě na základní škole?**

    Přibližně 20, nyní 25

16. **Měl jsi upravený rozvrh, například pravidelné doučování navíc a odpuštěnou hudební výchovu na ZŠ? Psal jsi diktáty?**

    Žádně úlevy a omezení jsem neměl. Diktáty jsem nepsal. Nedělám ani poslechová cvičení z cizích jazyků.

    Místo diktátů jsi měl doplňovačky? Na hudební výchově žádná úleva?

    Ano, doplňovačky. V hudebce jsem se normálně zapojoval do aktivit, i když někdy s odporem:)

    Ale při kvalifikaci brali ohled?

    Myslím že jo. Nevzpomínám si, že bych měl z hudebky známku horší než 1

17. **Byli spolužáci informovaní o tom, že jsi sluchově postižený a o tom, jak s tebou mají komunikovat?**

    Ano, zpočátku byli spolužáci zvědaví, co to mám za uchem, ale pak jsme se v pohodě zkamarádili. Logopedka ze SPC i máma jim řekly, jak mají se mnou mluvit, a tak bylo vše ok.

18. **Byla tvoje učitelka informovaná o tom, jak se má pracovat se sluchově postižením žákem v integraci/inkluzi?**

    Ano, byla informovaná. Do školy pravidelně chodíval logoped ze SPC a dával mým učitelům školení.

    Všem učitelům?

Ano, všichni o mně věděli.

19. **Měl jsi ve školské integraci/inkluzi kamarády? Setkával jsi se s nimi i po škole a na mimoškolních akcích? Stýkáš se s nimi i dnes?**
    Ano, s kamarády se stýkám i dnes.
    Na ZŠ jsi se ještě necítil "na pokraji"?
    Jsem ti to neměl psát. Necitím se na pokraji, vyhovuje mi to tak!
20. **Chodil jsi do družiny a na kroužky? Chodil jsi tam rád? Měl jsi tam kamarády? Bylo to tam nějak přizpůsobené pro tebe?**
    Do družiny i kroužků jsem chodil a to rád. Podmínky jsem neměl upřizpůsobene, když jsem ale nerozuměl, vždy jsem se ozval.
21. **Jak se k tobě chovali spolužáci? Brali tě jako něco speciálního?**
    To se musíš zeptat jich. S některými jsem si dobře popovídal, s některými ne.
22. **Co jsi dělal o přestávce?**
    Na ZŠ jsem hrál ping pong, na SŠ sedím ve třídě a čtu.
    Nebavíš se se spolužáky?
    bavím, pokud mají zájem.
    Takže to není ideální. Na ZŠ to bylo lepší?
    To je stejné.
23. **Pomohli ti vždy učitelé, když jsi je požádal?**
    Ano, jsou ochotni a rádi mi vždy pomůžou.

4.22 SPC 1

Osobní pohovor byl proveden ve speciálně-pedagogickém centru dne 9.5.2013. Odpovědi byly zapisovány.

Nejdříve bych se vás chtěla zeptat na Respondenta 2. Co by jste mi o něm řekla?
Chodí sem od 1. Listopadu 2006. Do školky šel rovnou do integrace. Na MŠ navázal ZŠ ve
stejné škole, proto ho už znali. Teď je v první třídě.
Využili nějaké vaše služby, doporučení?
Logopedii. Ze začátku chodil každý týden, když začal chodit do školky, už nechodil tak často. Nestíhali by to a už to ani nebyla potřeba. Navíc má mladší jsi setru s KI a těžkým autismem. Dokud měla jenom Dalibora, chodila s ním sem, a ještě na logopedii ve Federaci a na Mrázovce.
Má individuální plán? Co v něm je (doučování)? Je v oficiální integraci/inkluzi?
Má. Je v oficiální integraci, jinak by neměl individuální plán. Škola na něj dostává peníze, za které se platí doučování.
Jste v kontaktu s jeho základní školou?
Ano, každých čtvrť roku telefonuji s paní učitelkou.

1. **Jste muž nebo žena?**

Žena.

2. **Jak dlouho pracujete v tomto SPC?**
   Od roku 1898.
3. **Které ročníky za posledních zhruba třicet let jsou nejsilnější, co se týče integrace/inkluze dětí se sluchovým postižením v běžné základní škole?**
   Ze všech druhů postižení jsou děti se sluchovým postižením nejméně integrovány. Je také nejtěžší je integrovat.
   V současné době jsou přeplněné třídy, zhruba před 10 lety bylo méně dětí. Bylo i méně dětí ve třídě a to bylo děti se sluchovým postižením lepší.
   Není jich dnes víc kvůli pokroku techniky a kochleárních implantátů?
   Je, ale u všech to nejde. Záleží na mnoha věcech, musí být nadprůměrně inteligentní, dobré rodinné zázemí, dobře vyvinutý český jazyk.
4. **Jaké jsou nejvýraznější změny během posledních třiceti let ohledně integrace/inkluze dětí se sluchovým postižením v běžné ZŠ?**
   V zákonu. Před rokem 1989 nebyla v zákoně integrace. Přesto však bylo pár sluchově postižených dětí v běžných základních školách, jen o nich nikdo nevěděl. Záleželo na řediteli, zda je přijme.
   Po roce 1989 je v zákoně stanoveno, že ředitel musí vzít všechny děti ze spádové oblasti.
   To je nejvýraznější změna. Po revoluci je situace stále podobná.
   Nyní se vás budu ptát v přítomném čase, byla bych ale ráda, kdyby jste mi vždy popsala, jak to vypadalo dříve zhruba před třiceti lety a jaký byl vývoj až do dneška.
5. **Děti se sluchovým postižením, které jsou v integraci/inkluzi v běžné základní škole, jsou většinou ze slyšících rodin nebo mají sourozence a rodiče taky sluchově postižené?**
   Ze slyšících rodin jich je víc, protože neslyšící děti se víc rodí slyšícím rodičům.
6. **Jaký je stav sluchu většiny dětí se sluchovým postižením v integraci/inkluzi? Mají spíš lehkou nebo těžkou vadu sluchu? Rozumí bez odezírání? Jak komunikuje většina dětí se sluchovým postižením, které jsou v integraci/inkluzi (v různých situacích, například ve dvou lidech a ve více lidech)?**
   Do integrace chodí většinou děti nedoslýchavé a děti s kochleárním implantátem, které rozumí bez odezírání.
   Komunikaci ve skupině zvládají?
   To je vždycky problém. Záleží na místě, hluku apod.
7. **Z jakých důvodů chodí děti se sluchovým postižení do integrace/inkluze a naopak do základních škol pro děti se sluchovým postižením? Co obvykle doporučujete vy?**
   Rodiče chtějí, aby děti chodily do školy v místě bydliště a nemusely být na internátu. Více se rozvíjí v češtině.
   Já beru ohled na všechny okolnosti, které jsou důležité pro úspěšnou integraci –

sluch, inteligence, český jazyk, rodina…

8. **Co doporučujete dalším se zkušenostmi ohledně integrace/inkluze v běžné základní škole, které máte teď?**
   To je individuální. Nejlepší je ale, aby dítě šlo do integrace už do školky a pak navázalo na základní školu.
9. **Jaké mají děti se sluchovým postižením průměrně známky a vysvědčení ve školské integraci/inkluzi? Když přejdou do základní školy pro děti se sluchovým postižením nebo naopak, změní se výrazně známky?**
   Výsledky mají dobré, protože do integrace se vybírají inteligentní děti, u kterých se předpokládá, že to zvládnou.
10. **Jsou děti se sluchovým postižením a jejich rodiče obvykle rády, že byly v integraci/inkluzi? Myslíte, že jim to něco dalo? Popište mi výhody a nevýhody.**
    Ano, i když tam vydrží jen na prvním stupni, je to pro ně přínosem, jak po jazykové tak po sociální stránce. Jsou mnohem samostatnější. Odpoledne se můžou scházet se spolužáky. Jsou doma a ne na internátu. Dát tříleté dítě na internát, kdy potřebuje citové vztahy, není úplně nejlepší. Někdy to ale jinak nejde.
    Kámen úrazu bývá v sociálních vztazích, hlavně na druhém stupni. Mívají problémy s kamarády a s učiteli, kteří se střídají.
11. **Jak dlouho existuje tohle SPC?**
    Od roku 1989.
12. **Podporujete děti během školské integrace/inkluze? Jakým způsobem?**
    Při problémech chodím častěji do škol. Když nejsou problémy, tak tam tak často nechodím, ale zavolám ředitelce, zda je všechno v pořádku.
    Jaké jsou problémy?
    Zlobí. Vykřikují při vyučování. Byly pořád motivované, aby mluvily. Byly také zvyklý na pozornost jako třeba u logopeda, proto chtějí všechno říct. Chvíli to trvá, než se naučí, že ve škole se nemluví. Učitelky to moc nechápou.
13. **Mají individuální plán? Co v něm bývá?**
    Všichni. Školy ví, že na ně dostanou větší příspěvek než na ostatní děti.
14. **Obrací se na vás sami rodiče? V jakých případech?**
    Obrací. Někdy pozdě a pak je to zbytečně komplikovaný. Lepší je vše řešit s ředitelem ještě před nástupem do integrace. Ředitel může zařadit dítě se sluchovým postižením k té učitelce, o které ví, že dobře artikuluje, je klidná apod.
15. **Používají děti se sluchovým postižením během školské integrace/inkluze sluchadla, KI, indukční smyčku a další pomůcky pro zlepšení poslechu? Využívají služby (asistenta , tlumočníka…)?**
    Bez sluchadel a KI to nejde. Vysílačky a přijímače moc nechtějí. Dnes už jsou kvalitní sluchadla a kochleární implantáty. Už to není takový velký rozdíl, jako když to nemají. Záleží, jestli jsou na to zvyklé. Děti se s tím ještě více vyčleňují ze třídy. Navíc jsou to drahé přístroje a někdo se o to musí starat. Využívají to spíš

vysokoškoláci v velkých učebnách.

Asistenta mohou mít jen děti s těžkou sluchovou vadou. Vím o dvou klucích, kteří mají tlumočníka. Na to si ale musí rodiče sami sehnat peníze.

16. **Jak fungují asistenti pedagoga a osobní, kdo je platí a v jakém rozsahu, jaké musí mít vzdělání?**

    V Praze platí asistenta pedagoga magistrát, v ostatních obcích úřad. Většinou platí jen částečně, podle toho kolik mají peněz a zbytek platí škola.

    Osobního asistenta platí rodiče z příspěvků.

    Musí mít maturitu, a pokud nemají pedagogické vzdělání, musí mít kurz pro asistenta .

    Je těžké dostat asistenta , dostanou ho jen děti s těžkou sluchovou vadou. Je dobré, když děti mají asistenta alespoň na prvním stupni a nemusí být na internátu a až na druhý stupeň jdou na internát.

17. **Upravují školy třídu, kde je dítě se sluchovým postižením tak, aby se zlepšily akustické podmínky?**

    Upravují podle financí, dávají koberec a závěsy. Záleží na také na tom, zda je škola v hlučném prostředí. Někdy to ani není potřeba, škola je v klidném prostředí. Ve třídě jsou novější lavice s židlemi, které mají zezdola gumy, proto nevržou.

18. **Můžou si děti se sluchovým postižením vybrat místo v lavici, odkud nejlépe slyší učitele?**

    Určitě.

19. **Kolik je dětí ve třídě na základní škole?**

    To je různé. Zhruba před deseti lety bylo méně dětí. Školy se na rozdíl od školek nerušily, proto bylo ve třídách méně dětí. To bylo lepší pro sluchově postižené děti. Dnes jsou třídy přeplněné. Pokud má škola peníze, může alespoň ze začátku rozdělit třídu na dvě menší.

20. **Mají děti se sluchovým postižením upravený rozvrh, například pravidelné doučování navíc a odpuštěnou hudební výchovu? Píšou diktáty?**

    Je možnost je osvobodit z hudební výchovy, některé děti tam ale chodí rády. Nemůžou být však osvobozeny z hlavních předmětů jako český jazyk a cizí jazyk. Doučování můžou mít.

21. **Jsou spolužáci informovaní o tom, že je mezi nimi sluchově postižený spolužák a o tom, jak s ním mají komunikovat a jak?**

    Učitelka jim to řekne. Děti se to naučí podle učitelky.

22. **Jsou učitelky informované o tom, jak se má pracovat se sluchově postižením žákem v integraci/inkluzi a jak?**

    Od SPC před nástupem dítěte se sluchovým postižením do školy.

23. **Mají děti se sluchovým postižením ve školské integraci/inkluzi kamarády? Setkávají se s nimi i po škole a na mimoškolních akcích? Stýkají se s nimi i dnes?**

    To bývá ten největší problém, hlavně na druhém stupni. Situace je lepší u kluků,

kteří se kamarádí přes fotbal. U holčiček je to horší. Když se neskamarádí přes společný zájem, je to těžké.

24. **Chodí do družiny a na kroužky? Chodí tam rádi? Mají tam kamarády? Je to tam nějak přizpůsobené pro ně?**
    Družinu nemají moc rády. Je tam větší chaos, je to neorganizované a děti se sluchovým postižením jsou tam ztracené. Na kroužky chodí. Vždycky musí být vedoucí družiny nebo kroužku informovaný o tom, že tam má dítě se sluchovým postižením.
25. **Jak se k nim chovají spolužáci na ZŠ? Berou je jako něco speciálního?**
    To záleží na dítěti i na postoji jeho rodičů.
26. **Pomůžou jim vždy učitelé na ZŠ, když je požádají?**
    Na prvním stupni je to vždycky lepší. Mají jenom jednu učitelku, která sleduje, co se ve třídě děje a případně zasahuje. Bývá ochotná dítěti se sluchovým postižením pomoci. Na druhém stupni se učitelé střídají, tam už je to horší. Učitelé už nebývají tak ochotní.

4.23 SPC 2

Osobní rozhovor byl proveden ve speciálně-pedagogickém centru. dne 8.6.2013. Odpovědi byly zapisovány.

1. **Jste muž nebo žena?**
   Žena
2. **Jak dlouho pracujete v tomto SPC?**
   22 let
3. **Které ročníky za posledních zhruba třicet let jsou nejsilnější, co se týče integrace/inkluze dětí se sluchovým postižením v běžné základní škole?**
   Myslím, že ročníky kolem 1997, kteří jsou dnes v 7. až 9. třídě.
4. **Jaké jsou nejvýraznější změny během posledních třiceti let ohledně integrace/inkluze dětí se sluchovým postižením v běžné ZŠ?**
   Dříve celá integrace záležela na zájmu učitele, který s tím musel souhlasit. Dnes je integrace spíš o vyplňování formulářů, tabulek apod., ale ten osobní vztah tam chybí.
   Dříve také školy daly více na doporučení SPC, dnes méně.
   Nyní se vás budu ptát v přítomném čase, byla bych ale ráda, kdyby jste mi vždy popsala, jak to vypadalo dříve zhruba před třiceti lety a jaký byl vývoj až do dneška.
5. **Děti se sluchovým postižením, které jsou v integraci/inkluzi v běžné základní škole, jsou většinou ze slyšících rodin nebo mají sourozence a rodiče taky sluchově postižené?**
   Více ze slyšících.
6. **Jaký je stav sluchu většiny dětí se sluchovým postižením v integraci/inkluzi? Mají spíš lehkou nebo těžkou vadu sluchu? Rozumí bez odezírání? Jak komunikuje většina dětí se sluchovým postižením, které jsou**

v integraci/inkluzi (v různých situacích, například ve dvou lidech a ve více lidech)?

Důležitá je rozvinutá řeč. Stav sluchu není úplně podstatný. Integraci zvládají i děti s těžkou vadou sluchu. Je ale samozřejmý, že když má dítě lepší sluch, tak je to lepší.

Komunikace ve skupině – učitel s tím musí být seznámen, aby byly vytvořeny vhodné podmínky. Musí vědět, že dítě se sluchovým postižením vše nestíhá. Měl by vždy zopakovat důležité věci, které řekli spolužáci.

7. **Z jakých důvodů chodí děti se sluchovým postižení do integrace/inkluze a naopak do základních škol pro děti se sluchovým postižením? Co obvykle doporučujete vy?**

   Každý rodič si v určité míře přeje, aby jeho dítě bylo vzděláváno běžně a aby jeho řeč rozvíjela. Také je to lepší ohledně dojíždění a nemusí být na internátu. Důležitý jsou i vrstevníci v sousedství.

   Někdy je ale lepší škola pro sluchově postižené děti, zejména když dítě má k vadě sluchu ještě nějaké i malé postižení, například ADHD, ADD, je pro něj integrace příliš obtížná. Nedokáže se soustředit.

   Vhodnost integrace u dítěte posuzuji individuálně podle toho, jak má rozvinutou řeč. Zda je osobnostně dost silný na to, aby zvládnul integraci.

8. **Co doporučujete dalším se zkušenostmi ohledně integrace/inkluze v běžné základní škole, které máte teď?**

   To je individuální. Záleží i na sociálním zázemí v rodině.

   Ve škole pro děti se sluchovým postižením se nemusí cítit nejisté. Dostanou všechny informace a nemusí se bát toho, že jim něco uteče. Naučí se stejně, možná ještě líp, protože si to tady všechno zopakují a upevní. Je jich ve třídě málo, tak se jim mohou učitelé více věnovat.

   Ve třídě se cítí líp, protože jsou na tom všichni stejně.

9. **Jaké mají děti se sluchovým postižením průměrně známky a vysvědčení ve školské integraci/inkluzi? Když přejdou do základní školy pro děti se sluchovým postižením nebo naopak, změní se výrazně známky?**

   Přecházejí. Asi jednou za dva roky odejde od nás 1 dítě a každý rok nějaké dítě přijde. Přichází hlavně ve třetí třídě, kde už je to těžší a na druhém stupni, kdy už se blíží výběr střední školy a učivo je důležité zvládnout.

   Když přejdou sem, dočasně se jim zhorší známky, ale pak se to vyrovná. Dítě se tady naučí samostatně se učit. Na některých běžných školách jim dávají lacině jedničky, pak ale nic neumí.

   Některým dětem vyhovuje, když začnou tady. Naučí se tu učit, získaní jistotu v tom školním prostředí a pak jdou do integrace.

10. **Jsou děti se sluchovým postižením a jejich rodiče obvykle rády, že byly v integraci/inkluzi? Myslíte, že jim to něco dalo? Popište mi výhody a nevýhody.**

    Teď budu skeptická. 10% dětí to zvládá dobře, ale 30 – 40% dětí v integraci se

cítí osamělé a nejsou zcela spokojené. Pomáhá, když dělají nějaký sport, přes něj se neformálně lépe skamarádí. U kluků je lepší, že si můžou zahrát s kluky o přestávce fotbal. To je asi hlavní problém. Učivo se dá snadno napravit, ale kamarádství mezi dětmi ne. Někdy zkušená učitelka na prvním stupni, když mají ještě jen jednu, může ovlivnit dění ve třídě ve prospěch dítěte se sluchovým postižením.

Viděla jsem hodně případů, které po přechodu k nám do školy začali být sebevědomější, komunikativnější a mělo tu víc kamarádů.

11. **Jak dlouho existuje tohle SPC?**

    22 let

12. **Podporujete děti během školské integrace/inkluze? Jakým způsobem?**

    Ano, ideálně tady v SPC dvakrát za rok. Řekněme si, co je nového. Můžeme si domluvit, hlavně když je nějaký problém, že půjdu do školy. Promluvím si s učitelkou a podívám se na výuku.

    Většinou přijdou, když je nějaký problém, ale nechodí pravidelně. Někteří ale chtějí mít jistotu, že je vše v pořádku a docházejí sem dvakrát za rok.

13. **Mají individuální plán? Co v něm bývá?**

    Ano. Mají tam, jak by měla vypadat organizace výuky. Učitel svým podpisem potvrzuje svůj souhlas, že s dítětem bude pracovat a rodiče, že budou spolupracovat se školou.

14. **Obrací se na vás sami rodiče? V jakých případech?**

    Někteří se obrací sami ještě v předškolním věku. Někteří až po upozornění na zápisu do běžné školy. Někteří až při problému, někdy to dokonce začnou řešit, až jim škola začne volat.

15. **Používají děti se sluchovým postižením během školské integrace/inkluze sluchadla, KI, indukční smyčku a další pomůcky pro zlepšení poslechu? Využívají služby (asistenta , tlumočníka…)?**

    Sluchadla a KI používají. Indukční smyčky a FM systémy jsou drahé a v současné době na ně nejsou příspěvky. Dříve byly. Rodiče se ale snaží finance nějak vyřešit a FM systém, který jim pomáhá, zakoupit.

    Znám 2 děti, které měly tlumočníka, který je ale vyčleňoval. Po čase už samy děti tlumočníka nechtěly a zvládly to samy.

    Asistent je dobrý v některých případech ze začátku, když bydlí daleko od škol pro děti se sluchovým postižením. Dítě si ve škole zvykne a nemusí na internát. Po čase ho už ale nepotřebuje a asistent se začne věnovat ostatním dětem.

16. **Jak fungují asistenti pedagoga a osobní, kdo je platí a v jakém rozsahu, jaké musí mít vzdělání?**

    Osobní asistenti jsou pro tělesně postižené.

    Asistenti pedagoga platí škola a musí mít maturitu.

17. **Upravují školy třídu, kde je dítě se sluchovým postižením tak, aby se zlepšily akustické podmínky?**

    Školy dnes nemají peníze, dříve některé koupily. Můžou ale koupit gumové

podložky a molitanovou nástěnku, to nestojí moc peněz. Znám dva nebo tři případy, kdy koberec koupili sami rodiče. Někdy se školy vymlouvají na to, že děti mají alergie.

Jsou dobré, protože židle nevržou, není slyšet šoupání nohou nebo když něco spadne. Omezí se rušivé zvuky.

18. **Můžou si děti se sluchovým postižením vybrat místo v lavici, odkud nejlépe slyší učitele?**

    Samozřejmě, to je podmínka.

19. **Kolik je dětí ve třídě na ZŠ?**

    Ideál je 18-20 dětí. Některé to ale zvládají i ve větším počtu. Z malých tříd dělají školy speciální třídy a to taky není pro sluchově postižené dítě dobré. Počet dětí je důležitý, ale není podstatný.

20. **Mají děti se sluchovým postižením upravený rozvrh, například pravidelné doučování navíc a odpuštěnou hudební výchovu? Píšou diktáty?**

    Doučování v některých případech mají, ale my doporučujeme maximálně hodinu týdně, aby dítě nebylo přetěžované. Paní učitelka si dítě vezme třeba 3x týdně na dvacet minut stranou, aby s ním udělala procvičování.

    Hudební výchova je pro děti se sluchovým postižením spíš prospěšná, když je dobře vedená. Děti se učí rytmus. Navíc jsou stále dokonalejší digitální sluchadla a KI. I tady máme hudební výchovu, protože dítě z ní má prospěch. Pokud si to ale dítě přeje, může ji mít odpuštěnou.

    Diktáty píšou, protože se nechtějí odlišovat a doplňovačky jsou pro malé děti těžké, neví které slovo to je. Já ale učitelkám doporučuji, aby dětem se sluchovým postižením diktáty nekvalifikovali, pokud mají horší známku než dvojku.

21. **Jsou spolužáci informovaní o tom, že je mezi nimi sluchově postižený spolužák a o tom, jak s ním mají komunikovat a jak?**

    Je dobré je na začátku hned informovat přiměřeně k věku. Vrstevníci si na ně rychle zvyknou a pochopí, jak s ním mají mluvit. Někdy rychleji než dospělí.

22. **Jsou učitelky informované o tom, jak se má pracovat se sluchově postižením žákem v integraci/inkluzi a jak?**

    Buď jim posílám materiály, nebo nejlépe máme schůzku tady v SPC, kdy si řekněme to nejdůležitější.

    Na druhém stupni a na střední škole je lepší schůzka všech učitelů až na konci září, aby se stihli trochu s dítětem seznámit.

23. **Mají děti se sluchovým postižením ve školské integraci/inkluzi kamarády? Setkávají se s nimi i po škole a na mimoškolních akcích? Stýkají se s nimi i dnes?**

    10% děti se sluchovým postižením mají z běžné základní školy životní přátele. Další skupina dětí má běžné kamarády jen ve škole, ale mimo školu se nestýkají. A pak jsou děti, které jsou ve škole osamělé. Při vyučování to jde, protože tam to řídí učitelka. O přestávce je to horší. Na druhém stupni je to obtížné, co se týče sociálních vztahů. Hlavně u holek, které vytvářejí malé skupinky a šeptají si.

Holka se sluchovým postižením je pak trochu ztracená.

24. Chodí do družiny a na kroužky? Chodí tam rádi? Mají tam kamarády? Je to tam nějak přizpůsobené pro ně?

V družině je to půl na půl. Lepší je to u kluků, kteří si zahrají fotbal. Holky nemají tolik příležitostí.

Na kroužky většinou chodí rádi, pokud je to baví.

25. Jak se k nim chovají spolužáci na ZŠ? Berou je jako něco speciálního?

Ne, spolužáci je neberou jako něco zvláštního. Spíš si to myslí sami děti se sluchovým postižením, že jsou jiní. Je to podobné jako dříve s brýlemi, kdy ještě nebyly obvyklé.

26. Pomůžou jim vždy učitelé na ZŠ, když je požádají?

Na prvním stupni většinou pomůžou, ale na druhém stupni je to problémovější.